

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Wegner, Peter.; af Peter Wegner [i.e.: Ad. Engelbert Boye].

Titel | Title:

Om Syngespillet Ludlams Hule med Hensyn til dets kritiske Vurdering ved Baggesen : et Bidrag til at vise det Vrange og Usande i denne Skribents Kritik i Almindelighed

Udgivet år og sted | Publication time and place: København : Græbe, 1816

Fysiske størrelse | Physical extent:

151 s.

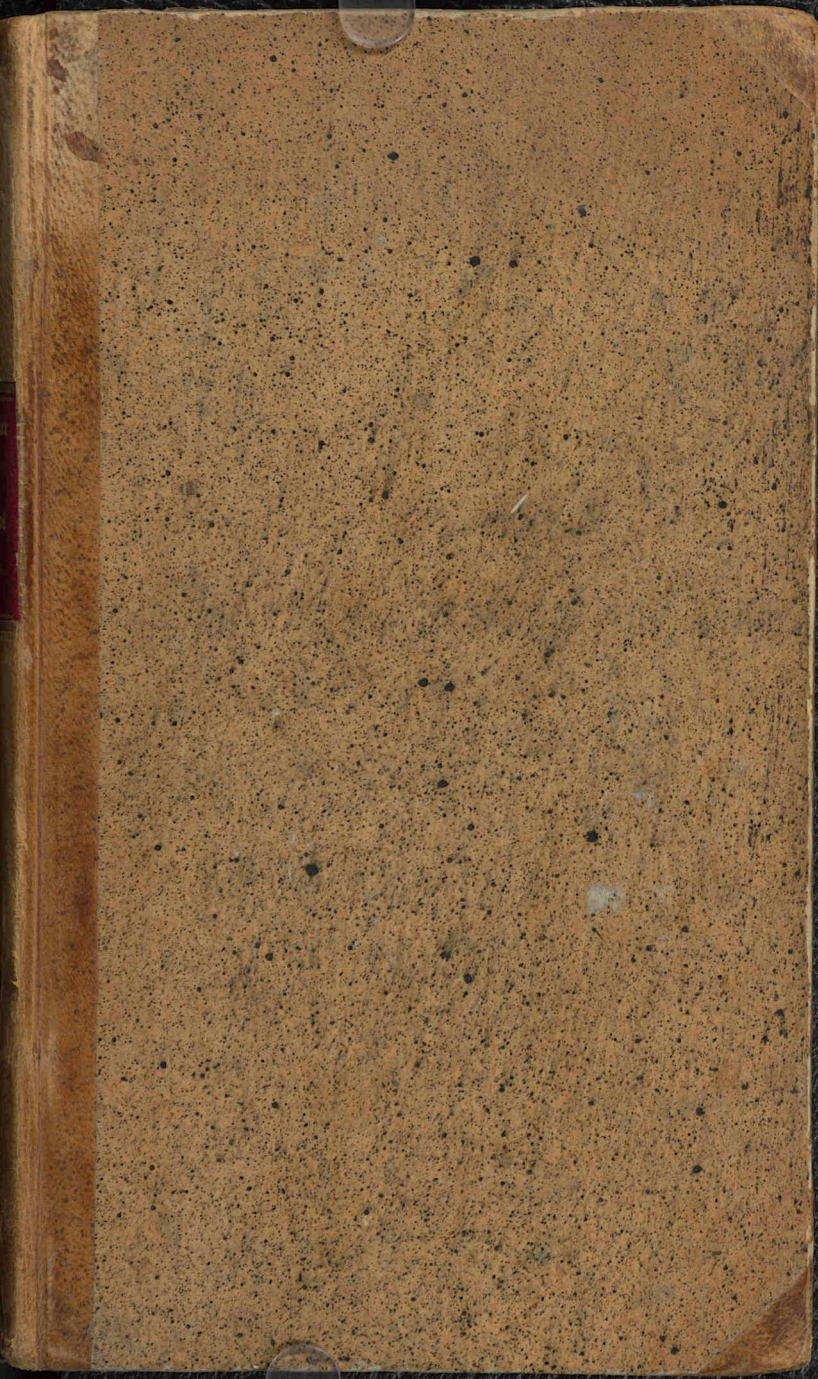
DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

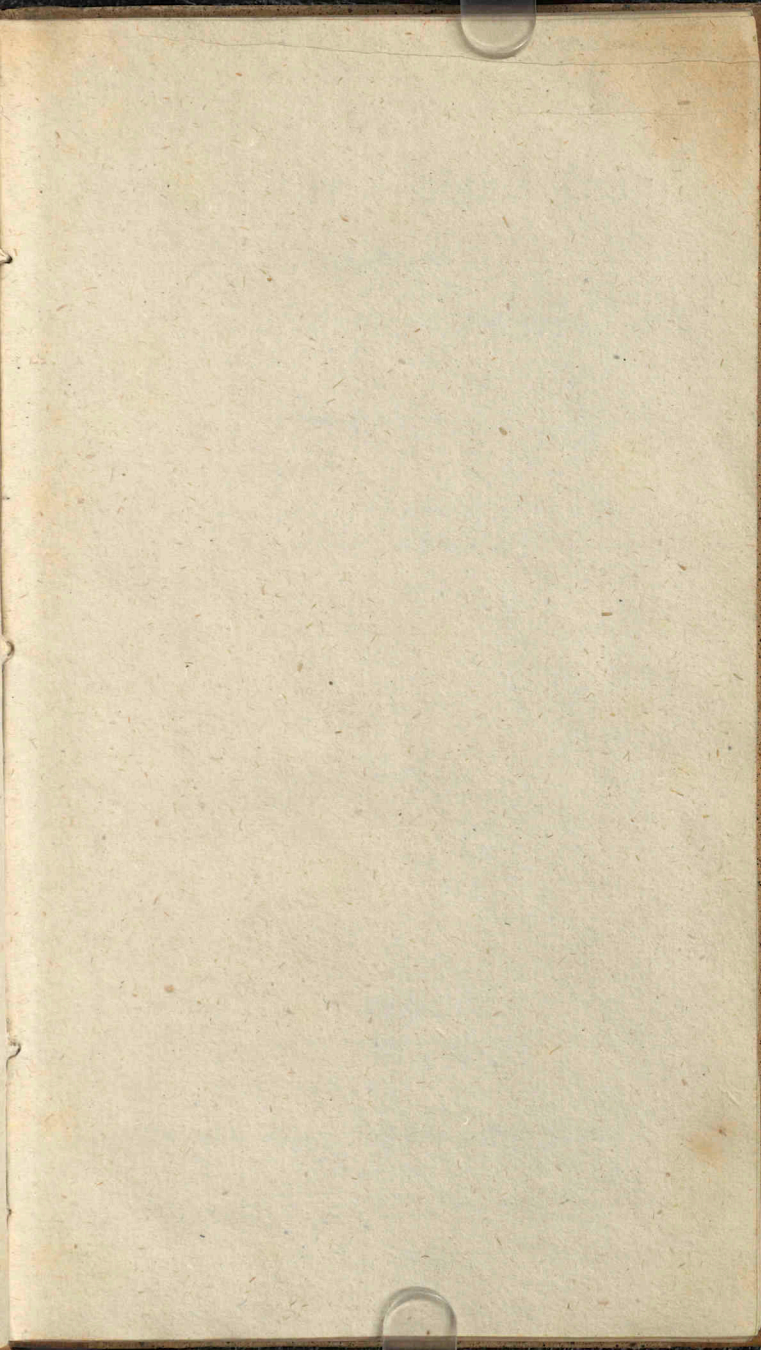
55-255.

Det Kgl. Bibliotek

130024834851

Om

Syngespillet Ludlams Hule

med Hensyn til

dets critiske Burdering ved Baggesen.

Et Bidrag til at vise det Brange og Usande i denne
Skribents Critik i Almindelighed.

A f

Peter Wegner.

Lenior & melior sis accedente senectū?

Kjøbenhavn 1816.

Trykt paa Autors Bekostning hos Grøbe.

Engelhardt'sches Buch

und Buchhandlung

in der Stadt Leipzig

Es wird hier in der Stadt Leipzig
 ein Buchhandlung

18

Leipzig

Leipzig

Leipzig

Leipzig

Forerindring.

Det, som jeg ved Udarbeidelsen af nærværende Skrift havde for Øie, var deels i Almindelighed at virke imod den Slags Critik og imod den Tone, hvilken Justitsraad Baggesen søger at indføre i vor Literatur, deels i Særdeleshed at vise det Ugrundede i hans Recension over Syngeespillet Ludlams Hule, og deels tillige at bidrage til, at det nævnte Drama, som af Hovedstadens Publicum for endeel er blevet noget flævt bedømt, maatte rigtigere og mere efter Fortjeneste vurderes. For at opnaae denne tredobbelte Hensigt, har jeg maattet bruge større Udførlighed, end ellers ved en simpel Anticritik maaskee kunde til- lades eller være fornøden. Ingen kan mere end jeg hade al unyttig Widtløstighed, og for at undgaae en sliig har jeg ogsaa her bestræbt mig. Dog vilde jeg maaskee, selv uden at tabe det ovennævnte fleersidige Maal af Øyne, have fat- tet mig lidtet kortere, end skeet er, hvis jeg havde kunnet opoffre mere, end enkelte, ved lange Mellemrum afbrudte, Timer til dette Ar- beid. — En stykkeviis Fremstilling og Giendri- velse som den, der her er brugt, men som jeg i

de Giendrivelsler af Baggens Critiker, hvilke jeg herefter agter at udarbejde, ikke anseer nødvendig, kan mueligen, saaledes blot anvendt eengang for alle, have sin Nytte i flere Henseender. Den kan, f. Ex., være mere overbevisende og skikket for Læsere af alle Klasser, end en sammentrængt og blot Modstanderens Hoved-Indvendinger prøvende Anticritik. Imod en Recension, saa vidtløftigen udsnykket og saa smaaelig, som Baggens over Ludlams Hule, er desuden en stykkevis Giendrivelse næsten den eeneste anvendelige, og den er saa at sige den Grund, hvorpaa de følgende Anticritiker nu des lettere og med mindre Vidtløftighed kunne bygges. Naar man betænker dette, saa vil man neppe paastaae, at Niemedet, at levere en nogenlunde fuldstændig Fremstilling af det Usande i hiin Critik, at dette Niemed, i Forbindelse med de tvende ovennævnte dermed beslægtede, paa anden Maade kunde opnaaes.

D. 1ste Jul. 1816.

Trykfeil, som bedes rettede for Læsningen:

- G. 44. Lin. 13:14. istedetf. for nufstigt læs: for-
nustløst
94 i Noten *) athenfke læs: argiviske.
-

Det kunde være naturligt og et at misbillige, naar mellem tvende en Nations Digtere opstod en Beddestrid om hvo der i størst Grad kunde naae de Bedstes Bifald og Yndest; selv endog naar denne Strid ikke var en venlig Kamp som hiin mellem Hector og Ajax *). Ogsaa en fiendtlig Beddestrid skulde man troe maatte af begge Digtere fremslokke Værker, der bleve Nationallitteraturen til Ziir og Ære: og en sliig Kamp er den eeneste tænkelige, der var Digterne og Nationen værdig.

Da en Skribent, der længe regnedes blandt Danmarks første Digtere, for henved tre Aar siden offentligen lagde for Dagen et saare fiendtligt Sindelag mod en anden ikke mindre udmærket dansk Digter, var man berettiget til at vente, at den

*) Hom. Il. lib. 7.

Begge i sjælanstrængende Kamp med hinanden
de strede,

Og i venlig Hengivenhed skiltes de eenige atter.

(Η μὲν ἐμαρνασθὴν ἐρίδος περὶ θυμοβοροιο,
Ἡδ' αὐτ' ἐν φιλοτητι διέτμαγεν ἀρδμῆσαντε.)

π

offentlige Krig, han nu erklærede sin Medbeiler, vilde fremvirke en, skøndt uvenskabelig, dog for begges Ære gavnlig Veddestrid. Marsagen til hiint pludseligen fiendtlige Sindelag, er aldrig bleven fremlagt for Publicum; kun saameget er aabenbart, at den angreebne Digter (Dehlenschläger) har aldrig offentlig *) enten middelbart eller umiddelbart med Fiendtlighed udæstet Angriberen (Waggesen.) Desmeere skulde man haabe, at den Sidste, i det han, paa samme Tid, som han endeligen syntes at ville vælge Fædrelandet til sit stadige Opholdssted, saa ivrigen erklærede sin Medbeiler aaben Feide, nu vilde efter lang Tausshed levere en Række af Værker for mere end Døgnet, og derved gjøre hiin Medbeiler Seieren stridig. Endskøndt Dehlenschläger affholdt sig aldeles fra at besvare Waggesens smaalige personlige Angreb, saa kan det dog ikke siges, at han vægrede sig ved at deeltage i en sliig Kamp, som eene var begge værdig: Kampen om hvo der for Samtid og Eftertid kunde opstille de værdigste og fleste Digter-Værker. Men i denne saaledes af Dehlenschläger aabnede Kamp indlod Waggesen

*) Privat Trætte (om nogen saadan mellem begge Digtere maatte have fundet Sted) vedkommer ikke det Offentlige. Det er kun den, som aldeles er en Slave af sin Lidenstkabelighed, der offentligen lægger sit private Had for Dagen.

sen sig næsten slet ikke. Medens hiin Digter vedblev at levere flere poetiske Værker, hvoriblandt vi kun behøve at nævne Helge, Hagbart og Signe, og Fiskeren, sysselsatte Baggesen sig saameget med smaa-
lige polemiske Skrifter, at Tid ei levedes ham til at give et eeneste heelt Konstarbeid af Omfang og Betydenhed: thi et Bind Smaaarbeider, der tildeels ere polemiske og aldeles Leilighedsværker, ikkun i anden Form, end de man sædvanligen giver dette Navn, kalder man neppe et betydeligt Konstværk. Men sad han aldeles stum ved alle hine Udfordringer til en ædlere Kamp (jeg mener ved Helge, Hagbart o. s. v.); saa var han derimod desmere virksom i den af ham selv begyndte og af ham selv ikke upassende saakaldte *Allene-Kamp**). Denne Kamp i en lavere Sphære fører han, i det mindste hvad Døhlenschläger angaaer, virkeligen ganske allene, nu paa tredie Aar og med en sjælden Iver og Bedholdenhed. Denne Iver er endnu saa ukjendt, at man virkeligen skulde troe, at Riv og Drillerie var hans Skrifters Bestemmelse, som det synes at være hans kiæreste litterære Syssel. I sine jævnlige Smaa-Angreeb paa den forhen nævnte Digter, og især i et Slags Critiker over dennes Værker, er han grad-

A 2

*) Poetiske Epistler S. 430.

viis nedfunket til den uværdigste Tone og den ubilligste Udfærd. Han er stedse bleven mere partisk, bitter og avindsyg, og mellem det Forargelige, Hovedstadens Literatur i senere Aar har fremviist, er dog intet forargeligere, end Maaden paa hvilken han endnu vedbliver at nedværdige sig selv i det han søger at nedværdige sin Rival *).

At en ældre Digter paa sliig Maade søger at gjøre en yngre Medbeiler til Digterkrandsen Kampen vanskeligere, er mærkeligt og kunde maaskee for tjene en noget alvorligere Betragtning, end Baggenses literære Krige, tilligemed vor Literaturs øvrige af ham fremkaldte Polemik, ellers egne sig til. Det maage billigen forbause alle Forstandige og Retfærdige, at see den ene af disse Digtere, (istedetfor at indlade sig med den anden i ædel Beddestrid) kun

*) Talsen er naturligviis her allene om Baggenses Fiendtligheder mod Oehlenschläger siden Aaret 1813. Den venskabelige Kamp, begge Digtere førte, i hvilken Oehlenschläger alvorligen og værdigen svarede sin Rival (see: Svar til Baggensen. Kbh. 1807) paa en Udfordring i hans sædvanlige flanende og flafende Tone (see Riimbrevene, 1807) — denne Kamp endtes med Lovtaler af Baggensen, hvori han, ikke ophæiede, men forgydede Oehlenschläger ligesaa meget, som han nu søger at nedsette ham (thi det er Baggensen egent, stedse at falde fra den eene Yderlighed til den anden.)

søgende ved de uværdigste Midler at forringe hans Fortjenester, forstyrre hans Rolighed eller lokke ham til at gribe de samme vanærende Vaaben.

Det bør nævnes med Røds, at Oehlenschläger hids til ikke lod sig forstyrre eller lokke paa denne Maade: Thi en slig Strid har intet, uden fordærvelige Følger. Digterens Ild, der bør tændes af Materien allene, og af en Materie, Digteren og Poesien værdig, svækkes og forødes derved paa uværdige Giensstande. Et varende Exempel er den i øvrigt elskværdige Britte Dryden, hvis ædle Digter-Ild for en stor Deel spildtes i Strid mod fiendste Angreb *).

Maaskee opnaaes hiin Forringelse af Medbeilerens Fortjenester for Niebliffet hos den let besnakkelige Mængde: thi man kan saalænge raabe den noget i Øret, at den for en Tid ikke kan høre andet, og at den nødes til at troe noget Falsk, hvis Blændværk den ikke selv har Øyne til at opdage. Men dette Blændværk svinder tidligt eller sildigt.

Miskjendelse af en uskionsom Samtid kunde altsaa for Digterens Navn og Ære i sig selv være ligegyldig; thi for Efterslægtens Øine taager hiint Blændværk ikke længer. Men det holdtes dog stedse

*) Og disse nu aldeles glemte Angreeb skedte for en Deel, netop som her, af en anden fiendtligsindet Poet, Elkanah Settle.

for et ikke ugavnligt Arbeid, naar falske og partiske Domme, stiledes paa at forlede Mængden, fremstilledes i det sande Lys. Et saadant Arbeid har jeg foresat mig, i det jeg fra Tid til anden vil søge at drøfte endeel af Baggesens Domme over Oehlenschlägers Bærker, saaledes at det Tomme i hans Critik, og det deels Patterlige, deels Uværdige deri maae aabenbares.

Jeg vil blandt hine critiske Domme først og omstændeligst betragte den over Ludlams Hule, hvilken Critik, som den nyeste, endnu er i frisk Minde*). Hvad de øvrige Baggesens Critiker over Oehlenschlägers Bærker angaaer, da vil jeg andensteds, uden Stykkeviis at giennemgaae dem, saaledes som her med Recensionen over Ludlams Hule er skeet, allene fremstille de betydeligste i dem begaaede Misgreb, de Modsigelser, der characterisere det Heles Upaarlidelighed, samt de Fordreielser og Forsælsninger, Recensenten har tilladt sig. Større Vidtløftighed er hverken til Niemedets Opnaaelse nødvendig, heller ikke vilde den være passende; efterdi Interessen

*) Det var først mit Forsæt, her paa eengang at giennemgaae alle de vigtigere af hine Baggesens Critiker, men istedetfor nærværende lille Skrivt maatte jeg da have skrevet en vidtløftig Bog, der maaskee havde fundet faa eller ingen Læsere. Jeg vil med det første levere Fremstillingen af de øvrige Critiker særskilt.

for disse ældre Critiker har, ifølge deres aldeles polemiske Natur, tabt sig med Dieblicket, for hvilket de skreves *).

Critiken over Syngeespillet Ludlams Hule, i Maanedsskriftet Danfana for d. A., begynder Baggesen med en Tale, der skal lade haanlig, om noget, som han kalder Oehlenschlägers Tragedie-Fabrik. Han kunde med ligesaa stor Grund tale om Holbergs Comedie-Fabrik; thi Holbergs Comedier overgaar ikke allene i Antal Oehlenschlägers Tragedier, men de ere endog skrevne paa langt kortere Tid **). Det egentlige Fabrikmærke, at alle Varer af eet Slags ere hinanden fuldkomment lige, er netop det som begge de nævnte Digteres Værker ikke have. Baggesen selv vil uden tvivl saa lidet nægte en høi Grad af Variation og Forskiellighed i Oehlenschlägers tragiske

*) De have i Almindelighed interesseret saa lidet, at jeg ikke har været istand til nogensteds fra at erholde en complet Samling af dem alle. Paa de offentlige Bibliotheker, hvor dog alt slikt skal findes, har man dem ikke en gang. Efter omhyggelig Søgen har jeg dog ikke kunnet faae Recensionen over Nøverborgen fuldstændig; hvilket er lykkedes mig paa lidt nær hvad Kritikerne over de andre Oehlenschlägers Værker af større Vigtighed angaaer.

**) De tyve af hans nogle og tredive Comedier ere, efter hans egen Fortælling, skrevne i lidet over to Aar.

som i Holbergs comiske Dramer. — Dog dette er
 ifkun et lidet Beviis paa hvorvidt Forbittrelsen mod
 Dehlenschläger og hans Bærker har drevet Recensens-
 ten. Det er i øvrigt hans Hensigt at vise, at
 Ludlams Hule er et i Henseende til Plan og Sam-
 mensætning aldeles mislykket *Sammenfurium*,
 for at bruge hans eget classiske Udtryk. Til den
 Ende fremsætter han vidtløftigen dets Plan, og for-
 inden vi tage hans Hoved-Indvendinger derimod i
 Betragtning, ville vi først stykkeviist fremstille nog-
 le af de mange mindre Urigtigheder, for en stor
 Deel aabenbare Usandheder, hvilke i hans Fortælling
 om dette Dramas Indhold, forsætlig eller ufor-
 sætlig, ere indblandede. Det er ved Indblanding
 af en slig Mængde tildigtede Smaafeil, at Stykket
 i Recensentens Fremstilling seer ud som en Samling
 af Modsigelser og Forvirrelser.

I. Han begynder med at fortælle, at i første
 Handling sees et Par skotske Bønderknægte lavende
 sig til at gaae i Krig mod Englænderne, „der have
 opkøbt en Skandse lige for Guds herrens Vi-
 ne der paa Godset.“ Dette Guds herrens og
 Godset ere Til sætninger af Recensenten.
 Han har antaget at Sir Harry Turner, i en Re-
 plik paa 15de Side i Stykket, har talt om sig selv
 i Pluralis, hvilket ellers kun Recensenter og For-
 fattere pleie. Men af en slig besynderlig Bane fin-

des forresten intet Spor i hele Stykket. I den nævnte Replik siger Harry, efterat Klara har spurgt om han har hørt, at Hæren gaaer bort for at forjage Britten over Grændserne: „Endeel af vort unge Mandskab gaaer med endnu i Nat for at bestorme den næsvise Skandse, de har kastet ligesom vore Mine paa vor Grund.“ *) Det er let at see at dette „for vore Mine,“ ligesaa lidet skal forstaaes bogstaveligt, som naar i sidste Krig en Kiøbenhavns Indvaaner, boende paa Kongens Nytorv, havde sagt: Englænderne have opkast et næsviist Batterie ligesom vore Mine, paa vor Grund. Vilde nu Recensenten, naar han hørte ham tale saaledes, heraf uddrage den Slutning, at Englændernes Batterie laae lige som Mandens Mine paa Kongens Nytorv?

2. „Denne fiendtlige Fæstning, vedbliver Recensenten, ligesom Guds herrens Mine (thi han maae endnu engang gientage den vigtige Feil han troer at have opdaget) lader ham og hele Guds set saa roeligt **), som om alt laae i den dybeste Fred paa Bondefnøsen nær ***).“ Denne alde-

*) Læseren erindrer, at Handlingen foregaaer paa Grændsen. (See Ludl. Hule.)

**) Roelige skulde det hedde.

***) S. 249. Strax ovenfor (S. 248) fortalte han dog selv at der vare to Bondefnøse, som ei „laae i den dybeste Fred.“

les urigtige Paastand er endnu værre end den første. Allerede den nyeligen anførte Replik, netop af „Guds herren“ Sir Harry selv, siger med tydelige Ord: at Egnens unge Mandskab, endnu samme Nat, foreenet med den skotske Hær, drager ud for at borttage Skand sen. Altsaa er „hele Godset“ langt fra at forholde sig „som i den dybeste Fred;“ og „Guds herren“ selv er ligesaa langt derfra: Som en Olding, der ei er Krieger, kan han ikke i egen Person drage med; men han opmuntrer de bortdragende Krigere, han tager Afsked med dem og indbyder dem, naar Kampen er endt til Vederqvælgelse i sin Borg. Hvad mere vil Recensenten? Han har blandt andet aldeles overseet følgende Sted (Ludlams Hule, S. 40):

Sir Harry (til de bortdragende Krigere.)

mod Mig, I vil Klipperne forsvare,

mod Mig, I vil befæstne gamle Borg!

Gaaer, raske Ynglinger! ei Sorg

Skal klynke feig til Eders Fare.

En Gubbe vogte maae sit Huus;

Men har I seiret, kommer alle!

Her venter Eder Fredens Halle

Med egeløv-omkrandsede Kruus.

Saaledes see vi de mod Fienden dragende Krigere og høre deres Krigssang, vi see deres Gienkomst, vi see alle Stykkets Hovedpersoner interessere

rede og interesserede sig for Kampens Udfald, og dog skal intet Spor af Krig i Stykket være at finde *)? At der i øvrigt blandt de Personer, som ei, ifølge deres Stilling eller Røn, deeltage i Krigen, foregaae Handlinger, medens en Skandse paa et udenfor Scenen liggende Sted stormes, dette burde ei forstørne Recensenten.

3. Endskjøndt det meget naturligen kunde antages, at det unge Mandskab, som støder til den i Nærheden staaende Hær, ved Hæren selv forsynes med de nødvendige Vaaben; saa maae dog det, at William og Dick („to dumme Bondeskøse,” kalder Recensenten dem) vandre til Hæren forbi Ludlams Hule uden Vaaben, tjene ham til nok en Udsættelse. Han mener, at William først „undervejs faaer det Indfald at lede om et Sværd,” og at han altsaa ellers vilde løbe i Krig som en Gæst uden Vaaben. Men det er ikke et almindeligt Sværd, som enhver Soldat forsynes med, William i Forbigaaende søger hos Ludlam; thi de Vaaben han som Soldat kan vente sig, dem maae han erholde ved Hæren, til hvilken han vandrer, naar han først har taget Afsked med sin Kæreste. Han forlanger af

*) Der er meget andet i Stykket, som minder om Ufreden, f. Ex. den overløbende Soldat George. (see S. 94.)

Ludlam, som han selv siger, „et Riddersværd,
stærkt og stort af hærdet Staal,

. et jevngot Sværd

Som træffer vist i Heltefærd.“

At han ikke faaer det Indfald at søge et saadant Sværd, før ved Ludlams Hule aabnes ham Udsigt til at erholde det, er meget naturligt; og at han ikke ordentligviis kunde vente sig et saadant Sværd, dette viser ogsaa Klara's Replik Side 24:

„Lad i dit Sværd et Baand mig binde

„(forundret) Hvor fik du dette fagre Sværd!“

4. En nye Vildfarelse er det, naar Recensenten synes at troe, at William, først da han har faaet Riddersværdet af Ludlam, faaer i Sinde at gaae til Borgen til sin Kiæreste. Der findes aldeles intet i hele Scenen, hvormed dette kan godtgjøres. Langt tydeligere sees det af Scenen selv, at han er gaaet hjemme fra i det Forsæt først at tage Afsked med sin Elskte, og det Modsatte vilde ogsaa være aldeles urimeligt og unaturligt. Det er virkeligen ikkun den laveste og meest uværdige critiske Mikrologie, og tillige den meest grundløse og latterligste Kritik der kan finde det upassende, at en Elsker, i Dieblicket da Trompeten kalder ham til en vovsom Kamp paa Liv og Død, først tager Afsked med sin Elskte. Og dog maae Recensenten endeligen have tilføjet, at han gjør dette „t r o d s Hovedsmandens Kald og

Trompeteren " o. s. v., dog maae han endeligen have tilføiet endnu den Urigtighed „at Fæstningen skal stormes strax," skøndt Hæren først nu samles for at drage mod den, og skøndt vi see den først efter Midnat drage bort,

5. Estrax paa næste Side møde vi Recensentens bittere Spot (thi Breden gjør ham bestandigt bitter) over „den dydige Frøken" (saa kalder han Sir Harry's Søsterdatter Klara) *) fordi hun om Nat-ten, Klokken tre Qvarter til tolv, i Cenrum tager Af-ffed med sin Elsker (William) før denne gaaer til Hæren. Den sidste Trøst, at see ham før hun maae fæe mister ham for stedse, er Vaggesen, som dog ideligen taler om „sit eget bløde Hjerter," **) saa haardhjertet ei at ville unde en elskende uskyldig Pige. Han vedbliver hele Siden igien-nem at spotte med hendes „Dyd og Uskyld," fordi hun hemmeligen, men dog i al Anstændighed, ja endog for det meste i en Tredies Overværelse, tager Afffed med sin Kiæreste. En sliq Strængighed skulde man neppe tiltroe den, i hvis Digte man blandt andet kan finde meget vidt-løftigen beskrevet, hvorledes en fornem romersk Frø-

*) Længere hen i Recensionen ligner han hende endog med en Dulle!

**) Nyligen f. Ex. i Dansana for Marts, S. 214.

ken *) ei allene selv søger Eensomhed om Natten med den hun elsker, paa hans Bærelse, men endog, efter at Selskabet er endt, „sætter sig paa Sengen ved hans Fodder,“ og dette hverken fordi hun ei paa anden Maade kan komme til at tale med ham, eller fordi han skal begive sig i Livsfare, men for at bede ham om Kjærlighed, hvorpaa Amor, som Digteren videre fortæller, „efter Sigende kom frem, og viede dem i al Ufskyldighed sammen, i Hymens Sted foruden Præst og Amen,“ hvilket er Enden paa denne ufskyldige Fortælling. Dog vi ville ikke engang sammenligne den ukonstlede troefaste Elskerinde Klara med denne Baggesenske Constance, der uagtet sin „smme, milde, gode Sjæl,“ hvorefter Digteren lader hendes Camillus forsikre os, alligevel var — „en Coquette.“ **) Men vi ville hellere, i Anledning af den moralske-strange Recensents Forargelse over, at Frøken Klara, som han siger, modtager unge Karle, og det, som han endvidere udtrykker sig, „i hendes Jomfruebuur“ (hvilket sidste forresten er en aabenbar Usandhed) endnu anføre til Klaras Forsvar, at den ypperste og

*) Constance (see Baggesens comiske Eventyr og Fortællinger. Kbh. 1807. 2den D. S. 153 ff.)

**) „Og stolt som Juno selv og lidt urimelig, fort ganske Fruentimmer i det Hele.“ En smuk Compliment til Fruentimmer!

mest kydte Elskerinde i alle Baggesens alvorlige
 Poester, den englereene dydige Emma, fra hvis Klær-
 lighed, som Digteren forsikrer *), „Ufkyldigheden
 aldrig veeg,“ og hvis Elskovs-Eventyr, skøndt et
 Ungdomsarbejde, endnu har første Rang blandt
 alt det Alvorlige Baggesen har skrevet **), at denne
 dydige, ufkyldige Frøken Emma ikke blot i
 bemeldte Eventyr træffes flere Gange i Centrum med
 sin Ven,

..... „trykket tær' i hendes Arme

Til hendes halvbedækte Bryst;“ ***)

men endogsaa modtager ham i Negligee ****), net-
 op, ifølge Digterens egne Ord, i hendes „Somfru-
 buur“ (S. 74), og det sandeligen som Digteren
 ogsaa forsikrer, „en Nat, mens alle sove.“ (S. 54.)
 Dette sidste er ikke engang Tilfældet med den ufkyldige
 Frøken Klara, da under Krigs-Uroelighederne,

*) Eventyr og comiske Fortæll. S. 41-42.

**) Hans bestandige Raaben paa, at Dehlenschläger
 ikke har leveret i noget af sine sildigere Arbejder,
 det, som kan sættes ved Siden af de tidligere (dog
 ikke Ungdoms-) Arbejder, finder altsaa endnu
 mere Anvendelse paa Baggesen selv. Dehlenschlä-
 gers senere trykte Bærker giendrive i øvrigt for
 enhver Upartisk og Kyndig selv hiin Paastand;
 men Baggesens?

***) S. 34.

****) S. 57: I lette hvide Nattedragt. . . . Utvungen
 løst af Modens Lanker.

den nærførestaaende Afmarsch og Alarmsblæsningen, som William i denne Scene taler om, det sikkert ikke kan antages, at alle sove. Ligesaa lidet finde vi hende i den utvungne Nattedragt, som Digteren ved hiin Nattescene har isørt sin Emma, heller ikke modtager hun, som Emma, sin Elsker i Halvmørke „ved Maanens blege Skimmer;“ men vi see udtrykkelig (Ludlams Hule S. 20) at Klara „kommer ind i Værelset med Lys,“ førend William endnu er kommet op til hende. — Efter Recensentens Maade at dømme paa, kunde man altsaa med langt større Grund udraabe om Emma, da hun modtager hiint Nattedbesøg, end om Klara: „Mon hun i dette Dieblif er mindre stødende, end nogen af Dullerne (!) i de tre Galninger? *)“ Dog det er sandt, Emmas Kiæreste er en adelig Ridder, Klaras er kun en ædel Bondesøn, og Recensenten seer, som vi siden skulle bemærke, langt mere paa den ydre, end paa den indre Adel. „Frøken Klaras Jomfrubuur“ er nu endvidere aldeles en Tildigtning af Recensenten. Thi hele Afskeds-scenen foregaaer netop i samme Værelse, som Sir Harry og Tom forlode (Ludl. Hule S. 19:20), hvilket ingensteds i Stykket er kaldet enten Klaras eller et Jomfrubuur. Dette Værelse forlader Klara, naar

*) See Dansana Apr. S. 349.

hun vil gaae i Seng (S. 16); men hun kommer tilbage dertil, for at tage Afsked med William, og efter denne Afsked og Scenen med den hvide Kone, gaaer hun atter, som tydeligen er at læse S. 38: til sit Værelse. Dette maae dog vel være hendes Somfrubuur, og der foregaaer netop Afskedsscenen ikke.

6. Recensenten udtrykker nu sin Forundring over, at Klara, som da den skotske Hær drager forbi til Skandsen, om hvilket William forhen havde underrettet hende, „staaer i sit Vindue,“ ikke undrer sig over, at „hendes gamle Morbroder og Tom (der „vare gangne til Sengs) ved denne Leilighed staae „ved Siden, og see de Kys, William, som følger Hæren, kaster op til hende.“ At Sir Harry og Tom alt vare gangne til Sengs, stuttede han kun deraf, at den Første, S. 19, befaler Tom at følge sig til sit Sovetammer; thi ellers findes intet i Stykket yttret derom. Men om endog saa var, hvi skulde det da undre Klara, at de, hidkaldte ligesom hun (S. 38) af den krigeriske Musik, „aabne deres Vinduer“ (S. 40). De staae altsaa ikke, som Recensenten troer „ved Siden af Klara;“ men de aabne hver sit; og dette burde ligesaa lide det undre Recensenten, som det undrer Klara, da det iforveien tydeligen er fortalt den sidste (S. 28)

„at Hørføreren Sir Oliver vil drage forbi Borgen
 „for at sige sin gamle Ven Sir Harry god Nat.“
 Derpaa maatte denne vel være belavet, og vi have
 af hans egen Mund hørt, at han (som desuden
 var rimeligt) vidste, at Skandsen endnu samme Nat
 skulde stormes. Hvad de af William Klara tilkastede
 Rys angaaer, og de Blomster, hun igien nedkaster
 til ham, da kan det ikke være noget Fremmet, en-
 ten for Tilskuerne eller for „Klara's Morbroder og
 Tom,“ om disse tvende endog bemærke det, (saa-
 som begge (hvilket vi af deres Samtale i en fore-
 gaaende Scene *) have seet) heelt vel kiende Wil-
 liams og Klaras Kiærlighedsforstaaelse, og Klara,
 ligeledes i en foregaaende Scene, selv har talt med
 Onklen derom. Denne har endog (S. 17) sagt til
 Tom: „Man maae lade som man intet mærkede,
 hvis jeg holdt hende strængt, kunde jeg staae Fare
 for at miste hende;“ og noget i Forveien: „Man
 maae have Agtelse for en dyb, og i Grunden uskyl-
 dig Følelse.“

Alt det Foregaaende, saavelsom en stor Deel af
 det Efterfølgende, ere vist nok Ubetydeligheder i høj
 Grad, som ei saa vidtløftigen skulde omtales; men
 det er Recensenten som har bragt dem i denne vidt-
 løftige Omtale. Han gjør disse Smaating (den

*) S. 16 ff.

første Deel af ham selv tillagt) samlede til et stort Argument, hvormed han for Alvor vil bevise Plaanens Forvirring og sammensætte et vidtløftigt Synsberegister over det Drama, han critiserer. Da jeg netop vil vise, at hans fleste Udsættelser ei blot ere Bagateller, men endog som oftest af ham selv opfundne Bagateller, saa maane jeg, dog steds i minligste Røst, følge ham.

7. Paa den 252de Side taler Recensenten om, at Dramets første Handling blandt andet gav Haab om „en mulig Bortførelse.“ Dette er een af hans allerkiæfeste Tilbudsninger. Thi man kan gierne udsætte en Belønning, ligesaa stor som den, der udsættes for Opførelsen af Baggesens Gaade, for Den, som i første Handling af Ludlams Hule kan opdage endog det fjerneste Spor til, at en mulig Bortførelse behøves; og man kan være ligesaa sikker, som Forfatteren af hin evige Gaade, paa at ingen vil være istand til at vinde den udsatte Præmie. Måge til denne Recensentens muelige Bortførelse er den Kroningsfest, som han (S. 278), ogsaa aldeles af egen Opfindelse, bebyrder Dramet med. Til disse hans Opfindelser hører ogsaa det, tilligemed Kronings- Festen, af ham anførte „Te Deum“ og „Brudekrandsningen.“ Thi af sligt findes ei det mindste i Stykket. Hverken kan de

Hjemdragende Krigeres Chor (S. 143): Nu hjem med Sang 2c. *) kaldes et Te Deum, uden af den, som ikke veed hvad et Te Deum er; heller ikke kan Egekrandsen, som den skotske Høvding i Williams og hans Kameraters Navn rækker Miss Klara, kaldes en Brudekrands, som Recensenten i en besynderlig Hukommelses-Forvirring omtaler. Denne faaer ham nu endvidere til, i Opregningen af de forskellige Bestanddele han har villet finde i Stykket, at nævne een og samme Ting to Gange; thi efter at han først har kaldet hiint Krigernes Chor et Te Deum, nævner han netop det samme Chor strax efter, i samme Aandedræt, som et „Slutningschor.“ **) Samme Forvirring er det maaskee at

*) Recensenten har nogle Sider foran (262) selv angivet at „Meeningen af dette Chor var allene den „at de kom, saae og seirede.“ Nu maae slikt hedde et Te Deum, for at Rec. kan være vittig paa sin Viis!

**) Her ere hans egne Ord: „Men — efterat vi „have havt Te Deum, Kroningsfest, Brudekrandsning, Kævelvielse, og Slutningschor. . . Enden er ikke endda.“ Dette bemærker han, netop da han i Fortællingen af Stykkets Indhold er kommet til Krigernes Chor og den derpaa følgende Scene mellem John Bull og Sara Nickels. Han kan altsaa med „Slutningschoret“ ei meene andet end hiint Chor, og dette er igjen det samme som han først kaldte Te Deum.

tilskrive, at Recensenten kalder de Ceremonier, som, da man iler Klara til Hjelp, i Spøgelsescenen i Ridder salen, af Broder Martin iagttages, en Kapelvielse. Efter det Anførte vil man nu kunne dømme, hvor megen Troe der kan sættes til Recensenten naar han spotviis omtaler de Ting, der skulle foregaae i det her omtalte Drama og da nævner: deels „en mulig Bortførelse, en Stormløbning, en Sammenkomst mellem en ung Frøken og en hvid Rone (Spøgelse),“ deels „et Te Deum, en Kroningsfest, Brudekrandsning, Kapelvielse.“ I denne Recensentens Opregnelse af Stykkets Ingredienter har han ikkun i to Syvendedele omtrent fulgt Sandhed, de øvrige fem Syvendedele ere aldeles hans egen Fiction, Frugter af hans egen Phantasie. Lægge vi nu hertil, (for paa dette Sted samlet at nævne de aldeles smaae Opdigtelser) at han (S. 262) bilder sig ind at have seet „Vjergskotterne under Sir Olivers Anførsel“ marschere ud „med Blomster i Hattene,“ *) hvorom Beskrivelsen i Stykket over deres Udmarsch (S. 40: 44) slet intet melder **); saa kan man vel paa denne Recensent,

*) Han anmærker dette, formodentligen fordi det synes ham en stor Forseelse at lade dem komme hjem „med Egelsø“, naar de drage ud med Blomster.

**) William er nemlig den eeneste, om hvem det,

der formodentligen ved Stykkets Opførelse har i Phantasien seet og hørt alle hine herlige og beundringsværdige Ting, Te Deum, Kroningsfest, Brudekrandsning, Kapelyvielse, Vjergskotter med Hatte paa (saavel i Dramet, som paa Skuepladsen vises de bestandigen og overalt med Hjælme) og endeligen Vjergskotter med Blomster i hine indbildte Hatte, paa denne phantaserende Recensent kan man uden tvivl anvende *) hvad Horatius fortæller om en Mand i Grækerland, der ogsaa i Indbildningen saae meget paa Theatret, som slet ikke var der. Denne, som Horats siger, ikke uherømte Mand, **) sad i Skuespilhuset indbildende sig at høre utallige herlige Ting, skøndt det altsammen foregik allene i hans Indbildning. — Horatses Mand var forresten en skikkelig og fornustig Borger, der kunde vogte sig for en aaben Brønd og slyde en overhængende Klippe, en Mand, der holdt godt Naboeskab og var mild mod sin Hustru.

S. 41, siges, at han stikker en fra Klara til ham nedkastet Blomsterdust „i sin Hjelm.“ Hattene har ikke Digteren, men den i slige Ting fast altfor tjenstvillige Recensent foræret William og hans Kammerater.

*) Dog mutatis mutandis.

**) Hand ignobilis, Andre oversatte det: af ikke ringe Stand.

og sine Folk: kun i dette ene Stykke, hvad dramatiske Sager angik, var han aldeles forvirret.

8. At Skandsen, hvis Bolde stormes, undertiden i Stykket kaldes en Fæstning og Voldene Mure, har Recensenten ikke glemt at bemærke. Men meest har det fortørnet hans æsthetiske Sands, at Dick, ved samme Skandses Erobring har kunnet gjøre Riøkkentoi til Bytte hos Qvinde og Børn. Dette finder han „høist urimeligt“ og udbryder: jo galere jo bedre! *) Men Galskaben er her atter hos ham selv, der ikke har betænkt, at især i ældre Tider (vel ogsaa endnu) befandtes ved enhver Armee en Mængde Qvinde og Børn, og at Riøkkentofskaber (Marmiler) altid findes ved ethvert militairt Corps, som marscherer i Feldten. Allet det nævnte kunde altsaa Dick (der forresten er en Sanchos Panza og saaledes skildret af Digteren) fratage den fiendtlige Armee, uden at det behøvedes at være nogen Fæstning eller befæstet Bye, hvor Recensenten formodentligen troer sligt Bytte allene kan gøres.

9. Uagtet Klaras Mangel paa Frygt for Spøgelse er af Digteren tilstrækkeligen motiveret; saa har Recensenten dog ogsaa troet deri „at hun, som han udtrykker sig, er ligesaa lidt bange for Spø-

*) S. 273.

gelfet, som for de ind af Vinduet styrkende (!) Soldater" *) at opdage en begaaet Feil. Han forbigaaer, at Klara vel i den første Scene med Spøgelfet „uvilkaarligen“ gyser (S. 33), og at hun vel finder at Besøget „har noget saa høitideligt“ (35), men at hun dog ikke er bange, fordi deels „hendes Phantasie, syffelsat med Livsfaren, hvori William svæver, ei faaer Tid til ørkesløs Frygt,“ og hun deels ved Opdragelsen i hendes Ungdom er bleven holdt fra Overtroe og Spøgelsefrygt. (See Klaras Monolog i Scenen i Riddersalen.)

10. I Robins og Fannys første Scene (2den Act) høre vi deres Aftale, at Fanny skal søge Laan paa Borgen for at frelse sin Mand fra Ludlam, og vi see hende i dette Øiemed gaae bort. (S. 59 og 62 Ludl. Hule.) Hvad kan nu Tilskueren derefter vente andet end at erfare, med hvad Held hun søger sit Ørinde paa hiin Borg? Scenen forflyttes nu ogsaa virkelig did, og efter et Par episodiske Optrin **) tilfredsstilles hiin Forventning. Men dette er slet ikke hvad Recensenten havde ventet! (Danfana S. 253.) Han havde troet, „at Handlingen i denne Egn (Robins) nu skulde begynde,“ der-

*) Hvi skulde hun være bange for sin Kiæreste og hans Kammerat?

**) Fra S. 64 til 71.

for er det ham aldeles forunderligt og fremmæt „at vi med eet føres tilbage til Ridderborgen.“ Men han glemmer reent, at Robins Hus ligger i samme Egn som Ridder-Borgen, og at Handlingen altsaa, (ikke begynder, men) vedbliver netop i „denne samme Egn.“ I begge Maader er det saaledes allene over sin egen Forvirring og Glemsomhed Recensenten skulde forundre sig.

11. En Følge af samme Glemsomhed er det ogsaa at Recensenten lader (255) Riddersalen have været aldeles tillukket i et hundrede Aar, da den dog kun, ifølge Stykket, har været tillukket i femten. (Ludl. Hule S. 84.) Og endnu et Beviis paa hans løselige Kiendskab til det Stykke, han critiserer, er, at han længere hen i Recensionen (Danf. Apr. 350) saa aldeles har glemt, ikke blot hvad der staaer i Stykket (det vidste han egentligen slet ikke) men hvad han selv har sagt, at han nu fortæller, det var tre Aar siden Sir Harry flygtede fra Salen i Forsærdelse! (Fra denne Begivenhed var den bleven for steds lukket.)

12. Om Lægen, som Robins Hustru henter for at forbinde hans Saar, paastaaes i Recensionen (S. 258), „at man umuligt kan formode ham i Nærheden.“ Hvorfor det er umuligt, at en Læge kan boe i Nærheden af en Borg og et Bondehus, maae Recensenten selv nærmere undersøge.

At Digteren virkelig har troet det kunde gaae an, synes Lægens Replik til Fanny (S. 115) at vise *). En lignende baade smaaelt og grundløs Udsættelse findes i Recensionen paa det ovennævnte Sted, hvor Recensenten siger, at Fanny gaaer bort for at bringe Ludlam, til Betaling af Mandens Gield, alt hvad hun af Værdie kan bringe tilveie, men glemmer over sin Arie det meste af hvad hun vilde tage med sig. Fordi hun forlader det Værelse, hvori Scenen foregaaer, kan hun derfor ikke gierne tage det med sig i et andet?

13. Paa det nyssnævnte Sted i Recensionen (S. 258) findes endnu den Usandhed, at i det Oieblik Fanny beslutter at gaae til Ludlams Hule for at betale hvad hun kan af sin Mand's Gield, „er den yderste Termin til Klarering forhaanden.“ Fanny siger netop selv paa dette Sted (Ludl. Hule S. 117): „snart er det Midnat,“ og i det foregaaende er det flere Gange sagt, at den yderste Termin først er forhaanden Kl. 3. Men — Recensenten faaer i Anledning af den af ham til Kl. 12 fastsatte yderste Termin Leilighed til at spotte over, at Fanny „desuagtet bliver, for at synge en lang Affkeds-Arie.“ Denne lan-

*) „Min Datter Fikke har Jer dog saa kjær,
Hun lærer meget af Jer; sidder gierne
Og sladder med Jer naar I strikke Strømper.“

ge Afkjeds = Arie er forresten ikke længer end tolv korte Linier!

14. Blandt Recensentens Beskræbelsér for at gjøre Stykkets Personer det saa vanskeligt som muligt, at komme fra Sted til Sted, hører det, at han (S. 261) lader Borgen „ligge temmelig langt fra Ludlams Hule,“ uagtet det i Stykket selv *) tydeligen er sagt af Robin, at den ligger „ei langt fra Ridderborgen;“ ligeledes hører det hid, at han (S. 266) lader Sara's (Dicks Moders) Bondehytte ligge langt borte fra de øvrige Steder i Stykket, uagtet aldeles ingen Grund til en slig Formodning er at finde, og det vel ikke er mindre umuligt eller urimeligt, at denne Hytte kan ligge nærved Ridderborgen og Hulen, end at Robins Huus ligger der. Men da det er Recensenten om at gjøre, at spille saamegen Tid for Digteren som muligt, for at det skal synes urimeligt, at Stykkets Handling kan foregaae „i een Nat“, saa er det naturligt, at han søger at trække de forskjelliga Steder hvor Personerne vise sig og Handlingen foregaaer, saa langt fra hinanden, og at adskille hvad Digteren har sammensøiet, saameget, som det staar i hans Magt.

*) S. 52.

15. Heller ikke til den Paastand af Recensenten (S. 262) „at der holdes Sjælemesse ved Graven, hvori Gienfærdets jordiske Levninger ned-sænktes,“ findes i Stykket nogen Grund. Der høre vi allene Gienfærdet bede:

Lad Sjælemesser synges over mig

Forbi den fæle Ludlams Hule! (S. 129.)

Endvidere paastaar han (ovennævnte Side) at „Ludlam farer til Himmels, fordi hun af Robins Kone hører at hun begraves.“ Ved flige Bittigheder kunne rimeligviis Læsere af den Klasse, for hvilken Recensioner, som den vi her omtale, især skrives, letteligen firees og blændes. Men det er ogsaa kun Blændværk og man veed at selv det Allerhelligste kan ridiculeres, og er bleven ridiculeret: sagtens kan da fligt overgaae et profant Drama. Ludlam forsvinder og hendes Hule lukker sig i samme Dieblif, som de trätte Been jordes. Tilskuerne see ikke denne Marsag til hiin Virkning, thi Begravelsen foregaaer udenfor Scenen; derfor maae Tilskuerne (ikke Ludlam, som Recensenten sagde) høre det af den paa Scenen værende Fanny. Saaledes skeer det i Dramet, anderledes kommer det naturligviis til at see ud i Recensentens Fortælling.

16. Fordi i femte Act (S. 143-44) de skotske Krigere komme hjem i Maanskin vil Recensenten (S. 266) ikke tilstede at det i næste Scene maae være „tidlig Morgen“ (saaledes kaldes det i Stykket selv (S. 144). Han anseer det maaskee for at være unaturligt, at den tidlige Morgen kan følge umiddelbart ovenpaa Maanskin! Men sligt skeer dog virkeligen undertiden i Naturen. Det nytter ikke engang Recensenten her det allermindste, at han efter Sædvane har forandret Forfatterens Fortælling, og gjort hiin tidlige Morgen til „lys Morgen.“

17. „William, fortæller Recensenten mod Slutningen af sin troe Fremstilling af Stykkets Indhold (S. 281) kommer nu ogsaa til; (han har fortalt at hans Moder Fanny var kommet i Forveien) men istedetfor at fortælle sin Moder, at han er bleven slaaet til Ridder og forlovet med Klara fortæller hun ham det. Himlen veed hvor hun har faaet det at vide!“ Der ere ikke flere end tre Usandheder i disse Linier, og det er for Recensenten i det mindste ikke meget. Først er det urigtigt, at William kommer bag efter Fanny; thi hun og William og Klara komme alle paa eengang: (see Ludl. Hule, S. 168.) Dernæst er det Usandhed og forvirret Tale, at Fanny fortæller det Anførte til William.

Hun fortæller det til Robin; saaledes lyde Replikkerne:

Robin (til William.) Min elskte Søn du har udstaaet Faren?

William. Vi har erobret Skandsen. Men hvad fattes

Min Fader?

Fanny. William var først paa Volden
Og Kierlighed og Ære lønned' ham.
Hans Konge hæved' ham i Ridderstand
Og han er Klaras glade Fæstemand.

Robin. Er det sandt, at man kan døe,
Af Glæde undertiden? —

Den tredie Usandhed er den, at kun Himlen veed hvorfra Fanny har Efterretningen om Williams Lykke; thi Læserne og Tilskuerne, der see Fanny komme i Følge med William og Clara, vide det ogsaa, ja Recensenten veed det maaskee selv; men han finder det tjenligere i sin Plan ei at vide det.

18. Efter Recensentens Fortælling (S. 282) skal Forfatteren have ladet Stykkets øvrige Personer til Slutning komme til Iudhams Hule for at danne en Gruppe med Robin og Fanny (som allerede der) „uagtet de (de øvrige Personer) ikke vidste at de (Robin og Fanny) vare der.“ Hos Forfatteren selv lyder Stedet, Recens. her sigter til, saaledes:

„Choret nærmer sig og danner en Gruppe med de Tilstedeværende.“ Choret er de øvrige Dramets Personer (see Ludl. Hule S. 164) og de Tilstedeværende ere ikke blot Robin og Fanny, men ogsaa William og Klara. Naar Recensenten betænker sig og erindrer, at det var William og Klara, som i den foregaaende Scene *) forløbe de øvrige for at gaae i Forveien til Ludlams Hule, hvorhen det da blev sagt, at de andre vilde følge efter; saa vil han indsee, at han atter har sagt en Usandhed, ved at fortælle, at alle de Øvrige komme i den Hensigt at danne en Gruppe med Personer, som de ei vidste vare tilstede **).

*) Til ydermere Oplysning saavel af det her sagte, som af det strax efterfølgende anføres her det tilsigtede Sted i bemeldte Scene: (Ludlams Hule S. 164)

William (til Klara) Følg mig min Elskede til
Ludlams Hule.

Klara. Hvad vil du der? William. Jeg har
et Sværd at bringe.

Jeg siger dig paa Veien alt. — Oliver. Det
lader

Som om det unge Par har meget at
Betroe hinanden. Harry. Lad dem gaae
foran!

Vi følge langsomt efter, medens du
Fortæller mig dit Eventyr i Nat.

**) Sammenlign hermed det følgende Stykke, N. 19.

19. Recensentens sidste Forfalskning af Dramets Fabel bestaaer deri, at han fortier for sine Læsere, hvorledes det af det foregaaende er tydeligt at Chorret, som ender det Hele, synges af de til Sir Harrys Borg vandrende Krigere. I Stykket (S. 163) indbyder Harry, da han efter Liigbegængelsen treffer den hjemkommende Trop, det unge Mandskab strax til Høitidelighed i Anledning af hans Søsterdatters Jaord. Veien til Borgen, have vi i det foregaaende seet, gaaer forbi den tæt ved samme liggende Ludlams Hule. (Derfor, og ikke blot for at danne en Gruppe med hinanden, som Recensenten gierne vilde lade Forfatteren have sagt, komme Personerne her sammen.) William og Klara gaae i fortrolig Samtale i Forveien (S. 164). De møde Fanny og komme med hende noget før de Øvrige til Hulen, hvor Robin er for at søge sin Hustru og sit Barn. Kort efter komme ogsaa samtlige de Efterfølgende til, alle Personer danne en Gruppe og synge Slutningsangen. Handlingen endes saaledes passende hvor den begyndte, ved Hulen, hvis Koglerie nu er ophørt. Denne Slutningsang er det, om hvilken Recensenten (S. 282) vittigen, skiondt noget søgt, har udfundet, at den skal synges af Tilskuerne. Han slutter dette deraf, at den følger strax ovenpaa en Replik af Løgen, henvendt til

Spectatores; Skøndt forresten Sagen har den bestemte Overskrift: „Choret nærmer sig og Alle synge.“ — Efter denne Maade at slutte paa findes der hos Holberg, s. Ex., mange Replikker, som Spectatores skulle sige, Skøndt de af Digteren ere tilstænkte en Jeronimus, Leonard o. s. v. Recensenten, som troer sig forpligtet til, i denne dvælende Kritik, som han selv med Ret kalder den *), at holde Dansanas Læsere skadesløse ved idelige Løier, maae undertiden jage temmeligen langt omkring efter dem, hvorudover ogsaa mange af hans Vittigheder see heelt forjagede ud **).

Til disse Urigtigheder, alle begangne af Recensenten allene i Fortællingen om Stykkets Fabel, (og neppe er noget Dramas Fabel af nogen Recensent bleven saaledes vanskabt, og med mere Uredelighed, med mere Forvirring og med mere vidtløftig Snakksomhed fremsat) lægge vi endnu nogle hidhørende,

*) Thi den overgaaer langt i Størrelse og Omfang Stykket selv som critiseres.

**) Derfor har ogsaa Hans Mikkelson anmærket, at naar han eengang faaer et godt Indfald, forsølger han det giennem en halv Snees Linier, og jager saaledes Livet af det, at hverken Læseren eller han selv tilsidst veed, hvor det blev af. (See P. Wegners Moerkesbog, P. 37.)

som i den øvrige Deel af hans Recension ere ham undslupne. 20. Paa hans Uredelighed i Citationer, endog naar han lader som han anførte Forfatterens egne Ord, ere flere Exempler forhaanden, og tildeels allerede anførte. Hertil kan endnu føies, at han *) har ladet Digteren lægge Klara Ord i Munden som at friske sin Families stoppede Væld op ved en paa nye fremspringende Kilde. Denne smukke Phrasé, for saavidt hiin Friskenop angaaer, tilhører Recensenten allene. Klara siger kun (Ludlams Hule S. 122):

— Mine Stammefædres Helteskygger
Skal glæde sig, at Livet ei er dødt;
Men at en Kilde springer frem paa nye,
Naar gamle Væld er stoppet og fortørret.
Hvortledes han har forfalsket en anden Replik af Klara, kan Læseren erfare ved at sammenligne det Øvrige, han (S. 349) anfører som sagt af hende, med Stykket selv.

21. Endskiøndt han frimodigen påståaer, at Spøgelsset, efter Dramets Indhold, skal ligge begravet paa to forskellige Steder, saa skulde det dog falde ham heelt vanskeligt, at bevise dette. Naar han fortæller, at det ligger dybt i en

*) Danfama. Apr. d. N. S. 349.

Hule," og lader som han anførte Forfatterens Ord til Hjemmel herfor; saa er dette atter en urigtig Citation; thi i Dramet selv hedder det vel, at Skyggen lader sig see i Hulen S. 126:27, og S. 129), men paa intet Sted findes det mindste om, at Legemet er der begravet. I Balladen (S. 124) staaer derimod udtrykkeligen, at dette ligger under Gulvet i Riddersalen. Recensenten maae være besynderligen uvidende i Spørgelse-Theorien, skøndt han selv har skrevet Spørgelsehistorier, hvis han troer, at et Spørgelse kun kan lade sig see paa den Plet, hvor dets Been ligge begravne. Det er endvidere en Usandhed, naar han vil binde Læseren paa Vermet, at Legemet, ifølge Stykket, skal ligge bag Alteret i Kirken, fordi det i Stykket hedder, at istedetfor Legemet „staaer en Kiste bag Alteret i Kirken, kun fyldt med Gruus og Steen" (S. 126). Naar han spørger: „h v o r er christen J o r d, naar den hverken (!) er bag Gulvet (!!) bag Gardinerne (!!!) eller bag Alteret?" saa bør han virkeligen intet andet Svar have, end det gamle Ord: sprog om naragtige Spørgsmaal (The Proverb is something musty.)

22. Jeg slutter for denne Gang Optegnelserne over Recensentens mindre Urigtigheder, Usandheder og Fordreielser med en Usandhed af ham, hvil-

ken ikke er af de mindste. I sin „Nøiere Betragtning“ af Ludlams Hule fortæller han (S. 364)*): „at dette Stykke har den hidtil uhorste Original-Indretning**), at det begynder i Prosa og ender i Vers;“ og for at gjøre denne vigtige critiske Bemærkning endnu mere iøinefaldende udmærker han Ordene, saaledes som de her ere aftrykte. „Den første Act, siger han derpaa, er paa „fåa Scener nær, ganske i solut Stil;“ og Hensigten med disse Bemærkninger er da at lægge Digterens totale Ufsiønsomhed og det Hensigtsløse i Afvejlingen af Vers og Prosa for Dagen. Naar noget fortælles med slig Suffigance og med saa skinnelig en Mine, hvilken Læser falder da paa at tage Dramet selv for sig, for at conferere med Recensenten? Hvo skulde vel troe, at han ogsaa her vilde sige lutter Usandhed, da Usandheden dog her er ham næsten ligesaa unyttig, som den i sig selv er grov? Og alligevel forholder det sig saaledes. I den første Act i Ludlams Hule, findes ikkun fjorten Sider skrevne i solut eller ubunden Stil, men derimod tredive i bunden: At Stykket begynder i bunden Stil, med Williams og Dicks Duet,

*) Danf. April.

**) Uhorst! har da Rec. aldrig hørt, at f. Ex. Holbergs Comedier ende med Vers skjøndt de begynde i Prosa?

erindres sikkert endnu af enhver, der har læst det. Og dog skal det, efter Recensenten, begynde med Prosa og dets første Act skal være næsten ganske i solut Stil! O Corydon! Corydon! quæ te dementia cepit! Man seer isøvrigt heraf, at Recensentens ovennævnte „Nøiere Betragtning“ er ikke desmindre langt fra at være nøiagtigere end den foregaaende. — Om den af ham paaskede Stil-Afvevling skal tales nedenfor.

Vel ere disse mange smaaflige Usandheder og Fordreielser (de større og betydeligere skulle nedenfor betragtes) for det meste hver for sig, af ringe Bigtighed: Men sammenvævede som i Recensionen, bidrage de ikke lidet til at give et vrangt Begreb om Stykkets Fabel og Indretning. Usandhederne kunne være uforsætlige, Fordreielserne neppe. Ere de talrige smaa Usandheder i Baggesens Recension endog ufrivilligen undslupne, saa kan en sliq Uvidenhed dog ingensunde undskyldes dem. Det er enhver Recensents Pligt nøiagtigen at kiende det Skrift, han bedømmer; det er endnu mere dens, der aldeles vil fordømme, det han kritiserer; og det er allermæest dens, der selv alvorligen og hvitdeligen kalder sin Kritik en samvittighedsfuld Konstdom*). — Sandeligen, at gribes i sliqe Usand-

*) Danfana Apr. S. 355.

heder, at fremkomme med et Sammenvæv af saa mange usle og lave Opdigtelser, og paa dem at grunde de bittreste og meest uforkammede Beskyldninger, sligt beskæmmer ei allene Recensenten, der kalder sig samvittighedsfuld, men Mennesket, der veed at han har Regnskab at aflægge for hvert unyttigt Ord, han talte.

Den første Indvending, Recensenten gjør mod Planen i Ludlams Hule, er den, at „to fra hinanden aldeles forskellige Spøgelsehistorier, grundede paa to forskellige Folkesagn, der intet have tilfælleds i Sted, Tid, Begivenhed, Aand og Betydning, her ere sammentrukne efter Haarene *). — For det første tilkommer det Recensenten at vise, hvor og paa hvilke Grunde den Regel er givet, at et yngre eventyrligt Sagn ei maae i en poetisk Fiction foreenes med et ældre, fordi de ei have Tidsalder tilfælleds. Dernæst, naar erkjendte Konstdommere indrømme Digteren Frihed til Fictioner og Forandringer i Hensyn til Begivenhederne, selv naar han tager Stof af den virkelige Historie, saa maae man vel spørge, hvi denne Frihed skulde nægtes ham naar han tager Stoffet af et løst Folkesagn, hvis Gienstand ikke engang er af den historiske legemlige, men af den eventyrlige aandelige Verden? I Minner

*) Dansana, Marts 1816, S. 248.

af denne Natur maae den af Horats Digteren indrømmede Frihed quidlibet audendi (at vove efter eget Tykke) fremfor nogensteds giælde.

I Ludlams Hule har Digteren benyttet et ældgammelt Eventyr, hvis Gienstand er et Spøgelse i en Egn af Skotland, om hvilket Spøgelse, Sagnet selv siger, at det er uvist enten det var en Natur-Ånd eller en menneskelig Ånd *); og med dette Eventyr har han foreenet et andet om et Menneskes Gienfærd **). Disse Rilder skulle vi noget nærmere omtale, naar vi først have betragtet de Indpendinger, man imod Digterens Fictioner og Tillsæg til Eventyrene har gjort, uden at tage Hensyn til den Anledning, disse selv have givet til Fictionen.

Der indvendes dog, at Foreeningen af de nævnte Sagn er urimelig, fordi i det eene Eventyr er Spøgelse en Natur-Ånd, i det andet et afdød Menneskes Gienfærd. Men vi beraabe os her paa den ovenfor anførte af Horats tilstaaede Frihed, dog uden at fordre Exception for de af ham tillagte ufravigelige Betingelser, at det Haarde ei maae foreenes med det Bløde, Lam ikke med Tigre, fort: at i

*) See Neue Volksmärchen der Deutschen 2r B. S. 78. Stedet anføres ordret her nedenfor.

**) Nemlig om den hvide Kone; see nysnævnte Bærk, 3r B. S. 141: Die weiße Frau.

Digtninger, som Poeten paa egen Haand vover, skal allene intet findes, som modsiges sig og altsaa hæver sig selv. Nu er, ifølge Overtroen, den Forskiel imellem Natur-Aand og Gienfærd, at hiin har stedse været en saadan, vedbliver stedse at være det, og beholder stedse den Egenskab, at kunne lade sig tilsyne som en luftig Skikkelse. Gienfærdet derimod er en saadan luftig Skikkelse, hvilken en Aand af høiere Rang (en menneskelig Sjæl) fra et vist Tidspunct ufrivilligen har maattet paatage sig, enten som Straf for i Livet begangne Misgjerninger eller formedelt en eller anden Tilskikkelse; en synlig Luftgestalt, som den stedse higer efter at stille sig ved, men dette beroer dog aldeles ikke paa den selv. Endvidere have, efter bemeldte Folketroe, hine til den synlige Natur bundne Aander af lavere Rang, skændt uskikkede til at nyde høiere aandelig Salighed, en vis indskrænket Magt til enkelte Naturfrembringelser, en Kraft til at fremskaffe adskillige Ting, hørende enten til Livets Overdaad eller dets Nødtørft. En sliq Magt, siger man, tillægges derimod ikke de Aander, som ere Gienfærde og have oprindeligen en høiere Bestemmelse. (Vi skulle siden see, at Sagnene selv fra denne Regel gjøre Undtagelser.)

Men deri ere paa den anden Side disse Aander beslægtede, at de ere aandelige Væsner, at de

som saadanne ere evige, at de kunne vise sig paa forskellige Steder, i det mindste i samme Egn (Natur-Aanderne synes endog at være mere indskrænkede heri, end de menneskelige Aander eller Gienfærdene), og at endeligen disse Lustskikkelsers hele Færd og Væsen henhører til det Eventyrlige, hvorom vor hele Kundskab er deels uvis og vaklende, deels grundende sig i den, ved ofte med hinanden uoverensstemmende, blot mundtlige Traditioner, til os komne Folketroe. De omtalte tvende Slags af Aander ere altsaa Underarter (Species) af eet og samme Slags (genus). Naar var nu Foreeningen af tvende ei væsentligen stridige Arter af eet Slags sig selv ophævende eller modsigende?

Jeg vil, blot til Exempel, nævne de Aander-væsener, der kaldes Halvguder (heroes, dii minorum gentium) og som findes i alle Mythologier, ere disse ikke ogsaa, egentligen at tale, en Sammenstøbning af to forskellige Arter, men hørende til eet Slags? en Sammensmeltning af en højere evig Aand med en ligeledes evig Aand, men af underordnet Rang og svagere Evner? Et slikt Væsen hørte baade til Gudeklassen og til Menneskeklassen *). — Men, — sige Phantasie-Skab-

*) Alderdommens heroes vare deels Mennesker, der efter Døden dyrkedes som Guder, deels mythiske Personer, der troedes at nedstamme fra en Gud

ninger ere allene de ældre Tidsalderes; nu vilde det være latterligt, at skabe nye Mythologier eller componere nye Andevæsener" — Hvad Mythologier angaaer, er dette udentvivl meget rigtigt: Skøndt det maaskee dog er at haabe, at en sig Indvending ikke vil komme fra Baggesen selv *), der eengang erklærede sig offentlig af ganske modsat Mening. Hvad Andevæsner af det Slags betræffer, der grunde sig, ikke i nogen egentlig Mythologie, men især kun i Almue-Eventyr, blot mundtlig leverede fra Slægt til Slægt, da er Sagen en ganske anden. En Mythologie, der eengang var Folkereigion, og som saadan er ved Skrifter og Mindesmærker over-

og et Menneske. Denne deres halv gudslige, halv menneskelige Natur er jo en aabenbar Dobbelt-
hed og en Sammensætning af forskellige aandelige Væsner.

*) Med mindre han, som dog ikke hos ham just er sjældent, vil gjøre sig skyldig i en høj Grad af Inconsequentse: thi i Fortællingen til sine Digtervandring har han erklæret, at de ældre Mythologier ere ei tjenlige i den nye Poetiske, men at han „med Fasthed troer, at en nye Digterreligion vil opstaae formedelst den nyeste Naturphilosophie!" Dengang erklærede han, at hans „poetiske (!!) Theorie nu var uforanderlig, og at hans Dom om Digtere ikke mere (thi hidtil havde den været det) var vaklende!" Jeg frygter, at begge Dele dog alt for nogle Aar siden have atter forandret sig, og at de endnu vakle.

antvordet fra Oldtiden, i den tør ingen Digter tillade sig væsentlige Forandringer. (Mindre Forandringer og Tildigtninger har, f. Ex., Ovid tilladt sig; dog om fligt med eller uden Grund bebreides ham, vedkommer os forresten ei her.) Men i Henseende til Phantasie-Væsen, der allene kiendes af mundtlige løse Traditioner, maae enhver Digter have Frihed til Fiction og Tillæg af egen Phantasie, og i flig Fiction behøver han aldeles ingen anden Regel at erkiende, end Horatses ovenfor anførte: at stridige Naturer ei maae foreenes: — Selv paa Mythologierne, der vare Folkereligioner, have de ældste Digteres Fictioner sikkerligen haft nogen Indflydelse. Til de mythologiske Systemers ordentlige Sammensætning, til deres indre Organisation have uidentvivel Digterne (hvad man endog herimod har kunnet indvende) bidraget deres, i det de konstigen og ved Hjælp af Phantasien forbandt de vaflende Sagn, hørende til den endnu raae Gudsdyrkelse *). Hesiodus og Homerus, siger Herodot, have sammensat Grækernes Theogonie, givet Guderne Tilnavne, tildeelt dem Vresbeviisninger og Konster, samt tilkiendegivet deres Skikkelser. Det have Digtere een-

*) Denne Materie er iøvrigt saa vidtløftig og endnu saa dunkel, at jeg maae bede om Undskyldning for i saa faa Ord og paa dette Sted at have berørt den.

gang kunnet giøre ved Sagn, der henhørte til Folkets Religion, og Digtere skulde ikke for stedse have Ret til friere Fictioner og dristigere Tillæg i Sagn, der eene og allene henhøre saa at sige til Folkets Poesie?

Altsaa: en Sammensætning af tvende Aandevæsner, hvis Naturer ere hinanden beslægtede og ei væsentligen i nogen Deel modsigende, er hverken en fornuftløs eller sig selv tilintetgiørende Sammensætning. Vi have viist, at Gienfærd og Naturaand ere siige beslægtede Væsner, hørende til den eventyrlige Aandeverden: en Forening af disse Aanders Egenskaber i een Aand indeholder altsaa intet fornuftigt eller sig selv tilintetgiørende; og til Fictioner og Sammensætninger af dette Slags maae Digteren stedse have Frihed.

Naar vi nu nærmere betragte det Væsen fra den eventyrlige Aandeverden, hvilket fremtræder i det Drama, som her omtales, saa finde vi, at dette Væsen af Digteren indføres som et myrdet Menneskes Aand, der fredløs maae vandre om i Egnen, hvor dets ujordede Væsen findes skjult; men at han tillige har tillagt denne Aand Evnen til, saalænge den er i hiin Tilstand, at fremstaafe visse Ting til de Menneskers Tjeneste, som søge dens Hjælp. Denne er egentligen den eeneste Egenskab, som Aanden i Dramet Ludlams Hule har tilfældes med Natur-

Nander *), og til denne findes i Rilderne selv, af hvilke Digteren har øst, eller navnlig i ethvert af de tvende Folke-Eventyr, næsten saa megen og saa tilstrækkelig Grund, at mange maaskee ville ansee alt øvrigt Forsvar for overflødigt. I Eventyret om Ludlams Hule hedder det: Tre Mil fra Farnham i Grevskabet Surry ligger en sandig Høi, der aabner sig mod Syden og danner en Hule, i hvilken en Kone skal have boet, — ifølge Traditionen, af menneskelig Slægt, ifkun udrustet med overnaturlig Kundskab; men, som jeg een gang læste i en gammel Bog, intet andet end en Nand, paa vis Tid henmanet i denne Egn, for der i menneskelig Skikkelse at udføre visse Hensigter **).

*) Der findes i Syngespillet Ludlams Hule eet Sted, som ikke stemmer overeens med den, bemeldte Nand i Dramet ellers tillagte og ovenfor angivne Character. Det er den Linie S. 139: „Vi elste Vørn, vi Rildens, Flodens Nander;“ thi fordi denne, for en vis Tid til Jorden bundne, Nand har hiin ovennævnte Egenskab tilfældes med blotte Natur-Nander, derfor kan den dog ikke ligefrem kaldes en saadan. Recensenten i Athene har allerede anmærket dette Sted. Jovrigt har den samme Recensent, skøndt paa en ganske anden Maade end Baggesen, gjort adskillige Indvendinger mod den her omtalte Sammensætning af tvende Sagn: til disse Indvendinger har jeg naturligtviis ikke umiddelbart kunnet tage Hensyn.

**) See det ovenfor nævnte Værk: Neue Volksmärchen 2r B. S. 78.

— — Og længere hen kaldes hun: en venlig gammel Matrone uden det sædvanlige Herreblif *). I Eventyret om den hvide Kone fortælles udtrykkeligen: at dette Gienfærd, som pleiede at vise sig paa flere Steder, s. Ex. i Brandenburg, Baden, Hannover, saaes, paa en Tid da en Frøken af hendes Familie skulde giftes, frembærende Sølv- og Guldkaar af uhyre Størrelse og sjelden Kostbarhed, hvoraf nogle endog vare til Randen fyldte med blanke Dalere. Samtlige disse Kostbarheder tilhørte ikke Borgen, hvor dette Gienfærd spøgede, og ingen havde forhen seet dem; de bragtes altsaa frem af Gienfærdet, til Tjeneste, som Traditionen siger, for den Frøken af den hvide Kones Familie, som skulde giftes **). — Heraf sees nu tydeligen, deels at Eventyret selv lader det være ubestemt om Ludlam var en menneskelig Aand eller en Natur-Aand, ja at Folkefortællingen (Traditionen) endog antager det første, samt at hun erklæres for et Spøgelse ei af det sædvanlige Slags; deels ogsaa at Gienfærdet den hvide Kone (en menneskelig Aand) ifølge Sagnet, havde baade Magt til at vise sig paa flere endog langt fraliggende Steder, samt til at fremstaafe visse Ting til Menneskers Tjeneste.

*) Sammestedts, S. 81.

**) Det nævnte Værk, 3r B. S. 196 og 210.

Skulde der behøves mere eller bedre Hjemmel til Digterens Fiction om Ludlam?

Denne Digtning selv, over hvis urimelige Sammensætning Recensenten har raabt saa høit, seer nu i Korthed saaledes ud: I en Egn paa Grændsen af Skotland er et Spøgelse, bekiendt under Navnet Ludlam. Det lader sig see som en hvidklædt gammeldags og aldrende Kone, og man troer at denne Kone i en Hule, som deraf kaldes Ludlams Hule, udlaaner til enhver, som har Mod til flig en Handel, hvad han forlanger, men at hun uden Naade myrder den, som ei bringer det Laante igien *). Nu har der, fra mange Aar tilbage, paa en gammel Ridderborg tæt ved denne Hule **) ogsaa ladet sig til visse Tider et Spøgelse see af samme Skikkelse, sysslende hemmelighedsfuldt ved Ratteride ***). Hvad er naturligere, end at dette Spøgelse, til hvis hemmelige Omvanken paa Morgen ingen Aarsag vides, kunde staae i Forbindelse med den nærliggende eventyrlige Hule ****)? Men

*) See Syngespillet Ludlams Hule, 1ste Act, 1ste Scene.

**) Samme Drama. S. 52.

***) Ludl. H. S. 18:19.

****) Sammenlign hermed følgende Linier i Dramet S. 52:

— Erindrer
Du fra vort Samlivs første Dage, Fanny,
Den Hule dybt i Høien, ikke langt fra

hvilken er den egentlige Grund til, at hun deels opholder sig her og deels i Hulen, og hvad binder hende saaledes til disse tvende Steder? Hift i Hulen satte hun første Gang, trodeløs mod sin Egteherre, en nedrig Voler Stevne og Følgen af denne hemmelige Elfskovsforstaaelse var hendes Mand's lumskt Mord: paa Borgen derimod ligger hendes Legem begravet, dræbt af den samme Voler i Jalousiens Raserie *). Det hemmelighedsfulde Spøgelse er Skyggen af Borgens første Eiers Hustru. Hendes syndefulde Levnet straffes nu med Fredløshed i Graven. Fordi hun var grusom og troløs mod sin Husbond, fordi hun ødsel og letfærdig forsamte sit Huus og hendrev Tiden i syndige Forlystelser, derfor maae hendes Skygge ei allene til visse Tider vanke om paa Borgen syslende med det huuslige Nøglesnippe; men hun maae ogsaa i den samme Grotte, hvor hiint troeløse Stevne gaves, forskaffe enhver, som fordrer Laan af hende, det Forlangte, og myrde ham, hvis han ei i rette Tid bringer det Laante tilbage **). Den fordums Ødselhed, Letfærdigheden og det uordentlige Levnet straffes herved

Det Huus vi boede i nær Beverley?

Ei langt fra Ridderborgen, hvor man sagde
Moer Ludlam spøjte?

*) See Balladen, som Klara læser i Riddersalen,
S. 124 ff.

**) Ludl. H. S. 125:127.

des føleligere. Naar Recensenten (i Danfana for Mai) troer, at denne Straf er „meget for grusom“ for Lettsindighed, saa har han glemt, eller vil ikke forstaae, af hvad Slags denne Lettsindighed var.

Skal nu den ulykkelige Skygge frelses og faae Noe i Graven, da maae et qvindeligt Væsen, som besidder de Dyder, hvis Gavn gjorde den Ulykkelige strafværdig, da maae en uskyldig Mø af hendes Slægt, beboende den samme Borg, sone hendes Synder, lade Legemet begrave i Christen Jord og Sjælemesser synge ved den fatale Hule *). En slig Mø er Alara, hvis troefaste og skyldfrie Kiærlighed vi see i Dramets Handling, og hvis Huuslighed vi lære at kiende af et paalideligt Vidnesbyrd, hendes gamle Onkels Udsagn **). Ved hende forstaaes den i saa mange Aar for sin Forbrydelse haardt straffede Ulykkelige endeligen den lange savnede Mø.

Digteren har saaledes, ved i Fictionen at foreene det mystiske Sagn om Ludlams Hule med det om den hvide Kone, allene forbundet begge i eet Eventyr, der giver dem en næiere Betydning og Forklaring; thi noget Sligt findes ikke i de Sagn, som have været hans Kilder. Om denne Digtning er sammentrulket efter Haarene, om den er „et

*) See Ludl. Hule S. 127 og 129.

**) L. H. S. 13.

4

forstandsløst sammenfuset Mikmak, *) som den i Baggesens ædle Sprog blandt andet kaldes, eller om den ikke snarere har baade Sammenhæng, Kand og Betydning, det vil jeg nu overlade til Læserens egen Bedømmelse. Jeg vil ligeledes til hans Bedømmelse overlade, til hvilken Klasse den Kritik bør regnes, der istedetfor Grunde betjener sig af Skældsord, og i hvilken Klasse af Recensenter, en slig Kritiks Autor vel henhører.

De vigtigste af Recensentens dernæst følgende Indvendinger gjøres mod Episoderne i det Drama, her omtales, hvilke efter hans Formeening betage Handlingen al Eenhed og forvolde, at der er aldeles intet Sammenhæng i det Hele. Disse Indvendinger ere i hans Fortælling om Stykkets Indhold gientagne Gange og vidtløftigt nok fremsatte: Vi skulle see med hvor megen Grund.

Overfluer man hele Fablen i dette Drama, saa finder man vel, at Digteren har ei allene brugt adskillige episodiske Scener, men ogsaa til Hovedhandlingen selv knyttet en større Episode (Robins Begivenhed); dog Usammenhæng enten mellem disse to endte indbyrdes forbundne, ved een Catastrophe løste og

*) Mikmak, eet af de gemeene Ord, som Recensenten, ligesom selve Ordet Gemeen, og det Gemeene (see hans lange Tale om Peter Trimps Bag) fortrinligen elsker.

saar at sige i hinanden løbende Handlinger, eller mellem de episodiske Scener og Hovedhandlingen findes ingenlunde.

Ludlams Hule er egentligen et romantisk musikalsk Drama, og netop det Romantiske deri er et fortræffeligt Vehiculum for Musiken. Paa denne Maade bør det uden tvivl betragtes. Det hele afvejer end, snart alvorlige og rørende, snart muntre og lunefulde Spil, hvis Hovedtone dog er pathetisk, efterlader sig ingenlunde noget blandet Indtryk; det opløser sig kun i een mild og blid Følelse, det har, naar det endes, ikke allene givet Phantasten en skøn og behagelig Virksomhed, men ogsaa Hjertet en blid og rørende Stemning. Det er et underholdende Phantasiespil, hvorved Hjertet ikke lades koldt.

Hele Begivenheden dreier sig om Ludlams hemmelighedsfulde Hule og dens Mysterier. Denne Grottes Trolddom, den hemmelige Grund dertil og det ulykkelige Gienfærds Natur, samt Enden paa dets lange Ulykker, vil Digteren bringe til vor Kundskab. Han lader os derfor see, hvorledes en modig og elskende Ungling erholder af Gienfærdet, formedelt Hulens Tryslerie, et Sværd, hvormed han seirer i Kampen og vinder sin Elskte; hvorledes hun imidlertid opdager hiin hemmelige Grund til Kogleriet; hvorledes hun

derved kommer til at ende Gienfærdets (hendes ulykkelige Stammemoders Nands) Qualer og tillige Hulens Tryllerie, der netop i dette Dieblis truede ulykkelige Mennesker med Undergang. Disse Ulykkelige (Williams, den ovennævnte Ynglings, Forældre) have Læser og Tilskuer, formedelst den indflettede episodiske Handling lært at kiende, de vide altsaa hvor aldeles afhængig af Spøgelse-Hulen hines Skiebne er, og deres i Episoden fremstillede Ulykkes-Historie staaer i den næieste Forbindelse med denne Hule. Da nu, som jeg ovenfor pegede paa, Ludlams hemmelighedsfulde Hule er Dramets Hovedgjenstand, da Williams Forældres Begivenhed er en Deel af denne Hules Historie og samtidig med den Begivenhed, ved hvilken Hulens Rædsler endes, da den endvidere giver os Catastrophen, hvori denne Ende fremstilles, saa meget vigtigere og spænder derved vor Forventning efter Opløsningen; saa kan Robins Eventyr ligesaa lidet siges at skade Interessen for det Hele, som at være usammenhængende dermed. Begge Dele har dog Baggesen meent, ja han har endog paaستاet, „at denne Begivenhed hænger ligesaa lidet sammen med det foregaaende, som hvilket som helst andet af Forfatterens Fragmenter.“ Den, aldeles grundløse, Fornærmelse mod Digteren, hvilken heri skal ligge, kan med taus Foragt forbigaaes, fordi den er grundløs og fuldkomment cha-

racteriserer sig selv. Jeg vil ikkun inden vi gaae videre bemærke, at Aarsagen, hvi Recensenten lægger saa megen Vægt paa den formeentlige Mangel paa Sammenhæng mellem Robins Begivenhed og det øvrige i Syngespillet, er, at han især dermed vil bevise, hvorledes „Ludlams Hule, hvad dets Indretning for Skuepladsen angaaer — om Plan vil han slet ikke tale — især som Syngestykke (?) er det ravgaleste, der endnu er bleven sammensat paa vort Theater; — — „og Forfatterens egen *) Sammensætning paa Papiret,“ vedbliver han, „tvertimod at være mindre ravgal, er det indtil Op-
 „hævelse af al Forestillings Mulighed **),

*) Recensenten har paa flere Steder gjort Theaterdirectionen til Autor af Stykkets Indretning for Theatret, hvilken dog allene bestaaer i et Par udelukkede Scener. Jeg har erkyndiget mig om Sandheden heraf hos Mænd, der ifølge Embedsstilling derom maatte være underrettede, og jeg kan, paa Grund af det modtagne Svar, erklære Recensentens Foregivende for aldeles urigtigt.

**) Mange af Shakspeares Stykker ere af den Indretning paa Papiret (som Rec. udtrykker sig) at de paa intet Theater forestilles saaledes som de paa Papiret findes. Recensenten maae, efter sin Critiks Grundsetninger, altsaa finde Shakespeares Stykker fra denne Side ligesaa lastværdige og ravgale, som Ludlams Hule, saameget mere som han selv længere hen i Recensionen fortæller os, at Shakspeare beregnede sine Dramer ikke saameget paa en Læseverden som paa Skuepladsen!

„i det mindste paa een Aften, med eet og samme
 „Personale — og vi gad tilføie: for eet og sam-
 „me Publicum.“ At Recensenten, i den lidenskaf-
 belige Tilstand, hvori han befinder sig, gad tilføie
 endnu værre og ravgalere Ytringer end disse, at
 han gad indbilde ikke blot Stadens Læse-Publi-
 cum (thi længer naaede hidtil hans Røst neppe),
 men hele Nationen, at Oehlenschlägers af den ynde-
 de Værker vare lutter umodne Producter, ja nogle
 af dem endog Fuskier, derom kan man neppe
 tvivle, naar man har seet, hvormeget han dog frem-
 for enhver anden gid er skrevet, naar det gælder
 om at nedsætte Oehlenschlägers Digterværker. Jeg
 har anført de ovenstaaende Linier af Recensionen, for
 at bede Læseren sammenholde dem med de Bemærk-
 ninger, her gøres, saavel om Stykkets Plan, som
 om Robins Skiebnes Sammenhæng med det Hele:
 Og i det jeg tilføier, at denne Episode er Recen-
 sentens Hoved-Argument for det han kalder Stykkets
 ravgale Sammensætning, kan jeg vel sige, at der-
 som i denne Sag noget Ravgalt, noget aldeles for-
 nuft- og grundløst finder Sted, saa maae det være
 i slige Recensentens egne Ytringer: i Ytringer,
 som allene kunne undslippe den, hvis aandelige Syn
 er aldeles forblindet af den meest lidenskabelige For-
 bittrelse. Thi forblindet maae den være, der øien-
 synligen fordærver sin egen Sag, uden selv at kunne

see det; og hvad kan fordærve Baggens Sag mod Dehlenschläger mere, end naar han, ved indtil Afslutning grændsende Beskyldninger og ved de uværdigste Skældsord, *) baade gjør sin Sanddrubed og Paalidelighed som Recensent mistænkt hos enhver Læser, og skiller ikke blot sin Sag, men sig selv, ved alle Dannedes og Upartiskes Bifald?

Naar Recensenten nu endvidere fortæller sine Læsere, for at faae dem end mere lagt paa Hjerte, hvorledes Dramets anden Act skal være ganske usammenhengende med dets første, „at Begyndelsen af denne Act leder Opmærksomheden paa noget ganske andet; saa synes det, som han ogsaa her har villet fixere Læseren. Thi Gienstanden for Handlingen i den paaankede Scene mellem Robin og hans Hustru Fanny, i anden Act, er netop Spøgelsesludlam og den frygtelige Hule, hvis Basen og hvis Natur Expositionsscenen alt lærte os i første Act at kende. Dette har Recensenten heller ikke i Fortællingen om Indholdet af anden Act kunnet fortie, saa meget han end iøvrigt har søgt at fremstille det fra en bagvendt Side. Men han dadler det, som fore-

*) Som f. Ex. Fusser, tankeløs Digter, smagløs Despot paa Parnasset, Raskelovnsprofessor (!!!), Forfatter af ledsoommelige, af flave, af oprørende, af menneskeforstandsløse Stykker, af Spilleværker (!) og Sniksnak 2c. 2c. 2c.

gaaer i denne Act, fordi han i dets Sted havde, efter sit eget Udtryk „spidset Næsen“ paa „den midnatlige Sammenkomst mellem Klara og Spøgelseset,“ samt paa „Stormløbningen“ m. m. Han vilde altsaa, at Hæren, som ved Midnat drog ud (ei alene for at storme en Skandse, men for at jage en fiendtlig Hær over Grændserne *), skulde næste Dag, paa Scenen selv, for Tilskuernes Dine, løbe Storm mod hiin fiendtlige Skandse og jage Fienden bort; samt at Spøgelseset, som først til næste Midnat satte Klara Stevne, skulde istedet derfor vise sig næste Middag, en ellers for Spøgelseser heel ubeleilig Tid! Til sliq latterlig Urimelighed kan ikkun den Recensent forfalde, som recenserer ei for at forbedre og gavne, men for at nedværdige og fortrædige, for at skaffe en uædel Lidenskab Lust og for at tilfredsstille et Had, som enhver Cultiveret hellere i Skjul skulde søge at dæmpe.

Det er, som sagt, i Begyndelsen af anden Act vi lære at kiende Robins og Fannys med Ludlams Hule og Spøgelseset næie forbundne Ulykke. De ere ei istand til af egen Evne at tilfredsstille den strænge Ludlam, og tilfredsstilles hun ikke, erholder hun ei sit Baan tilbage, er Robins Død næste Dags tidlige Morgen uundgaaelig. Om denne Scene, som

*) See Ludlams Hule S. 15.

neppe nogen (paa Recensenten og Ligesindede nær)
 har seet eller læst uden Rørelse, har han brugt det
 Udtryk, at „den sætter os ind i den virkelige Ver-
 dens fedtsommeligste huuslige Elendighed.“ Hvoraf
 kommer da Robins Elendighed? — Deraf, at han
 letfindigen har søgt til Spøgelse-Hulen allene for
 hurtigt at blive formuende. Ved saaledes erhverve-
 de Midler, siger Folketroen, er ingen Lykke eller
 Varighed: de forsvinde som de komme. Den korte
 Frist, i hvilken han maatte bruge den paa sig
 Maade erhvervede Formue, er ude; nu skal han
 enten giengive eller døe. — Dette skal da, efter
 Daggesens Meening, være et Billede af den virke-
 lige Verdens huuslige Elendighed, „der stemmer
 os til spidsborgerlig Medlidenhed“! Man bli-
 ver altsaa i det borgerlige Celler, siden han saa vil,
 spidsborgerlige) Liv slaaet ihjel, naar man ei
 kan betale sin Gield! Dette har neppe været almin-
 deligen antaget i noget borgerligt Selskab i den vir-
 kelige Verden, neppe engang i Athen under Dra-
 cos blodtørstige Love. Det vilde nuomstunder see
 heelt ilde ud med Folkemængden, hvis, efter Recen-
 sentens Idee, enhver slet Betaler i det borgerlige
 Liv skulde ihjelslaaes, og mangan en Cautionist og
 Selvskyldner var, efter samme snurrege Idee, paa
 en vis Maade istand til at blive en Selvmorder.

De smaae episodiske Scener, f. Ex. John Bulls og Soldaten Georges, fremme vel ikke directe Hovedhandlingens Gang, men de ere den heller ikke i Veien. At flige Episoder ere tilladte og tilladelige i dramatiske og endnu mere i romantisk-dramatiske Digte, er uidentvial Recensenten saa godt som nogen anden bekiendt, skiondt han forstiller sig, som han ansaae disse Scener for det her omtalte Dramas største Pletter. Enhver veed, at flige Episoder ere Hvilepuncter saavel for Digteren, som for Læseren. De ere stældnere i Oldtidens Dramer, men des almindeligere hos de Nye. Digteren har ved Episoderne Leilighed til at fremstille Sider af Livet, der, skiondt høist interessante, dog ikke give Stof til et heelt selvstændigt Drama. Herpaa kan Soldaten George Wilkins Episode i Ludlams Hule tjene til Exempel: en shakspearisk kort og kraftfuld Fremstilling af det simple vilde Soldat-Liv, hvilken i saa og stærke Træk fuldender dette Livs poetiske Malerie *).

Naar altsaa Episoderne ikke ere Dramets Handling aldeles uvedkommende, og naar de sysselsætte os paa en behagelig Maade; saa taale vi gierne, at de for nogle Diebliske bortdrage Opmærksomheden

*) Det synes ønskeligt, at denne Episodes Slutning forandredees saaledes, at Robin ei saaredees. Lægen, som er en alt for episodisk Person, kunde da aldeles udelukkes.

fra Hovedhandlingen. De svække derfor ikke denne Opmærksomhed, de stramme den snarere, naar Digteren veed at anbringe dem i rette Tid, og saaledes, at de tillige ere Stykkets Oeconomie til Nytte. De ere nyttige i denne Henseende, naar de tjene til at udfylde en Tid, i hvilken noget maae foregaae til Hovedhandlingens Fremme, som ei kan stilles Tilskuerne for Dine; og saaledes foraarsage de ingen Stilstand i Handlingens Gang.

Da Recensenten med Flid anmærker hvergang en nye Person i disse Episoder udenfor den første Act optræder, og kalder en saadan „en nye Helt;“ saa skulde man troe, enten at det i hans Æsthetik var forbuden, at lade nogen nye Person optræde efter at første Act var ude (mod hvilken besynderlige Regel da uidentviol de hidtilværende største Dramatikere have syndet), eller at han mener, at enhver optrædende episodisk Person maae ansees for en egen Hovedperson, fordi han ei absolut hører til Stykkets egentlige Hovedhandling: en Slutning der er ikke mindre besynderlig end hiin Regel.

Iøvrigt er dette ikkun Biting, som jeg allene i den muligste Korthed har troet at burde berøre; og da nærværende Blade skrives, ikke for at give en Critik over Dramet Ludlams Hule, men for at fremstille det Ubillige og Upaalidelige i Baggens Critik over det, saa vil jeg blot i Forbigaaende be-

mærke, at denne Recensent vel har Ret i den Paa-
 stand, at Fanny ikke burde blive hjulpet paa Rid-
 derborgen. Paa et saadant flet Udfald af dette
 sidste Forsøg er Tilskueren tilstrækkeligen forberedt,
 da Robin (S. 58-59) har fortalt, at Ridder Tur-
 ner hader ham for Sønnens (Williams) Skyld, som
 Klara elsker, og at han alt eengang forgives har
 søgt Redning der. Vel see vi siden, at den Hjælp,
 Fanny erholder, bliver, formedelst Georges Mellem-
 komst, frugtesløs, men hiin Omstændighed har dog
 imidlertid slappet Interessen for Catastrophen, og
 at dens Spænding nu skal beroe allene paa hiin
 aldeles episodiske Person, er maaskee at gjøre ham
 vel meget til en deus ex machina. Bliver Fan-
 ny derimod ikke hjulpet (hvilken Forandring meget
 let og uden i mindste Maade at forstyrre Gangen
 i det Øvrige af Handlingen kan iværksættes); saa
 bliver Scenen mellem Robin og George derfor ikke
 overflødig eller mindre interessant. At Robin, i
 Haab om at vinde hvad til hans Frelse behøves og
 i Mistviol om Fannys Held paa Borgen, lader sig
 forlede til sin gamle Synd, Tærningsspillet, finde vi
 da end mere rimeligt, fordi vi nu have seet at
 Tvivlen var grundet og at Fanny intet udrettede.
 Jeg har allerede peget paa, hvor let en sliq For-
 andring, som isøvrigt blot er en Bisag, kunde udføres.

Endnu vil jeg, i Anledning af Episoderne, i Korthed tilføie den Betragtning, at Digteren for- medelfst nogle af disse har paa en interessant Maade stillet os frappante Modsetninger af det menneske- lige Liv og den menneskelige Character for Dine. At bringe flige Modsetninger ind, har, ifølge en gammel Regel *), altid været anseet for nyttigt og af stor Virkning ikke mindre i Poesien end i Male- riet. Saaledes er Modsetningen af Livet i Sir Harrys rige Borg og i Robins fattige Hytte, det roelige, sorgfrie Levnet hist, og den fortvivlende Kummer og Mangel her, to af Verdenslivets inter- essanteste Contraster. Smukt contrasterer ogsaa det foranderlige vilde Soldatliv, som i George Wilkins characteristisk er tegnet, mod det eenformige simple Landliv i Hytten. Den magelige phlegmatiske Frier John Bull, der vil have sig en Hustru for Tidfort, men bliver siddende ved Spisebordet medens hans Frier-Skæbne afgøres, er en stærk Contrast til den fyrige Elsker William, der sætter Liv og Alt i Bove for at vinde sin Brud. Mellem William—der al- lene for at erholde et dygtigt Sværd søger Ludlams Hule, aabenhjertig, uegennyttig og lige uforsagt, om end det forlangte nægtes ham—og hans Fader

*) *Opposita, juxta se posita, magis illuces- cunt: Modsatte Ting, sammenholdte, falde end mere i Biet.*

Robin, der har søgt Hjelp ved denne Hule hemmelighedsfuld, egennyttig og ængstelig, mellem hiin, som ærligen bringer tilbage hvad han har faaet og for hvem alt er lykkedes, og denne, som har forødet det Laante og hvis Begjærlighed og Spillesyge straffes med Dødsangst, er atter en interessant Modsatning.

De fortræffelige udførte Scener i den gamle Riddersal, erklærer Recensenten uden Forbeholdenhed for „et uhyre genialt Daarekiste-product.“ *) Men hvad Beviserne herfor angaaer, da forbeholder han sig dem næsten ganske til „en egen alt belysende Critik (som han dog siden for det meste glemmer at give). At denne Critik virkeligen kunde blive egen i sit Slags, derpaa har man i den korte Indvending, hvilken han imod dette Punct af Dramet foreløbigen har tilsladt sig, et paafaldende Beviis. Hans Ord ere disse: „Vi erfare (af Riddersalsscenen) hundrede skæffelige Ting; men aldeles intet til Forklaring af hvad der foregaaer for vore Dødsne, paa Bladet, som paa Scenen. Mindst begribe vi, hvorledes Morbroderen (Klaras nemlig, Sir Harry) der en halv Time før ingen

*) Danfama Marts. S. 260. Recensenten i Athenæne regner derimod uidentviisl med det disse Scener blandt det skønneste i Dramet.

„Anstalter gjorde til noget, i et Qvar-
 „teerstid har faaet alle Borgens Folk sammen til
 „en høitidelig Procession med en Munk *) i
 „Spidsen — og aller mindst hvi han (ifald alt
 „dette iforveien var foranstaltet) **) ikke kommer
 „ind med dem, før han maatte slutte det var for
 „silde.“ Dersom man, efter det, vi allerede have
 oplyst, ei kunde vente sig alt af en Recension som
 denne, saa maatte man forbauses over den utroelige
 Djærvhed, der hører til, som Beviis for saa haarde
 Beskyldninger, som de anførte, at debitere — lut-
 ter Usandheder: Thi det, som Recensenten
 mindst kan begribe: hvorledes Sir Harry har
 faaet alle Borgens Folk sammen, det begriber en-
 hver anden, der har læst eller seet Stykket, og alt-
 saa veed, at Klaras Dødsbroder allerede i Slutnin-
 gen af anden Act (og Riddersals-Scenen foregaaer
 først i Midten af fjerde) har med tydelige Ord
 sagt til Tom. (S. 85):

*) I Stykket staaer udtrykkeligten Borg: Capella-
 nen, altsaa en Munk, som var tilstede; men for
 at gjøre det saa urimeligt, som det stod i hans
 Magt, har Recensenten blot kaldet ham en
 Munk; thi man kunde da antage at der behøve-
 des meget længere Tid, til at faae ham fat.

**) Denne Uvished røber en mageløs Uvidenhed hos
 Recensenten om det Stykke han vil criticere. At
 det altsammen var iforveien foranstaltet, kunde
 han med Visshed vide af Stykkets S. 85.

Jeg selv med Dig og alle Huset's Folk
 Vil være rede. Skulde noget høres,
 Saa maae vi iile hende flur til Hjelp.
 For Strø og Lys er flige Gæster bange.
 Og enhver altsaa, som veed dette, begriber tillige,
 at naar Recensenten fortæller sine Læsere at „Mor-
 broderen iforveien ingen Anstalter gjorde til Noget,“
 saa siger han en slem Usandhed. Dog, der er end-
 videre noget, som Recensenten aller mindst kan be-
 gribe, nemlig „hvi Morbroderen først kommer ind,
 naar han maatte slutte, det var for sildigt.“ Men
 ogsaa denne hans Mangel paa Begreb grunder sig
 paa hans løse Kundskab om det han vil fortælle.
 Thi Sandheden, som han har forvansket, er (iføl-
 ge Dramet S. 130) at „Sir Harry Turner med
 sine Folk og Borgens Capellan styrte ind saa-
 snart Klara, i det forfærdelige Dieblis, da Gien-
 færdet synker ned for hendes Dine, er med et
 Skrig segnet til Jorden raabende om Hjelp.“
 Hvoraf skulde nu Morbroderen „slutte, at det var
 for sildigt,“ da han først nu hørte Tegnet paa Kla-
 ras Forsærdelse, da han selv, i Scenen med Tom
 (S. 85) har yttret sin Tillid til, at intet ondt
 kan vederfares hende, da han selv har givet hende
 Tilladelse til at besøge den gaadefulde Sal *), og

*) S. 83-84.

da han endeligen selv haaber og ønsker, at Klara maatte være den, der var bestemt til at opdage den rædselsfulde Hemmelighed *)?

Og denne af Digteren saaledes, og paa flere Maader, i det Foregaaende forberedte Scene, der opdager den skjulte Hemmelighed, hvorefter Dramets Interesse især dreier sig, og baner Overgang til Catastrophen, denne Scene skal da „intet indeholde til Forklaring over det, som i Dramet foregaaer!“ Mig synes, at Recensentens her oplyste Upaalidelighed i at fremsætte hvad han i Dramet har fundet, maatte eene være nok til at characterisere hans hele Udfærd og en næsten tilstrækkelig Giendrivelse af det hele Bæv af Uredelighed og Usandhed, hvilket udgør hans Recension.

Hvad den ovenfor nævnte af Recensenten lovede egne Critik angaaer, hvilken skulde belyse „Alt“ i Riddersalen „fra Klaras Indtrædelse med Vorstaben til Chorets Udgang igien med Fallerne“ (altsaa hele Scenen fra Begyndelsen til Enden), da synes Recensenten dog siden at have betænkt sig, og ei holdt det tjenligt at indlade sig i fligt. Han taler aldeles intet enten om Klaras første vigtige Monolog „ved Indtrædelsen med Vorstaben

*) S. 84:85.

len," hvilken Monolog gaaer foran hendes Sang, eller om „Choret med Fallerne," der dog har en Deel mere at gjøre i Scenen, end blot at gaae ud. Vel siger han længere hen i Recensionen (S. 454), at han „i Anledning af Klaras Sang i Riddersalen og derpaa følgende" (vil sige: Valaden om Gienfærden tilligemed dette Tale til Klara, hvori det giver sig tilkiende) vil anbringe den næiere belovede Belysning," (han vil nu af sine Aarsager ei kalde det som forhen: en egen alt belysende Critik; thi det han giver er slet ikke mere egent eller fuldstændigere end alt det øvrige); men denne Belysning (lovet over hele Scenen) bestaaer allene deri, at hine Dele af Scenen paa den flaueste Maade fordreies og parodieres: Thi Belysning eller Burdering eller cristiff Gienneengaaen kan det dog neppe kaldes, naar, for Ex., Begyndelsen af Klaras Sang:

Her sad' de gamle Fædre
 Ved bredden Vord,
 For Dagens Fæst at hædre
 Med Sammenzord,

affærdiges blot saaledes: „den Indledning har vi hørt mange Gange," naar Recensenten deraf, at de næste fire, til disse foregaaende hørende Linier:

I Staal, som halve Guder,
 Med Blus paa Kind;

Fra farvebrændte Ruder

Flød Solens Skin.

ere ved et feilsat Punctum blevne mere adskilte fra
hine end Meningen fordrer, tager Anledning til
denne (for at bruge det mildeste Udtryk) barnagtig
ge Fortolkning: „Solens Skin flød i Staal,
„med Blus paa Kind, fra Ruderne som
„halve Guder!“, naar han fremdeles forklarer
Ordene:

Det kunstigtfaarne Bæger

Med Druesaft,

Som Hjertet vederqvæger,

Gav dobbelt Kraft,

saaledes: „Bægret, der var kunstig fkaaret med
den Druesaft, som vederqvæger Hjertet gav dob-
belt Kraft!“ Disse Exempler ere kun faa af man-
ge; men de ere sikkert tilstrækkelige. Det jammer-
ligen Barnagtige og aldeles Intetsigende i denne
Maade at recensere paa, behøver ingen videre Com-
mentar. En sliq Critik, langt fra at være „nøiere
belysende,“ og endnu længere fra at være „Alt be-
lysende,“ vilde egentligen være alt formærkende, der-
som det ellers var muligt, at nogen sund Hjerne
kunde, selv ved den galeste Fordreielse, ledes til at
tage Feil af Digterens tydelige og aldeles umisfor-
staaelige Ord. Smod Klaras Sang i det Hele

har Recensenten gjort nogle Indvendinger i al sømmelig Korthed (thi den iagttager han stedse naar han taler om *Aanden* i det, han recenserer; om *Bogstaven*, d. e. enkelte Ord og Linier udrevne af Sammenhæng, er han des vidtløftigere.) Hans Indvendinger lyde omtrent saaledes: at hendes Sang er — „en Drikkevis!“ — at hun synger den „alene“ *) og det: „midt i Riddersalen“ (ja det var en stor Forbrydelse, men det er ikke engang sandt), og: at hun ovenikøbet synger „strax — efterat have seet en stor i Forfrækkelse tabt Lysestage paa Gulvet“ det er utilgiveligt!). Paa sig Maade beviser Recensenten da (hvad han ovenfor havde lovet) at „hele Riddersals-Tryllespillet“ fra først til sidst er „et uhyre genialt Daarekisteproduct,“ og paa denne Maade „retfærdiggjør han sit Forehavende (han har det vist ikke for endnu, det er kun et smukt Forsæt) at underlægge den fortryllende Musik en anden Text.“ Den første Indvending om Drikkevisen falder af sig selv bort, saasom den er opdigtet. Klaras Sang er i Dramet selv en kort poetisk og begejstret Fremstilling af den Deel af Oldtidens Helteliv, hvorefter den gamle Riddersal minder, og det Svundnes Sammenligning med

*) Recensenten vil herved vise, at han veed, en Drikkevis bør egentligen synges i muntert Lag af flere.

det Nærværende. I en eeneste Strophe af denne Sang omtales derfor ogsaa hvorledes hine Gamle her muntrede Sindet med Druesaft medens Skjalden sang; og derfor (thi paa intet andet Sted i Sangen nævnes sligt) gjør Recensenten det Hele til en Drikkeviser. Paa denne Maade kan man finde mange Drikkeviser hos Homerus, for Exempel. At Rec. finder det upassende, at en Person i et musikalsk Drama synger i en Ridderisal om Midnat og i en høitidelig Stemning (thi dette er vel hans Mening) kommer allene deraf, at han her, ligesom paa flere Steder i Recensionen, bedømmer det, som i Dramet foregaaer, efter det, som ved lignende Leilighed vilde skee i det daglige Liv: Og i dette vilde vist nok Ingen, eene ved Midnatstid i en gammel Ridderisal, falde paa at synge, uden det skulde skee af Frygt, hvilken Sang neppe kan være behagelig. Heller ikke hører man almindeligviis i Hverdagslivet Folk at fremsætte deres Tanker og Følelser i Sang. Skal altsaa dette Liv være Maalestokken, saa maae slet ingen Syngespil skrives (hvilket endda er den mindste Følge af en slig Maalestoks Antagelse.) Men da, efter den hidtil antagne Mening, Sang i et musikalsk Drama er passende, naar den syngende Person er i usædvanlig Stemning, og naar Sangens Indhold passer til Stemningen og Situationen; saa vil det uden tvivl findes passende,

at Klara synger i Riddersalen, og at hun synger en høitidelig Sang, der er Udbruddet af de Jølelser Stedet og hendes Situation indgive hende.

Imod Slutnings-Scenerne indvender Recensenten, at de ere aldeles overflødige *). Efterat Gienfærdet ved Begravelses-høitideligheden er sonet og den skotske Hær vender tilbage mod Seier, bør, efter hans Raad, allene følge „et Slutnings-Diverissement,“ og dermed det Hele være endt. Stykket kom da til at ophøre med C. 144. John Bulls og Sara Nickels Scene, Scenerne, hvor William slaaes til Ridder, hvor han og Klara foreenes, hvor Robin søger sin Hustru og sit Barn ved Ludlams Hule, hvor han strax efter træffer disse samt William og Klara, skulde da efter Recensentens Forsømmening bortfalde. Om denne critiske Mening er en Følge af den Forvirring, hvori han har giennemsøgt hele Stykket, eller den blot skal være Spøg, er ei let at sige, formedelsk den blandede Tone, hvori Recensionen er skrevet. Men skal det være Alvor, da er virkeligen hiin Forvirring her grændseløs, og er det Spøg, da beskæmmer Spøgen ingen uden ham selv. Stykket vil han altsaa skulde endes, uden at en Deel af Handlingen er endt. Tilfuerne skulde da intet faae at vide om Williams

*) Danfama. Marts. C. 279.

Oftiæbne i Toget mod Skandsen og den fiendtlige Her, hans og Klaras i Hovedhandlingen indflettede Kiærlighedshistorie skulde begyndes, men ikke sluttes? Saavidt gaaer altsaa Recensentens Had mod „den uskyldige Frøken Klara,“ med hvis Dyd og Uskyldighed han giennem hele Recensionen spotter, at han ei engang tilstedes hende at foreenes med sin Elsker, eller at erholde sin Troestabs Løn, og derved Lønnen for det ulykkelige Gienfærds Redning, hvilket ved hende skænkedes Noe. Og dog var denne Løn hende allerede tiltænkt, da Gienfærdet ved Handlingens Begyndelse gav hendes Elsker det Sværd, hvormed han seirede: thi det er denne Seier, der erhverver de Elskende Morbroderens Samtykke. At dette foregaaer netop i Stykkets nuværende Slutningsscener, hvilke Recensenten vil bortkiære!

Recensenten har tillige aldeles glemt, at Williams Sværd skulde bringes til Ludlams Hule, naar det var brugt *), han har glemt, at William (S. 164) beder Klara følge sig til Hulen, hvor han, ifølge hans egne Ord, „har et Sværd at bringe.“ At Trolddommen er hævet og Hulen lukket, veed William ikke; desuden forbinder hans høitidelige Løfte ham til at bringe Sværdet tilbage

*) Ludl. Hule S. 10.

hvor han modtog det, og han veed, at Straffen for Udeblivelse er uundgaaelig Død: hvad er da naturligere end at, endog naar hiin Begivenhed var ham fortalt, han dog med egne Dine maae see, før han kan troe sig løst fra saa høitidelig og streng en Forpligtelse?

Naar Recensenten siger, at „Slutnings-Divertissementet“ saa meget mere burde gives i Midten af femte Act, „da alle didhørende Personer ere nærværende,“ saa er dette atter en slem Feiltagelse, for ei at sige Usandhed; thi alle didhørende Personer ere netop fraværende, som enhver kan see i Dramet (S. 142:44). Liigfølget, hvori Sir Harry og Klara befinde sig, er draget bag Scenen, hvor Gienfærdet begravnes, Skotternes Hær, hvori William er, drog ligeledes over Scenen, Fanny løb forfærdet bort, da Hulen lukkedes, Robin, tilstaaer Recensenten selv, er ikke tilstede: Der er virkelig altsaa ikke en eeneste hidhørende Person nærværende; der er aldeles ingen enten didhørende eller ikkedidhørende tilstede, som kunde divertere Recensenten med det af ham forlangte Slutnings-Divertissement.

Forresten er det neppe troeligt, at Recensenten, naar Lidenskabeligheden kun tillod ham roelig Estertanke, ei selv skulde indsee, at der til Handlingens fuldkomne Slutning og til en fuldstændig

Catastrophe hører, ei allene at Gienfærdet sones, men ogsaa at William og Klara foreenes, og at den første af sig selv indfinder sig med det laante Sværd. At vi nu tillige see Robins og Fannys Glæde over den himmelsendte Frelse, at Forsoningens Melodier lyde fra den ikke længer frygtelige Hule og at derefter de, til Sir Harrys tætt ved Hulen liggende Borg ankommende Skotter, i Forening med de nævnte Personer, synge Slutningschoret, dette er, som jeg ovenfor bemærkede, en skøn og passende Ende paa Dramet *).

Meget synes Recensenten at have imod, at i det Drama, han critiserer, Guds Navn adskillige Gange, skændt ingeniunde spotviis eller letsindigen, nævnes. Han kalder dette en „vanhelligende Misbrug af Guds Navn,“ hvilken han siger at være blevet „affskyelig gængse paa vor Scene.“ — Ligesom der vel kan gives Munde, i hvilke Guds Navn kunde vanhelliges, saaledes kan der ogsaa tænkes Steder, hvor sligt kunde skee. Om Skuespladsen er et saadant Sted, tillader Rummet og vort egentlige Viemed os ikke her at undersøge. Man har sagt, at Theatret skulde være Dyds og Sæders Skole; Gøthe har meent, at den geistlige

*) Sammenl. hermed S. 32 ovenfor.

Talestoel og Theatret vare indbyrdes beslagtede, samt at Guds og Naturens Priis fra begge Steder burde udbredes: Schiller talde og handlede efter samme Grundsætning: Baggesen derimod synes at være af anden Meening. *Non nostrum est tantas inter vos componere lites.* Jeg beder kun her om Tilbedelse til at bemærke, at Engstligheden for at det høieste Væsens Navn kunde paa verdslige Steder profaneres meget let kan drives for vidt. Verdensmennesker, der ere nedsjunkne i verdslige Syssler og Udspredelser, undgaae med Glid at mindes om det Hellige og Aandelige; thi slig Minden er dem en ubehagelig Bækkelse af den aandelige Søvn, de sove, og af den Glemsel af alt sligt, hvori de leve. Dem skeedte altsaa vist nok en Tjeneste, naar man omhyggeligen sørgede for, at paa intet Sted, hvor de komme, nogen slig Mindelse kunde møde dem. Men var det rigtigt, om nogen slig Tjeneste viistes dem? eller stemmer det overeens med Christendommens Aand, saaledes at fjerne alle Minder om det Overjordiske bort fra Livet udenfor Kirkebygningen og Kirkebøgerne? — Dette maae være et Ord til næriere Eftertanke. Hvad den formeente Profanation i det Drama, vi her omtale, angaaer, da kan den ikke bestaae i andet, end Overtrædelse af en Regel, som det ikke er mig vittterligt, nogen

for Baggesen har opstillet *), den nemlig: at der i et dramatisk Digt intet til Religionen henhørende maae forekomme, intet som kunde vække religiøse Ideer, ingen Paakaldelse af Guds Navn. Shakspeare, Göthe og Schiller have blandt andre syndet mod denne nye Regel; men de kiendte den ei heller. Oehlenschläger maae nu, da den førstegang er givet, for Fremtiden see at rette sig efter den, om den ellers skulde finde Publicums Bifald.

Det Sted i Dramet, hvor Ludlams Hule, efterat Gienfærdet er sonet, aabner sig paa nye, kalder Recensenten „en høist opværende Profanation af Kirkens Mysterier paa Skuepladsen i al mulig Pomp ved den gemeenste Leilighed.“

*) Herder har allene paastaet, at Religionens Mysterier ei maatte forestilles. I hans *Adrastea* (IV, 350) hedder det: „christelige Mysterier henhøre aldeles ikke paa Skuepladsen. Ingen Græker turde bringe Mysterier paa Theatret, i modsat Tilfælde straffedes han.“ Men herved maae jeg dog i forbigaaende bemærke at Grækerne's Mysterier vare det i en ganske anden Betydning, og af et ganske andet Slags, end de christelige. Man veed vel, at Æschylus blev anklaget fordi han troedes i en Tragedie at have robet nogle af de Elenfinske Mysterier; men denne Anklage havde ogsaa fundet Sted, om han havde gjort det f. Ex. i en offentlig Tale. Mysterierne maatte ei bringes paa Bane for Windvisende, ligemeget om det skedte paa Theatret, eller andensteds.

(Leiligheden er dog ikke saa gemeen, som det snarere synes gemeent, at Recensenten ei engang ved denne alvorlige Leilighed har kunnet holde hiint gemeene Ord tilbage, for hvilket han iøvrigt har en besynderlig Kiærlighed.) „Hulen aabner sig, siger han videre, og lader den deri nedfaldne Himmel see og et Englechor høre.“ (Hos Forfatteren hedder det at „Hulen er oplyst og udsmykket med Roser, Lilier og Løv; Bjergkrystaller og metalglimrende Tapper i Loftet;“ samt, „at Sang høres af tre vingede Piger.“ *) Siden Recensenten har talt saa meget om Profanation, og saa høit om Profanation af Kirkens Mysterier, saa vil jeg herom anføre et Par Ord af Schiller**), hvem man ogsaa ivrigt bebreidede Profanation, fordi han i et Drama (Maria Stuart) havde indført hele den catholiske-christelige Kirkes Ceremonier ved Communionen og Skriftemaalet. „Sørgeligt nok, siger han, at vore Skuepladses Forhandlinger og Kirkens forholdte sig til hinanden som de modsatte Poler. Det kunne vi takke Kirkefædrene og deres pompa Satanæ for. Men skal man derfor aldrig søge at foreene det Adskilte? Hvad vare i den christelige

*) Ludlams Hule, S. 171.

**) See: Minerva, Taschenbuch für das Jahr 1813, Leipzig. (S. 71.)

Middelalder hine Autos sacramentales andet, end velberegneede Forsøg paa at hellige Folkets Skuelyst ved fromme Skuespil og at giennemtrænge det Hverdags og Frivole med Religion? Hvor uforstandigt er da det Skrig, at Christendommens Mysterier ere vanhelligede ved mine Skrifte- og Communionsscener!" Saavidt Schiller.

At det skulde være den dramatiske Digter, mere end nogen anden Konstner, formeent at berøre Religionens Mysterier, er overalt en besynderlig Paa-stand. Om forresten Fremstillingen paa Theatret af disse Mysterier, for en blandet Mængde, enten er tilraadelig eller passende, er her ikke Stedet at afgjøre. Uden for al Tvivl er det vel, at der hverken af Digteren eller Theaterdirectionen, ved Scenen i den gienaabnede Ludlams Hule, saaledes som den i Stykket er foreskrevet, og saaledes som den efter denne Forskrift udføres paa Theatret, er tænkt paa nogen Profanation af Kirkens Mysterier.

Ogsaa det forarger Recensenten *), at der i et Stykke, hvor religiøse Steder forekomme, tillige findes lystige Scener. Naar der i disse Scener intet er som fornærmer Religion eller Sædelighed (og at noget saadant har Sted i de lystige Scener i Ludl. Hule, drifter Recensenten sig dog neppe til at gotgigøre),

*) S. 264.

saa synes mig hans Forargelse er her meget ilde tilpas. Shakspeare vilde det for en sliq kritisk Domstol, i dette Punct, som i mange flere, gaae endnu langt værre end Oehlenschläger. — I øvrigt er det, formodentlig den ironiske Tone, hvori Recensenten skriver, og som egentligen er den prædominerende i hans Kritik, ikke let at sige, om hiin religiøse Gver virkeligen er alvorligt meent. I det mindste contrasterer denne Alvor besynderligen mod den øvrige i Recensionen herskende, undertiden vel overgivne, Lystighed.

Tiden har Recensenten fundet at være aldeles forsomt i Ludlams Hule. Den staaer undertiden ganske stille, siger han, ja den gaaer endog tilbage. Han beviser dette paa sin sædvanlige Maade, deels ved Fordreielser, deels ved at fremdrage Ubetydeligheder, hvori man gierne kan indrømme ham at Feil ere begaaede, men ikkun saadanne, der heelt let kunne forandres, uden at det Heles Indretning derved i mindste Maade behøver at underkastes nogen Forandring.

Efter Recensentens Foregivende skæer hele Stykrets Handling ikkun i een Nat. (Recensionen S. 262, Noten o. fl. St.) Naar Gienfærdet i første Act udtrykkeligen sætter Klara Stevne i Ridder salen „næste Midnat,” saa vil dette efter Recensentens Fortolkning, „sige saameget som d e n n e s a m m e

Nat." John Bulls Scene paa Ridderborgen foregaaer hos Recensenten „Eftermiddagen før det forrige Stykke (skal være den forrige Act) begyndte;" Skøndt den hos Digteren finder Sted om Aftenen før den næste Midnat da det ovennævnte Stevne er givet. Man er i denne Scene, siger han, „saa langt fra at være kommet videre" (end i første Act) „at man tvertimod har hele Aftenen før det (i forrige Act) hørte Midnatslag for sig;" ifølge deraf begynder da, efter hans Fortælling, den samme Nat forfra igien mod Enden af anden Handling; og der ere, siger han, i alt tre Midnætter i Stykket! *) (Dette sidste vilde han dog ikke engang være istand til at uddrage af sin egen forvirrede og uredelige Fortælling, altsaa langt mindre af Stykkets virkelige Fabel.)

Det Urigtige i denne Recensentens Fremstilling af Dramets Indretning i Henseende til Tiden, vil falde enhver i Minne, som enten seer eller læser det med nogen Agtsomhed. Handlingen, som han lader foregaae paa een Nat „fra Tusmørket om Aftenen til Morgenens derpaa," begynder i Stykket

*) Det lader næsten S. 257, som han endog vilde have Læseren til at troe, at der vare fire. — Det ovenfor Anførte af Recs. Fortælling findes i Dansana for Marts d. A. S. 251, 253, 255, 256-57, og 263.

selv den eene Dags Aften, første Act varer til lidt efter Kl. 12 samme Nat, og anden Act begynder næste Eftermiddag med Robins og Fannys Scene. I denne og de øvrige tre Acter vedbliver Handlingen om Aftenen og hele den derpaa følgende Nat: Stykket endes tidligt om Morgenens umiddelbart derefter. At Forfatteren i femte Act har ladet den fra Stormløbningen hjemkomne Dick tale om at han gik til Høren for at storme Skandsen „igaar,*”) er en Feil, som bør rettes; det maa hedde iforgaars, thi vi saae i første Act, Dick og William paa Veien til Høren den forrige Dags Aften. Ligeledes kunde det maaskee fortjene at forandres eller bestemtere at udtrykkes naar i femte Act tales **) om den af Høren udviste Tapperhed „i Nat;“ thi skøndt vi vide udtrykkeligen af første Act, at Stormen mod Skandsen endnu samme Nat (altsaa Natten for den, i hvilken femte Act foregaaer) skulde finde Sted, og skøndt vi tillige af samme Act vide, at Britten desuden skulde jages tilbage over Grændsen ***), hvilket efter Skandsens Stormning

*) Ludl. Hule S. 151: „Er der nogen døde? Alle Mennesker levede jo igaar da vi reiste.“

**) S. 157 f. Er.

***) S. 15: Klara. Har I hørt, at Høren gaaer bort i Morgen tidlig for at jage Britten over Grændserne? Sir Harry. Jo ganske rigtigt. Endeel af vort unge Mandskab gaaer

Kan have syffelsat de uddragne Skotter indtil Natten i femte Act, da de komme hjem); saa kan dog hiint „i Nat“ af uagtsomme Læsere, eller af saadanne, som af visse Aarsager maatte være tilbøjelige til at tage det i den værste Mening, misforstaaes eller fordreies. I eet af disse Tilfælde see vi ogsaa virkeligen Recensenten maas have været, saasom han (S. 262) udraaber, „at man fristes (for ham er rigtigt nok sligt en slem Fristelse) til at troe, at Hæren har sovet et Par Dage og Nætter bort midt under Stormløbningen.“

Paa de ovenfor anførte i Dramet indløbne Feil, vistnok tilgivelige og af den Natur, at de i et større Digt kunne undslippe ligesaa let, som de kunde være undgaaede, og som de igien kunne rettes, har Recensenten egentligen bygget sin hele Fortælling om den Forvirring, der i Ludlams Hule skal finde Sted i Henseende til Tiden. Dog peger han desuden paa endnu et Argument. Robin siger i Monologen først i tredje Act (hvilken ifølge det ovenfor anførte foregaaer anden Dags Aften og Nat):

. . . . Aftenen er kold,

med endnu i Nat for at bestorme den næsvise Skandse o. s. v.

Skjændt dog det burde være luun Sanct Hans Nat *).

Nu slutter Recensenten formodentligen, at siden første Act, efter Dick's Ord i samme Acts første Scene, begynder en St. Hans Aften, og Robin i tredje Act taler om luun Sanct-Hans-Nat, saa maae dette endnu være Natten til hiin Aften. Udtrykket „det burde være luun Sanct-Hans-Nat,“ kunde vel gierne forstaaes, ikke blot om den Nat, som egentligen kaldes St. Hanses, men i Almindelighed om Natten ved St. Hansetid, og saaledes er det virkeligen her at forstaae; men for deres Skyld, der langt hellere ville misforstaae, kan Digteren i en nye Udgave letteligen forandre blot Nat til Tid, hvorved Recensentens hele Argument bortfalder. At en Critik, hvis Udsættelser bygges paa slige Argumenter, er bygget paa Sand og aldeles upaalidelig, vil uidentviisl enhver upartisk Læser indsee. Slige Feil, som de vi ovenfor udpegede, bør vel i en ordentlig Critik nævnes, men de bør ikke med synlig Glæde fremtrækkes, for af dem at ud-
drage og i det Heles Plan indtvinge Urimeligheder, som hverken findes der eller af Digteren saaledes ere tænkte.

*) Det kan anmærkes, at Recensenten, istedetfor at anføre disse Ord saaledes og som de findes hos Forfatteren, har ladet Robin sige, „at det er fold St. Hans Aftens Nat.“

Endnu inden vi forlade denne Materie om Tiden, bør her anføres et Par Exempler paa Anden i Recensentens af ham selv saakaldte „Karpes Critik,“ hvilken er saa Karp, at han beregner Tiden i Dramet nøiagtigen efter det borgerlige Uhres Quar-terer, Minuter og Secunder. Men han haaber heller intet mindre af denne Critik, end, som han udtrykker sig, „at havde Konsten i dens hellige Grænser og at indsatte den igien i sine gamle strænge Fordringer.“ Hvorvidt sligt ved de Midler, han betjener sig af, kan lykkes, maae Læserne bedømme.

S. 251 fortæller han saaledes: „Hermed ender den første Handling, hvori fra Kl. slog tre „Quarteer *) til tolv (S. 19) til den staaer fuldt „Slag (S. 38), altsaa i en Fjerdedeel (fjerdedeel) „Time, Clara har modtaget Besøgene gien- „nem Vinduet — sjunget en Duet med William „underholdt sig derpaa i lang Snak med ham og „Dick — sjunget en Trio med dem begge — besør- „get dem ned igien med Strikkestigen **)—

§ 2

*) Men naar nu Digteren forandrer dette til halvtolv, (en Forandring saa simpel og let som nogen) saa er hele denne vigtige critiske Bemærkning overflødig.

**) At hun besørger dem ned, derom melder Stykket intet, da William og Dick selv klattre baade op og ned; men eftersom der dog maae medgaae i det

„sat sig til sin Harpe“ (dertil behøves dog i det mindste Fjerdedelen af et Minut, og et Minut er 60 Secunder, altsaa bør Recensenten bringe hiin Omstændighed med i Beregningen) „og sjunget en „Arie af fire Stropher, hver Strophe otte Linier „lang (hvor nøiagtigt beregnet!) — modtaget der „paa Besøget af den hvide Kone — afstalt alting „med hende*), og foresjunget hende endnu engang „det sidste Vers af Harpesangen! Et skuespilbesø- „gende Publikum har aldrig oplevet noget længere „Quarteerstid paa Theatret“ o. s. v. — For at det skulde være endnu længere for Dansanas Læsere end for det skuespilbesøgende Publikum, har Recensenten opregnet nogle af de Ting, der ske, to Gange med forskielligt Udtryk. Thi „Besøge- ne, Clara modtager giennem Vinduet,“ hvilke han først nævner, ere netop de samme under hvilke „Dor- etten med William“ og „Terzetten med ham og Dick“ foregaae, hvilket alt Recensenten siden op-

mindste to Minuter medens de gaae ud af Vinduet og forlade Scenen, saa har Recensenten bragt det i Beregning med. Det er underligt, at han i saa nøiagtig en Tidsregning har glemt at tælle de Minuter, som forløbe medens den hvide Kone banker paa Døren og til Clara faaer hende over Dørtærskelen.

*) Denne Afstale om Alting bestaaer i fire Linier; see Ludl. Hule S. 36.

regner, som noget der desuden meer. Saaledes er hans Unsiagtighed i at fortælle hvad i Dramet indeholdes stedse foreenet med den strænge Nsiagtighed, hvormed enhver Bagatel recenseres. Jeg er overbevist om, at en sliq Critik vilde hos Holberg *) eller Shakspeare finde (efter d'ns Regler) endnu større formeentlige Feil af dette Slags. Men hvor væsentligere Skønheder findes, der glemmer man smaae Mangler, om de endog virkeligen vare der. Recensenten har selv bevist dette S. 252, hvor han fortæller at „trods (!) de lydelige Kloffeslag synes hiint lange Qvarteer dog saa lidet at have stødt nogen af alle Vedkommende (de Skuespilbesøgende) som Tidens fuldkomne Tilbagegang i alt det Følgende.“ Meget rimeligt; thi deels har denne

*) Hvor vilde en sliq Recensent tage den arme Holberg i Skole, der har været saa aldeles uefterrettelig i Henseende til Stedet, f. Ex., at man undertiden slet ikke veed hvor Scenen skal være. Hos ham vilde Recensenten alt for tit med større Grund faae Leilighed til at raabe, som S. 278, at „Nummet er i Vilderede,“ og til at spørge (f. S.): Hvor er nu Scenen? Og dog ere vi saa daarlige, at beundre disse Holbergske Stykker, der hvert Øieblik synde mod sliqe Recensentens og Konstens gamle strænge Fordringer! Dog det er at vente, naar Rec. engang bliver færdig med Dehlenschläger, at han da, som han for to Aar siden begyndte, igien tager fat paa at prøve Holberg efter sin Critik.

Tidens fuldkomne Tilbagegang allene, som vi have viist, Sted i Recensentens Phantasie, og dette grunder sig maaskee paa en Tilbagegang hos ham selv, deels om hiint Qvarteer skulde være for langt, saa har Digteren forstaaet at sysselsætte Tilskuerne saaledes, at de ei bemærkede det. En Digter, som giver Tilskueren Tid eller Lyst til at see paa Uret, med ham seer det netop ligesaa slet ud, som efter Quinctilians Mening med Taleren, naar „vedkommende“ Dommer (forudsat han ei er af det Slags som Recensenten), under Talen selv, fikker Bud, for at vide hvad Klokken er.

Den anden characteriserende Prøve af Baggesens skarpe Critik tage vi Side 261. Her er den endnu skarpere: Recensenten giennemgaaer vidtløftigen, og indtil de mindste Bagateller, det, som maae see mellem fjerde og femte Act, og altsaa i den Deel af Sommernatten, som endnu maatte være tilbage, d. e. fra Midnat. Fordi Sir Harry i Slutningen af Scenerne i Ridder salen har sagt: Alt kan i Fred man afgjøre siden *): Lad os forlade det fæle

*) Ludl. Hule S. 132. Dette siden forklarer Rec., efter hans Ord at slutte, ved næste Dag eller om nogle Dage. Det undrer mig iøvrigt, at den vittige Rec. ei tillige har bemærket den ypperlige Leilighed, Udtrykket: alt kan i Fred man afgjøre, gav til nok en Spas eller Vittighed af det Slags, som han bestandigen snapper efter.

Gemak! saa antager Recensenten at ingen Anstalter til Gienfærdets Sønning endnu samme Nat skulde gøres; og da han derfor i næste Act (femte Handling) seer, at sligt dog er skeet, at Sir Harry og det øvrige Liigsfølge virkelig drage forbi Ludlams Hule, er det ham altsammen „himmelfaldet.“ Her er det atter allene Indbildningen, som forstrækker ham, thi havde han lagt Mærke, som han burde, til det Foregaaende, saa havde han erindret, at Gienfærdet i Riddersalen sagde til Klara, (Ludl. Hule S. 129):

Bring mine støvbedækte Been til Graven!

Lad Sjælemesser synge over mig

Forbi den fæle Ludlams Hule!

Men skynd Dig

For Morgenhanens Gal,

Skal ei dit Smil forvandle sig til

Taaer!

Efter disse Ord er det vel ikke forunderligt, at vi strax i næste Handling see Begravelsen, eller at man strax begynder Forberedelserne dertil.

Men Recensenten begriber fremdeles ei hvorledes Sir Harry fra sin Borg kan i saa kort Tid

Dette „i Fred“ kunde han nemlig have forklaret ved: efter Krigen, saaledes, at det Hele først blev afgjort maaskee om et Aars Tid, naar Fred var sluttet mellem Skotterne og Britterne.

naae Ludlams Hule, thi „Borgen, forsikkrer han, ligger temmelig langt fra Hulen.“ (Robin har dog, blandt andet, i anden Act *) forsikket det Modsatte: „at den laae ei langt fra Riddersborg.“ Hvad der foregaaer i første Act viser det desuden tydeligt; men i Recensentens Plan passer netop bedst det, som ei passer i Forfatterens.) — Nu beskriver han videre det mellem Acterne foregaaede saaledes: „de (Sir Harry og hans Folk) have faaet Tid til at høre Documenternes Indhold af den til sig selv igien komne Klara“ (det kunde da vel skee i al Korthed) — „til at faae den gamle „Tante opgravet og ud af Tinkisten hun „laae i — lagt i den anden — til at „faae Snedkeren hentet og Kisten til: „flaaet (dybt udtænkt !! men skulde dog Borgens „Folk ei kunde have gjort det selv, og i ganske faa Minuter?) — „og, hvad der er det underligste, til at „faae gravet en Grav paa Kirkegaarden“ (Recensenten kan jo til videre antage, at den nyligt kaastede Grav har været et andet Liig bestemt). — Under Acten selv faae de nu Tid til „at faae hende, siger han, nedsaenket i Jorden (ja dertil behøvedes megen Tid!), holdt Sjælemesse og komme tilbage igien forbi Hulen — førend Natten er til Ende — og det er endda Et. Hans Nat!“ Da

*) S. 52.

det er Recensenten af Vigtighed at bringe saa mange Omstændigheder og Omsvøb ind i det, der skal være foregaaet, som muligt, (thi han vilde jo vise, at Forfatteren har ladet mere skee i een Nat, end der virkeligen efter Uuret i et sligt Stykke Tid kunde skee); saa har han ogsaa søgt at indrette sin Beskrivelse derover saaledes, at den kunde dræbe ret megen Tid, for at der siden kunde være saa meget mindre tilbage for Digteren. Først lader han da Sir Harrys Folk tage „den gamle Tante ud af Tinkisten hun laae i“ (dertil medgaae nogle Minuter) nu gjør han en Pause (hvorved han atter vinder nogle Minuter fra Digteren) og lader dem imedens staae med Tanten i Hænderne, og derpaa — lægge de hende endeligen ned „i den anden Kiste!“*) Naardeter skeet, tilstedes han dem først at sende Bud efter Smedkeren, hvilket de ellers, naar de havde brugt Eftertanke, kunde gjort iforveien, men var sligt skeet, saa havde han strax været tilstede, og Recensenten havde ei faaet spildt maaskee endog et heelt Qvarter for Digteren (thi det er jo muligt at Smedkeren boer en

*) Denne har Rec. været saa god, ei at lade først forfærdige af nye, men han lader dem bruge „den af Hyrretræe, som stod i Gangen.“ (Ludl. Hule S. 86.) Hvilken Nøiagtighed i de mindste Bagateller! Desværre at han derover bestændigen glemmer det Vigtigere.

halv Fjerdingvei fra Borgen.) Naar Snedkeren er kommet, saa bliver da tilsidst — „Kisten tilslaaet,” — og mere har Snedkeren ei at bestille: Borgens Folk, som imidlertid stode ørkesløse, kunde ret vel have gjort dette selv — men Recensenten har, som vi vide, sine Aarsager.

Læseren seer nu heraf, saavel hvor vanskeligt det i Smaating er, at fyldestgøre Konstens gamle strænge Fordringer, beregnede efter Stueuurets Minuter og Secunder, som ogsaa af hvad Beskaffenhed en Critik af den Recensent er, som har paataget sig at hævde bemeldte Kunst i dens hellige Grændser. Disse Grændser ere formodentligen de samme, inden hvilke Konsten indskrueedes af den rigtigt nok gamle, men allerede i rum Tid forkastede franske Konstcritik, hvis Grundløshed Lessing i sin Tid blottede. Det Slags Critik, der, som Danfana's ængstelige seer efter paa Uuret om ogsaa den Handling, Dramet fremstiller, virkeligen vilde kunne foregaae netop i samme Tid i det daglige Liv *), ja som endog minutviis beregner, indtil de mindste Bagateller, hvad Personerne kunde have at bestille uden for Scenen, en sliq Critik er saa barnagtig og latterlig, at man neppe skulde troe, den i en velforvaret

*) Sliqt forlangte dog ikke engang den gamle franske Konstcritik, hvilken tillod paa een Aften at forestille en Handling af 24 Timers Varighed.

Hjerne kunde opstaae. Enhver, som med nogenlunde Eftertanke har betragtet den dramatiske Konsts Væsen og Bessaffenhed, veed, at i Dramet seer, og maae see, langt mere (naturligviis ikke i Hensyn til Tildragelsernes Antal, men i Hensyn til deres Vigtighed) end rimeligen i Livet i samme Tid kunde finde Sted; thi Digteren fremstiller blot de vigtige Optrin, som i Tiden foregaae, med Udelukkelse af alle mellemkommende enten mindre vigtige eller til den fremstillede Handling ei henhørende Ting, og saaledes sammentrænger han hine betydningsfulde sammenhængende Optrin inden et langt snævrere Tidsrum, end det, i hvilket de i Livet selv udvikle sig.

Den Tilskuer, som vil beregne hvad han seer paa Skuepladsen efter det samme Aar, som gælder i det daglige Liv udenfor, han er ligesaa umoden til al Konstnydelse, som den var blotter for alt Begreb om Geographi, der vilde forlange Mål paa Landkortet svarende i Størrelse til Målene i Virkeligheden. Den Tid, som i Phantasie-Verdenen paa Skuepladsen og i Dramet følges, er heel forskjellig fra den, efter hvilken man regner i den physiske Verden. Den er for Aanden ikke for Legemet, og hiin, som ei ændser de Stranker, hvilke dette i Henseende til Tid og Sted maae erkiende, maaler, naar den gjør sig uafhængig af Legemet, Tiden

paa en ganske anden Maade end den maales i Sandse-Verdenen, efter Livets endelige Fornødenheder. For Nanden ere da Minuter ofte lange, mens Timer ile den lynsnare forbi; en Erfaring, som intet Menneske er foruden.

Tiden i Dramet, siger Jean Paul, maales blot af Sjælen, ikke af Diet *). Recensenten har tvertimod, som vi saae, bestandigen maalt Tiden i Oehlsenschlagers Drama netop allene med Diet hæftet paa Uuret. Dette er et Træk som paa eengang characteriserer den Baggesenske Konfiterik i al sin Tomhed og Skiævhed. Man lægge dog Mærke til med hvilken Omstændelighed og Vigtighed de ovenfor omtalte formeentlige Feil mod Tidens Jagtgælle af Recensenten ere behandlede, med hvilken Omhyggelighed de ere udhævede for at blive ret ispinefaldende! Endvidere bemærke man, at den eene af hans Beregninger over, hvorledes Digteren har brugt Tiden, endog angaaer en Tid, som forløber, og Ting, som foregaae, imellem Stykkets Hovedafdeelingar eller Acter. Og nu underkaste man hvilken som helst af den classiske Oldtids største Tragikere en sliq critisk Prøve. Hos disse Gamle vare ei engang sliqe Hvilepuncter for Phantasiën, som de Nyeres Act-Afdeelingar i Brug. Der maatte Til-

*) Aesthetik. 2te Abtheilung. 2te Auflage. S. 513.

Skueren, medens Choret traadde frem og under dets korte musikalske Tale, tænke sig de største og længste Begivenheder at foregaae. (Hos os kan sligt nu bekvemmere skee imellem Acterne, medens Dækket er nede, og intet synligt hindrer Phantasien i at gjøre de videste Spring.)

I Æschyli Agamemnon seer Vagtholderen *) ovenpaa Konge-Palladset i Argos ved Dramets Begyndelse Ildsignalet **) lue, der forkynnder Trojas Erobring; og efter nogle Scener og Chorsange fremtræder allerede Agamemnon i Byen Argos, ankommet fra Troja, som laae flere Dages Reiser fra hiin Stad. Hvor mange Foranstaltninger maatte dog ikke til slig en Reise træffes, og hvor meget foregaae inden en slig Reise kunde fuldbringes! I Sandhed, her vilde en Recensent, besjælet af Vaggesens critiske Aand, faae hundrede Ting om de Nødvendigheder, som til Reisen maatte anskaffes, om Indpakning, om Proviant's Indskibning, o. s. v. at bringe i Beregning. — Men Euripides har dog næsten end værre forsynnet sig mod Konstens gamle strenge Fordringer. Han lader i sine Vnfallende ***) under en kort Berørelse mellem Choret

*) Φυλαξ.

**) λαμπάδος το συμβολον.

***) ικετιδες.

og Athra, Moder til Feltherren Theseus, denne drage ud mod Thebanerne *), levere dem et Slag og seire; og Budet (αγγελος) træder netop ind at berette denne Seir i samme Dieblis som hiin af ikkun 35 korte Linier **) bestaaende Beretning endes. Sammenlignes nu dette med (f. Ex.) det, som Recensenten beskriver at skulle foregaae i Ludlams Hule mellem dette Dramas fjerde og femte Act; saa vil man finde, at Euripides har forseet sig langt græffeligere end Oehlenschläger; thi hvad er dog det, som denne lader skee, mens Dækket er nede, mod det, som hiin lader Theseus udrette blot imedens det musikalske Foredrag af 35 smaae Linier varer: at drage ud af Byen Athen med en heel Hær, at bringe Hæren i Slagorden, tage en fordeelagtig Stilling, angribe Fienden, levere et haardnakket Slag, forfølge den slagne Hær lige til Thebens Porte ***), og derfra igien vende tilbage til Athen, hvor han, noget efter Budet, viser sig. Disse store Foretagender maatte nødvendigviis være forbundne med mange smaae, men som ikkun en Recensent af Waggesens nøiagtige Unøiagtighed vilde finde det Tid og Umage værdt at beregne. Resultatet af slig Cri-

*) For at tvinge dem til at udlevere til Begravelse Legemerne af adskillige faldne atheniske Store.

**) Fra det 598de til det 635te Vers.

***) i Metides B. 720.25.

tik, anvendt paa Æschylus og Euripides, vilde nu blive dette, at disse Poeter vare (i Baggesens Sprog at tale) stympetagtige Fuskere, og deres Stykker det ravgaleste Sammensurium, som nogensinde var sammensat paa et Theater. Og dog bleve disse samme Poeter i alle cultiveerte Nationer og Tidsaldere agtede for Mestere og deres Stykker for classiske Mønstre! *)

Jeg har med Forsæt ikke forsøgt at anvende Baggesens Tids-Critik paa nyere Digteres Værker, (af hvilke nogle her vilde komme endnu mere tilfort) fordi han netop raaber allene paa de Gamle, paa, som han kalder det, Artusindes evige Mønstre, hvilke han formedelsst sine Critiker vil „hensille i den dem tilkommende Plads paa nye“! Naar, kan man vel spørge, borttoges da disse evige Mønstre, de classiske u dødelige Digterværker, om det ellers er dem hvortil han sigter, fra den af alle Tidsaldere indrømmede Plads? Derfra kan intet fortrænge dem. Men vel kunne barbariske Critiker, som den, af hvilken vi nyligen anførte Prøver, maa skee for Dieblikke give Mængden en saa chinesisk

*) Den tredie græske Tragiker i Tallet, Sophocles, har jeg ikke ved Haanden. Men jeg veed, at i eet af hans Stykker skeer, under Handlingen, en Sværløbe mellem Cuboea og Thessalien ikke een, men flere Gange. Han er altsaa slet ikke mindre ravgal end de andre.

Konstsmag, at hine græske Mønstre kun bleve den lidet fordsielige og begribelige. Og dog er det flige Critikers Autor, der vover at raabe paa de evige Mønstre, altsaa paa hine Classikere, hvis Værker, som vi have seet, aldeles ikke ville passe til hans chineesisk-franske Konsteritit! Hvilken Modsigelse!

Vi tage nu vor Konstdommers Critik over Styk-
kets Characterer for os, og vi skulle see, at han i
i denne ikke er paalideligere end ellers. De episo-
diske Personer, John Bull, Dick og Sara
Nickels bliver han færdig med i tre Linier. De
slippe med den i Forhold til det øvrige særdeles naa-
dige Dom, at „man i det mindste kan sige om
dem, at de ere Farce-Carricaturer.“ For denne
Dom er nu ei engang saa meget som een af Recen-
sentens sædvanlige Skingrunde anført: Den fortjæ-
ner derfor ei videre at omtales. John Bulls med
Lune og fortræffelig comisk Holdning tegnede Cha-
racterer er af Publicum optaget med fortjent Bifald,
og af Recensenten i Athene omtalt med den Roes,
den tilkommer.

Den fjerde episodiske Person, Soldaten Ge-
orge, er den eeneste af „Carricaturerne,“ som
har vundet Danfars Recensentens smigrende Bifald;
dog vil han ikke tilstaae Digteren, men Naturen
Æren for denne Skabning: Thi han siger, at
„Forfatteren gjør ham imod hans Natur til

en Skurk." Det var synderligt nok om Recensenten skulde kiende hans Natur bedre end Forfatteren, hvemt han dog uimodsigeligt skylder sin hele Character. Det er derimod ikke nær saa synderligt, at Recensenten, som sædvanligt, har aldeles misforstaaet eller ikke villet forstaae Characteren og Situationen; thi hvad han netop giver sig Mine af at kiende bedst, er som oftest det han røber meest Uvidenhed i. George Wilkins skal da, efter hans Formeening, være „en god modig jovialst Krabbar," med hvis Character det slet ikke kan stemme overeens at gaae bort med Robins Penge, som han dog i Spil har vundet fra ham. Han burde „henslængt ham dem alle." Hvor urigtigt og hvor skævt! Recensenten har aldeles glemt, at George ikke kiender det mindste til, eller faaer det mindste at vide om, Robins ulykkelige Forsatning. George troer endog, at Robin „sidder i Velstand" (see hans Replik overst C. 101); Robins Hæftighed ved sit Tab, tager han for Følger af Vinen og af Giærrighed; derfor spørger han dermed. Hvad „Uhyre-Usskyelighed" er der nu vel i, at han ei vil giengive sin tabende Medspiller hvad han har vundet fra ham, naar han ei veed af, at dette Tab er saa ødelæggende for hiin, som ikkun Tilskueren og Læseren af det foregaaende

vide? Hvor kan han føle Medlidenhed med en ulykkelig Forfatning, om hvilken han slet ingen Anelse har eller kan have? Og hvor har da George lagt en saa overvættets Godmodighed for Dagen, at det kunde være i hans Character at give to hundrede vundne Kroner tilbage til En, som efter hans Mening intet betydeligt Tab lider ved at miste dem? De fra Robin vundne Kroner anseer han for vundet Bytte, og naar gav den plyndrende Soldat det tilbage? Eller naar skienkede en Spiller af Profession, som han viser sig at være, sin Gevinst igien til den Tabende? Vistnok allermindst naar man, som Robin, med Magt og Trudsel vil aftrvinge ham det. Han forsværer det Vundne, og gaar syngende bort, efterat have tilkøstet Robin tyve Kroner deraf, fordi han har saaret ham. Sligt var alt hvad man af ham og i dette Tilfælde kunde vente. At Recensenten har ventet mere, det viser kun hvor lidet han har tænkt sig ind i den Character og Situation han vilde bedømme, og hvor aldeles skævt og forvirret han derfor dømmer. Dog Forvirringen er dermed ikke tilende. Han har meget forsigtigen betænkt, at naar George giver Robin alle sine Kroner tilbage, saa var, da Fanny er bleven hjulpen paa Ridderborgen, egentligen al Nøden endt, og altsaa Stykket med. Han giver derfor det ypperlige Raad, at man jo „ligesulds

„kunde lade Robin troe sig fortabt i sit Fieber-
 „raserie — ved Hjælp af den blotte Forestilling
 „om at Terminen var udrunden.“ Dette er et Si-
 destykke til de smukke Raad, hvilke han engang gav
 angaaende en Omstøbning af Axel og Valborg, og
 hvilke vi i sin Tid skulle nærmere omtale. Man
 skal altsaa lade Robin i Fieberraseriet troe sig for-
 tabt: Men hvorfra skal saa stærkt et Raserie komme
 over ham? Det ubetydelige Saar er det ikke en-
 gang som allene forarsager hans Fortvivelse (det
 er kun i det første Dieblif, at han troer det dø-
 deligt) men det er Tabet af det sidste Haab om
 Frelse for ham og hans Familie*). Naar han ikke
 mister sine Penge, saa finder slet ingen af disse
 Aarsager Sted; thi Recensenten vil dog vel ikke,
 at George skal staaes med Robin først, for siden at
 give godvilligen tilbage, hvad han saa tvrigen har
 fægtet for? Det var dog alt for latterligt, og li-
 det passende i hans trodsige Character? Altsaa, ef-
 ter Recensentens Plan, maae vel Robin aabenbare
 den „vilde Knekt“ George (som Robin selv kalder
 ham) hvad han hidtil knapt vilde aabenbare sin

G 2

*) I fjerde Acts første Scene siger Lægen udtryk-
 keligen:
 Han har ei mistet meget Blod, men liide
 Endeel af Sindsurolighed —

elskede Fanny, og derved bevæge hien til at give det Bundne tilbage; og naar nu Robin har erholdt hvad han ønsker, saa maae han, for at tjene Recensenten, gaae fra Forstanden og troe at han intet har faaet, uagtet Kronerne ligge for ham paa Bordet! Det var fortræffeligen udtænkt! Fanny kommer i samme Dieblif tilbage med den endnu manglende Sum, men Robin maae, efter Recensentens gode Raad, uagtet han nu er fuldkomment frelst, ikke desmindre endnu blive ved at rase og troe sig fortabt — „ved Hjælp, siger Rec., af den blotte Forestilling om at Terminen var udrunden“ — ja han maae da paa eengang være bleven reent bindegals, thi for det første, hvis den var udrundet, saa var han jo frelst, hvilket han ikkun i den højeste Grad af Galenskab kunde være uvidende om, dernæst har han selv for kort siden sagt at den er først udrundet om Morgenen Kl. 3 *), og det er endnu ikke Midnat **): hvorfra skulde han da nu pludseligen faae hien splittetgale Idee om den endte Termin? Maaskee af bare Glæde over sin Frelse? Eller maaskee formodelst en himmelskaldet error lunaticus, der slet intet har med Handlingen selv at gjøre? Det var

*) Ludl. Hule S. 88. Ja endog i Fortvivlelsen efter at have tabt Alt, nævner han dette Klokkeslet, see S. 112 Lægens Replik.

**) See Fannys Replik S. 117.

dog alt for urimeligt! Men Sagen er, at det er Recensenten selv, ikke Robin, der har fattet hiin splittergale Idee om Terminens Udløb (hvilket vi ovenfor have seet) *) og det er ham (ikke Robin) som i Forvirring aldeles har glemt til hvad Tid den er ude. Det gode Raad af Recensenten var altsaa meget slet; men maaskee skulde det netop være saaledes, maaskee er det allene givet paa Skramt: og man kan altsaa tilraabe Digteren, som Laocoon for-
 dum Trojanerne: Ne crede, timeo Danaos & dona ferentes. Thi neppe kan nogen ved sund Forstand og friske Tænke-Evner for Alvor give et saadant Raad. Robins Frelse maae være uadskillelig fra Stykkets Catastrophe, og reddes han v i r-
 feligen, som Recensenten vil, førend Hulens Tryl-
 lerie ophører, og ved Noget som aldeles ikke der-
 med staar i Forbindelse, saa er hele hans Begi-
 venhed i Dramet et hensigtsløst Spil uden Plan og Betydning: da kunde Recensenten dog med nogen Grund tale om Mangel paa Sammenhæng. Re-
 censenten klager over alt for mange Maskiner, som ere satte i Gang i Stykket, og han vil endnu for-
 øge dem med et ordentligt Galenskab!

Recensentens Dom over Williams Character er saa kort og tillige saa snurrig, at den til

*) S. 26, 13.

Læserens Moroe bør anføres heelt: Efter den almindelige Dom, at alle Charactererne ere egentlige „Ucharacterer, der reent ophæve sig selv,“ *) lyder det i den specielle Critik over hver Character især, blandt andet saaledes: „Hvad skal man sige om en Helt, som William, der begynder sin Heltbane som en Nar, med en saa fjantet Kammerat som Dick, ledende først paa Marschen imod Fjenderne (dette er Usandhed eller i det mindste hen i Taaget, thi det er paa Veien til hans Kiæreste) „om et jevngot Sværd, tar Afsked med sin Pige, og i een og samme Nat (atter hen i Taaget) voxer op til Ridder — formodentlig af Husebaandet.“ **) Dette er nu hele hans critiske Raisonnement over Williams Character. Grundene for at denne Character er en „Ucharacter, reent hævende sig selv,“ ere altsaa disse: 1) At han søger et Sværd hos Judlam (navnligen „et Riddersværd;“ thi et simpelt Soldatsværd behøvede han ei at søge, see ovenfor S. 11), 2) at han søger det som en Nar, (dette er nu atter Usandhed, thi den, som finder hvad han leder efter, søger ei som en Nar); — 3) At han tager Afsked med sin Pige; —

*) Danfana, April, S. 346.

**) Danfana, April, S. 349-350.

4) At han bliver Ridder; — 5) At han formodentlig bliver det af Høsebaardet. Den, der kan belægge sine Ord med saa fløgtige Grunde, kan aldrig komme tilfört. Jesper Ridesfoged selv *), med sine fem ypperlige Argumenter, svarende ogsaa i Tallet til Recensentens, er næsten her overgaaet i Argumentationens Grundighed og Kløgt.

Ridder Harry Turner affærdiges endnu kortere. Recensenten bebrejder ham allene, at han vil give sin Søsterdatter til Sir John Bull (som i Forbigaaende udfældes for „et Sviin i halvmenneskelig Skikkelse“) samt at han „tillader hende at gaae allene i en tilluft. Riddersal,“ hvor det spørger. Enhver, som har læst eller seet Skuespillet, veed saavel at denne sidste Indvending allerede der er besvaret i Ridder Harrys Scene med Tom (S. 84-85), som ogsaa hvor langt Sir Harry er fra at ville i mindste Maade tvinge sin Søsterdatter til at ægte John Bull, hvis Halvmenneskelighed og Svinshed Recensenten vel forresten skulde faae ondt ved at bevise; men han har ogsaa klogeligen ladet sig være uforsøgt.

Ligesaa halvt og skævt, som de nævnte Personer, ere ogsaa Robin og Fanny omskattede,

*) See Erasmus Montanus 4 Act, 2 Scene.

thi Critik eller Bedømmelse kan det neppe faldes. Om begge siges, at de ere „ulykkelige Efterlignelser (Efterligninger) af Rotzebues halsbrækkende og halsbrukne Salzmanns Elendigheds Figurer.“ *) Dette Sprog er ligesaa halsbrækket, som Bemærkningen selv et Stæv og hinkende, og desuden aldeles ubeviist: thi at strax efter om Robin siges, at ingen tragisk Helt kan føre et „høiere, sprænglærdere (!!) og bombastiskere (en virkeligen halsbrækkende Comparativus!) Sprog i Munden, end denne Bønde,“ og at nogle Steder af hans Rolle anføres til Beviis herfor, dermed er netop ikke bevist at han er en Røgebuiske-Salzmanns Elendigheds Figur. Recensenten maatte bevise, at hos Rotzebue eller Salzmann findes Bønder i Robins Character og Situation (hvis Natur vi ovenfor omtalte) og som føre et høit og bombastisk Sprog. Men paa sligt Beviis vil det uidentivt ogsaa brøste ham; hans egentlige Brøstfældighed bestaer netop i Manglen paa Beviser og Grundighed. Hertil kommer endnu, at det Røgebuiske tillagdes ikke blot Robin, men ogsaa hans Hustru, og at samme Bombast, som tillagdes ham, ogsaa siden **) bebreides hende. Da Recensenten alligevel lader sig nøie med,

*) Danf. Apr. S. 350 ff. Sammenl. Marts. S. 279-80.

**) Danf. Apr. S. 369.

at anføre formeentlige Beviser for disse Udsagn om begge Egtefolkene, allene af Mandens Tale; saa skulde man troe, at i Recensentens Logik findes den Regel: at alt det, som gælder om en Mand, gælder ogsaa om hans Kone, en Regel som dog vilde faae alt for mange Undtagelser. Hvad i øvrigt de Steder angaae, hvilke i Recensionen ere anførte af Robins Rolle, for derved at vise at hans Tale er bombastisk og sprænglærd, da ere de ikke nær saa bevisende, som Recensenten har troet; og det var meget ønskeligt, om man ei kunde anføre større Beviser paa Recensentens Bombast og Svulst, som Poet, end paa Robins, som Bonde. Paa det Sprænglærde findes neppe virkelige Beviser hos nogen af dem.

Forudsat, at man af en Bonde, der i et Drama forestilles i en alvorlig Situation og som en alvorlig Character, ei forlanger samme Sprog, som f. Ex. det, i hvilket Jeppe paa Bjerget udtrykker sig; saa var det underligt om hiin ei skulde kunne nævne Historien om Admet og Alceste, om han ei maatte tale om Sodomsæbler, om Ulfer og Underjordiske, hvilket netop hører til Almue-Overtroens Rige. Den Paastand, at en skotsk Bonde i et dramatisk Digt skulde ikke tale et idealiseret poetisk Sprog, men Bondesproget, som det falder i det daglige Liv, er ligesaa absurd, som om nogen vilde paaastaae, at samme

skotske Bonde maatte ei tale dansk, men allene skotsk,
 for ei at forstyrre Sandsynligheden. Hvo har vel
 forarget sig over at i Høstgildet en sjællandsk
 Bonde siger: føle kan vi under Vadmels Kofte, og:
 mit Hjerte var min Eiendom; eller naar sammes
 steds en Bondepige taler om „Naturens skønne
 milde Stemme“? Og dog vil Recensenten kalde
 det bombastisk (ja vel endog sprænglærdt!!) naar den
 skotske Bonde Robin taler om „et Hjerte, der føler
 Naturens Skønhed.“ Det er ligesaa lidet Bom-
 bast, (uagtet Recensenten paastaar det) naar denne
 Bonde siger, „at Østerkiæret seirer over Vestens
 neppe skjulte Skin,“ som naar Bonden Halvor „seer
 Morgenrøden til sit Held paa Annas Kinder“: *)
 Det fortjener heller ikke at dables som noget saadant
 enten naar hiin synger om „Lyffens vildtforvorne
 Hjul,“ eller denne om „sin glædedrukne Sjæl,“ o.
 s. v. At Recensenten anseer Udtryk som Himmels-
 dine, Bjergets Heltemalm, Labyrinther, for svul-
 stige i Robins Mund, er kun en Følge af hans
 smaaelige og besynderligen vrangte Critik. Den sam-
 me Critik vilde faae ligesaa meget i denne Henseen-
 de at udsætte paa Bondesproget i Thaarups nyligen
 nævnte med Det almindeligen yndede Høstgilde, el-
 ler i hans Peters Bryllup, eller i Ewalds Fiskere.

*) Høstgildet.

Mon ikke ogsaa Baggesens her omtalte Kritik, anvendt paa nogle af hans Ven B o s s e s Idyller, vilde give samme Resultat, som naar den anvendes paa Dehlenschläger, eller paa Ewald og Thaarup?

Dog Recensentens Uretfærdighed mod Stykkets mandlige Personer, er liden i Sammenligning med den, han begaaer mod dets qvindelige: saa ganske fornægter han her „sit eget bløde Hjerte,“ som han dog selv hyppigen har for Skik at tale om*). Prøver paa hans Grumhed mod Klara have vi alt ovenfor seet. Han udskælder hende i alvorlig Harme for en „Dulle;“ og Aarsagen til dette stemme Skældords, som rigtigt nok prostituerer Recensenten mere end Klara, er: „at hun takker den gode Dick, fordi han saa troe følger hendes William — denne Dick, som (tilføjer han) er et Menneske, der ei kan see Vinduer aabne med nedhængende Strikkestiger, uden at krybe ind ad dem.“ Han anseer altså virkeligen for Alvor samme Dick for et saa farligt Menneske, at en Pige ved at opmuntre ham til at følge med hendes Kiæreste, gjør sin Dyd høiligen mistænkt! Dette er en Feiltagelse af Dick's Character, som ei engang kunde begaaes af den alleruagtsomste Tilskuer. Den meest Forvirrede og Sandsestløse maatte dog kunne see, at Dick ingen-

*) Sammenlign hermed S. 13 ovenfor.

lunde er et Menneske, der kunde være farlig for Williams Dyd og at han ingenlunde er fremstillet som dennes Raadgiver eller som den, der kunde have mindste Indflydelse paa ham. Enhver, som læser Ludlams Hule, og som begriber eller vil begribe hvad han læser, maae strax see, at Dick er intet andet end en godmodig Nar, en Sancho Panza, der af Kiærlighed til William følger ham, og hvis Narrestreger William, for denne hans Hengivenheds Skyld, taaler. Fordi nu Klara ikke vil anstille sig ligesaa forvirret og uvidende i Hensyn til Dicks Character, som Recensenten, saa veed han ikke hvorledes han skal omtale hende haanligt nok!

Jeg har allerede ovenfor saavel besvaret Recensentens Indvendinger (hvilke han ved denne Leilighed har gientaget) imod Klaras Mangel paa Frygt for Spørgelser, som ogsaa viist, at selv den dydigste blandt alle Heltinder i hans egne Poesier, Emma, endnu langt mindre end Klara, er istand til at udholde nogen Prøve efter hans, for det nærværende Dieblis antagne, moralskestrange Principer.

Ogsaa de Indvendinger, hvilke Recensenten, ved at tale om Stykkets Charactertegning, atter gjør imod Sammensmeltningen af en Naturaand og et Gienfærd i den hvide Kones Character, har jeg i Hovedsagen ovenfor tilstrækkeligen drøftet. Nog-

le Biting skulde allene her tilføies *). Det foreskommer Recensenten ei at være nok, at gjøre Spørgselset Ludlam til to forskjellige Personer, og han

*) Hvad Baggesen i en Note mod Recensenten i Athenes har talt vidtløftigen, og dog uden at bringe noget Resultat frem, angaaende *Ψυχη* og *Φαῖστος* o. s. v., dette maae bemeldte Recensent selv afgjøre med ham, om han finder Noten saa meget værd. Men naar Danfanas Criticus, efterat have anført de Grundsætninger, paa hvilke Athenes Recensent bygger sine Indvendinger mod de nævnte Aandevæsners Sammensmeltning, nu udraaber: „I den Dynge paa Dynge af meningsløse høit og dybt klingende Phraser, den hele mystiske Athenes-Kritik af vor Digters Mysterier indeholder, er dette saa at sige Grundvolden — og hvilke æsthetiske Luftkastele kunne der ikke opføres paa en saa mørkt med sig selv kæmpende Taage!“ (hvilken mørk, med sig selv kæmpende Periode!) — saa synes han at have glemt at det „Luftkastel“ Recens. paa denne „Taage“ har opført, er netop den samme Paastand om hiin Sammensmeltningens Urimelighed, som han selv saa ivrigt gjør, og som han ikke engang har opstillet paa Taage, men paa latter Bind af blæsende Declamationer. I øvrigt er det tydeligt nok, at Recensenten har i hiin Danfana-Note, ved i samme at udbrede for Læserens Øine sit hele Forraad af Lærdom ligetil den tredie Linie af Iliaden, ikkun villet gotgjøre Just Justesens Paastand: „at han ei allene er en dygtig Poet eller Digter (hvilket han ogsaa ved de mange Fictioner i sin Recension har lagt for Dagen) men endog i visse Maader en velstuderet Mand.“

har derfor opfundet at inddele det i tre, saaledes at det ifølge hans Inddeeling er 1) „en talende Person,“ — 2) „et Gienfærd,“ — 3) „en Naturs aand.“ Efter denne smukke Delingsmaade var man istand til at faae en Trefoldighed ud af enhver dramatisk Person: ikke blot, f. Ex., af Aanden i Hamlet, der ligesaavel er en talende Person som Ludlam og altsaa kan deles i Sjæl eller Aand, som har forladt det Jordiske, — Gienfærd (3: Aand, som i en synlig Lustfikkelse maae vandre om) og talende Person: men man kan endog paa denne Maade inddeele Recensenten selv (der efter eget Sigende ogsaa er Gienganger) i trende flige Parter, nemlig: 1) talende Person, 2) Gienganger, 3) Recensent: Ja da han desuden efter eget Sigende tilføjede er Philosoph, saa kom han endog til at bestaae af fire Species og kunde divideres med eet Tal høiere end de to andre Spøgelser.

Dog Recensenten har endnu en anden Inddeeling ved Haanden, hvorefter Ludlam skal være baade en Rildnymph og en Havfrue, og „som saadan baade en Trolldvinde og et sjælløst Væsen,“ samt endeligen „Støv, vor Herre skal tage til sig“ (fordi i Liigsangen (S. 142) bedes Gud om Tilgivelse for Støvet; denne figurlige Talemaade har Recensenten ei villet forstaae). Beviser for denne Inddeeling har han heller ikke anført, og han kunde det

ikke heller. Den er forresten af samme Bestaffenhed som den nysomtalte, og for at indlade sig i en alvorlig Giendrivelse af slige latterlige Udsættelser, maatte man være besjælet af den samme jammerlige Bagatel-Aand, som hersker i Recensionen.

At Spøgelsset „klirrer med synlige Døgler“ synes det som Recensenten (S. 357) anseer for stridende mod Spøgelsetroen. Han maae da ikke have hørt et eeneste af de mange Eventyr man har om Spøgelsse, som rasle med Kieder eller Lænker. Forresten har Digteren heri nøiagtigen fulgt Sagnet (see de ovenfor nævnte Volksmärchen.)

Ved at nævne noget, som han kalder Gienfærdets indre Characteristik, falder det ham ind, at anmærke, deels hvorledes Spøgelsset skal „uden Medynk dræbe arme Skyldnere,“ deels, at hun, skøndt en svar Synderinde i Livet, „farer uden videre til Himmels.“ Hvad Manglen paa Medynk angaaer, da er denne Anmærkning, som sædvanligt hos Recensenten, halv sand og halv falsk; thi af Balladen, som Klara læser i Riddersalen, sammenlignet med Gienfærdets egne Ord sammesteds, sees det, at hun vel med Døden maae uden Barmhertighed straffe den Letfindige, der ei bringer det Laante i rette Tid igien, men tillige, at denne Dræben er hende selv paalagt som en Straf og at hun selv lider meest derved. Hvad det angaaer, at

Synderinden uden videre farer til Himmels, saa er dette een af de Urigtigheder, hvilke vi, for at bruge den mildeste Udtydning, ville tilskrive Recensentens flette Hukommelse, paa hvis Slethed vi alt have haft mange Prøver. Her har han glemt, at Synderindens Aand har i hundrede Aar*) liidt de Qvaler, hvilke til Syndernes Soning vare den paalagte, han har glemt at hun i saa lang Tid maatte sukke efter Forløsningen, som nu endeligen ved Klara tilskikkes hende. Hvor latterlige og ham selv beskæmmende ere altsaa hans hæftige Declamationer over de Feil, hvilke han i Forglemmelsen troede at Digteren havde begaaet, men som kun have Sted hos ham selv! Vi ville ordret anføre ikke allene hine Declamationer, men ogsaa de Grunde (ifald de Urigtigheder vi nyeligen have omtalt ellers kunne kaldes saa), hvilke han forudskikker for paa dem at støtte de svære Beskyldninger mod Digteren, der i Declamationerne indeholdes. Saaledes lyde hans Ord: „Og nu dette Støv og Skygge-Mikmaks (betyder i hans Sprog: Spøgelsers) indre Karakteristik! En Flane, der i Live myrder sit Barn**) og

*) See Ludl. Hule S. 85. sammenlignet med Gienfærdets egne Ord i Riddersals-scenen.

**) I Dramet hedder det (S. 125):
Da hendes Barn nu døde snart,
Fordi hun ei det haged' —

sin Mand — død, dræber uden Medynk arme
 Skyldnere, og røver Mødre deres Børn*) —
 og endelig, ordentlig begravet, uden videre,”
 (det vil sige efter hundrede Aars Piinsler
 og Rensning i Skærsilden) „farer til
 Himmels!” (De sidste tre Ord ere af ham selv
 udmærkede, fordi de skulle udgøre det, som i Modsætning
 til det øvrige anførte, indeholder den af
 Poeten i denne Digtning formeentligen begaaede for-
 skrækkelige Bommert, at lade en sliq Synderinde
 uden videre fare til Himmels. Nu udbryder da Re-
 censenten som følger:) „Kunde en Digter med kun
 Tiendedelen af Shakspeares Genie, selv drukken, eller
 i Søvne, sammenfusse noget saa fuldkommen men-
 neskeforstandsløst? Man skulde næsten troe, at
 vor dog vel ikke blot fantastiske Forfatter forsætlig
 søgte at overtræffe Banvid selv i Urimelighed. Vi
 kiende i det mindste intet i Literaturens poeti-
 skke Daareliste, der kan maale sig i Uri-

*) Dette, saaledes i Almindelighed sagt, er ogsaa
 en lille Usandhed; thi i Strykket selv er det allene
 Robins Børn, som Ludlam forsanger i hans
 Sted med det Tillæg: vi elske Børn vi Rik-
 dens, Flodens Aander. At Ludlam saaledes
 stræber at beholde Robins Børn grunder sig for-
 resten paa det gamle Sagn, hvori sliqt udtryk-
 keligen fortælles.

melighed med denne moersudlammelige hvide Kones Liv, Død og Himmelfart."

Efterat jeg deels nyeligen har viist det Arigtige i denne, stærkt declamerende, men kun svagt raisonnerende, Recensents Udsættelser angaaende Medynken, Himmelfarten o. s. v., deels allerede ovenfor har givet en udførlig Fremstilling af Sammenhængen og Rimeligheden i Digterens Fiction om Spørgsøttet Ludlam, kan det her være tilstrækkeligt at spørge: hvilket der vel monne røbe meest af det „sammensuskede Mennekkeforstandsløse," det „Vanvittige," det „Daarekister-Urimelige," eller (for at bruge Recensentens mildeste Skældsord) af det „Søvnige og Drukne," enten Digtningen i Ludlams Hule, eller en Recension, der grunder saa uhyre og saa uforkammede Beskyldninger paa de frækste Opdigtelser og Fordreielser?

Men ikke nok hermed. Der kunde endnu gaaes videre, og Recensenten vilde gaae saavidt muligt. Læserne bør have hans egne Ord for Die: „Man maatte skamme sig ved at høre til de tænkende Bævers Klasse, udbryder han, hvis nogen syg Hjerne selv, ufrivillig, *) var istand til at forestille sig

*) „Ufrivillig"! Frivillig kunde den altsaa nok samle slige, hinanden høvende, Ting i eet Begreb, som Last og Hellighed o. s. v.!! Af Recensentens vaklende Udtryk seer man, hvor lidet

And og Støv, Skyggen og dets (!) Legem,
 Last og Hellighed, som omtrent (!!) eet og
 det samme" (men hvor ere da slige Urimeligheder
 sammensatte uden her i Recensionen selv? Ja man
 maae virkeligen skamme sig ved at høre til Recen-
 senteres Klasse, naar i denne Klasse gives Individuer,
 der ikke skamme sig ved at recensere saa uredeligt
 som denne Recensent! Han vedbliver:) — „og for-
 eene Forestillingen af (om) forskellige Opholdssteder
 paa een Tid med Begrebet om Individualitet, Per-
 sonlighed og Selvbevidsthed." (Man skulde næsten
 troe, at Recensenten her har i Sinde at indbilde
 Læserne, at Spøgelseset lader sig i Skuespillet Lud-
 lams Hule see paa eengang paa forskellige Steder.
 Et dramatisk Digt, hvori sligt et Vidunder foregik,
 og som endog fremstilledes paa Theatret, var uden-
 tvivl et Skuespil uden Mage.) „Saa dybt, naa-
 ber han nu, kan ingen Fornuft falde," (Saa dybt,
 mener han, at den forestiller sig noget, som ei en-
 gang en syg Hjerne var istand til) „der ikke selv
 hovmodigen styrter sig!" (Hvo har dog ladet meest
 Hovmod see, Baggesen eller Dehlenschläger? Hvo
 af dem har kaldet sig selv Horatius, Gratiernes

H 2

han er istand til at tænke logisk og til at udtrykke sig
 logisk bestemt og ordentligt. Og han bebrejder
 andre uordentlig Tænkning!

Yndling, Philosoph, Immanuel, ic. ic.? og hvo udgivet tykke Bøger, hvori hans eget Jeg allene er Materien for den vidtløftigste Omsnakken? *) Men hvilket beviser ogsaa Fornuftens dybe Fald og egen Nedværdigelse: enten Digte, som Ludlams Hule og Helge, for Ex., eller Recensioner, som den vi her omtale?—Midt i denne smukke Declamation indfører han nu pludseligen et ikke mindre smukt Stykke af sin Logik :) „Det er umuligt, siger han, umiddelbart ovenpaa hiint om Fornuftens Fald, at vor Forfatter ikke selv skulde indsee **) dette;“ (nemlig at hans Fornuft er faldet saa dybt fordi den selv har styrtet sig) „thi (!!) det kan gøres et Barn paa syv Aar begribeligt, at Cirkelen er ingen Firkant, fordi den første Betingelse for fattelig Tilværelse er den: at det eene umuligen kan være det andet.“ (Denne „første Betingelse for fattelig Tilværelse“ synes dog Recensenten selv endnu ikke at have fattet ret) ***)

*) Den ublu Opdigtning af Recensenten: at Dehlenschlägerengang skal have „erklæret“ Ewald „for sin blot bebudende Forgænger,“ bør her ikke gaaes uanmærket forbi.

**) Hvor skulde den, hvis Forestillinger endog ere urimeligere, end nogen syg Hjernes (see ovenfor) kunne indsee sligt? Hvilket Raisonnement!

***) Han vilde ellers neppe have fremsat den saa ubestemt og latterligt. „Det eene kan umuligen være det andet:“ Altsaa: kan et H u s

„Men (hvorledes hænger nu dette Men sammen med det foregaaende?) *) hans Begreeb om Digtekunst synes i den seenere Tid at have — skulde (skulle) vi sige: udvidet eller indskrænket sig — til det blot Modsatte“ (et Begreeb udvidet til det Modsatte!), „af Fornuft- og Forstands- Værk i aldeles ubunden Phantasieren og billedlig Ord-Sammenvæven.“ — Dette af Recensionen Anførte (hvilket tillige er en Prøve paa, hvor forvirret og uphilosophisk Recensenten fremsætter sine Tanker) kan nu (alt det overflødigen vidtløftige og forvirrede frataget) ikke have anden Meeaning, end den: at Dehlenschläger i een Digtning har sammensat Ting, som ei engang en syg Hjerne var istand til at forestille sig, og at han har viist, at han antager Digtekunst for at være det Modsatte af Fornuft- og Forstands- Værk. Kan den yderste Grad af Forbittrelse falde paa affindigere Beskyldninger? Kan selv den, der aldeles ikke kender det her omtalte Drama, tage slige Beskyldninger for andet end Udbrud af en Lidenksabelighed,

(f. Ex.) umuligen være graat! (Hus er det eene, graat er det andet.)

*) Jeg haaber at Læseren, ved et Tilbageblik paa det hele her indførte Stykke af Recensionen, vil selv see det Forvirrede og Usammenhængende deri fra Begyndelsen til Enden.

der er gaaet langt ud over alle Maadeholds og Sindigheds Dømminger?

Jeg forbigaaer, som ikke hidhørende, at omtale vidtøftigt hvad Recensenten i sin vanlige diffuse Maneer har snakket udenom angaaende Shakespeares „kolde, roelige Forstand, der, efter hans Mening, i ingen Fremstillinger er saa umiskienkelig som i hans Uhyrer og Spøgelses (en meget forfæruet og stærk Dom), hans (en eller anden Commentator eftersnaktede) Hypothese om, at hin store Digter „maaskee har anvendt mindre Tanke somhed paa sin Julius Cæsar end paa Caliban,“ (hvilken unaturlige og besynderlige Mening han selv naturligviis finder „meget naturlig“), samt endelig hans Paastand, at Oehlenschläger „vist meget løseligen kender denne gothiske Æschylus“ eller, som han ogsaa kalder ham, „denne høist logiske Genius.“ *) Saameget er dog vist, at Oehlenschläger har lagt for Dagen langt mere Kiendskab til, og Fortrolighed med, Shakespeares Aand, end Recensenten: om denne kender hans Bogenstave bedre, skal jeg ikke kunne sige; men han har hidtil

*) At Recensenten er langt fra at være nogen saadan „høist logisk Genius“ derpaa havde vi desværre nyligen alt for klare Beviser. — Urimeligheden i en anden af hans Domme over Shakespeare har jeg i det her bag efter følgende Tillæg omtalt.

ikke engang, mindst i Danfarns Recensionen, aflagt nogen Prøve paa et sligt Kiendskab. Jeg forbigaaer ligeledes hans borneerte Dom over Tieck, som han ikke undseer sig ved at kalde en Fusser (for ikke mange Aar siden erklærede han tvertimod i en meget alvorlig og høitidelig Fortale — beilende den gang til et andet Parties Gunst end det, for hvis Bifald han nu bestræber sig, — at han „erkiendte“ denne Skribents „Genialitet“ og hans „tildeels rigtige Følelse af, hvad der er det Væsentlige i Poesien“: kan en Fusser have, jeg vil ei engang sige Genialitet, men den mindste Grad af denne rigtige Følelse? dog hvor meget mere har han ikke paa samme Tid skrevet til Dehlenschlägers Berømmelse, som dog nu ogsaa maae hedde Fusser *)! Jeg forbigaaer endvidere hans aldeles uphi-

*) Det om Tieck anførte findes i Fortalen til Vaggesens Digtervandring S. XXXVI ic. Han tillagde sammesteds Tieck en stor „Kraft.“ Man kan heraf lære, at Genialitet, Kraft og tildeels et rigtigt Begreb om Poesiens Væsentlige, ere de Egenskaber, paa hvilke man skal kiende en Fusser i Poesien. Da Vaggesen, som bekiender, ikke er i Besiddelse af det andet af disse Kiendemærker (Kraft), og da han ved sine Recensioner meer end tilstrækkeligen har viist, at han endnu mindre besidder det tredje (rigtigt Begreb om Poesiens Væsen); saa kan man rigtigt nok heraf bevise, at han ingen Fusser er som Dehlenschläger og Tieck.

losophiske Tale om Objectivitet og Subjectivitet, hvilken Tale han med Ret kalder et „flygteligt Vink,“ men med ikke nær saa megen Ret en „halvqvædet Vise,“ thi hans „Flygtelighed“ lader ham neppe nogensinde lære at qvæde denne Vise endog kun halvt. Jeg forbigaaer hans zirlige poetiske Lignelse (angaaende Stykkets Characterer) „at Digterens i Suppemaleriet anbragte kogte Krebs ikke blot ere fortegnede, men graae,“ hvilken Lignelse han selv finder at være „sand og stærk,“ samt flikket til „at gjøre Phantasien klart hvad han mener“ (ja for visse Phantasier er denne Krebssuppes Lignelse vist overmaade klar og tilfredsstillende).^{*} Jeg forbigaaer endeligen hans ubeviste Beskyldning om „Svulstudtryk“ hos Dehlenschläger, en Beskyldning som er heel latterlig i dens Mund, der har skrevet Erik Tiegod og Thora, samt et halvt Dussin svulstige Hymner og et heelt Dussin forskruede følelselyvende Elegier. — Jeg forbigaaer alt dette, men har dog troet i Forbigaaende at burde nævne det, som noget der i flere Henseender characteriserer hans Critik, og tillige viser, at han er lige-

^{*}) Til flige Lignelser af Smagesandsen har Recensenten en egen Kiærlighed. Der findes en stor Mængde af dem i hans poetiske Epistler, om Suppe, Boller, Steeg, Tærte &c. &c.

saa desultorisk og frem- og tilbagesnakkende i sin Prosa, som i sine Vers. —

En Beskyldning som Recensenten alt forhen har gjort vor Digter (i Anmeldelsen af Hugo von Rheinberg) gentager han ogsaa her (Danf. Apr. 362) med Hensyn til Ludlams Hule: og denne Beskyldning er intet mindre, end at Digteren bestandigen lægger sine høie Personer de lave, og sine lave Personer de høie „Phrafer“ i Munden, at han lader Ridderen snakke i Prosa, og Bonden declamere i Vers. Dette synes at være en svar Beskyldning, indtil man næriere beseer den. Sagen er, at Dehlsenschläger har ladet Sproget i sit Drama rette sig efter Personernes Character og Lidenkskab, Recensenten vil at den allene skal rette sig efter deres Stand og Rang. Recensenten har her lagt Rangforordningen, ligesom ovenfor Stue-Uret til Grund for sin æsthetisk-critiske Bedømmelse. Sir Harry er en Ridder, siger han, derfor maae han tale i Vers, thi det er „fornemmere“ end Prosa; Robin derimod og William ere kun Bønder, hvor tør slige ringe Personer tale Gudernes Tungemaal? (Han kan med samme Grund gjøre Ewald og Thaarup samme Indvending; thi efter denne herlige Theorie er Vers kun Guders og Rangspersoners Sprog, Borgere og især gemeene Bønder maae lade sig nøie med Prosa.) Digteren har nu betragtet det fra

en anden Side. Han har meent, at Ridderen Sir Harry, som en roelig ulidenfabelig Olding, der ikke sættes i nogen usædvanlig Situation, ogsaa maatte tale et roeligt ulidenfabeligt Sprog; endog stundom i prosaisk Indførelse; og dette uagtet hans Rang og Ridderkab (som Recensenten seer saameget paa). Robin og William derimod, begge i Lidenfabel og begge i Affect vækkende Situationer (den eene kæmpende mod Undergang og Fordærvelse, den anden kæmpende for at vinde sin Ekte, har han, overensstemmende med Situationen, ladet tale et affectfuldt mere poetisk, og derfor versificeret Sprog. At dette isvrigt hverken er svulstigt eller upassende, have vi alt ovenfor omtalt.

Hvad her er sagt, kunne selv de Exemppler, hvilke Recensenten af Harrys og Williams *) Replikker har anført, bevise. Den fyrige og elskende Yngling William, der er i Begreb med at vove Alt for enten at vinde eller tabe Alt, maae nødvendigvis saavel i dette Dieblis, som siden, naar han har seiret, og vundet Alt hvad han attraaede, tale et ganske andet Sprog, uagtet han kun er fød Bonde, end Ridderen Harry, en Olding, for hvem

*) Danfama Apr. 366:368. Af Robin har Recensenten, for at belægge den her omtalte Beskyldning, intet anført, men henviist til det forhen anførte og her ovenfor omtalte.

hverken Liv, eller Belfærd, eller noget fligt er i Bove, og hvis Character desuden sees at være roelig Tilfredshed, jævn Munterhed og noget Phlegma. Man forsøge dog blot at tænke sig denne modne og satte Gamle talende i det Sprog, som Digteren passende har tillagt hiin fyrige Yngling; eller at forrestille sig Oldingens kolde og rolige Sprog i den elskende og forvovne Ynglings Mund! Og dog er det Recensentens Paastand, at de fornemme Personer i det Drama, vi omtale, burde have det Sprog, som, ved Feiltagelse mener han, er blevet tillagt de ringe, og omvendt. Denne Recensent, der saa gierne vil citere Horatius (den udsødelige Digtbommer, som han kalder ham) synes dog ikke at have læst ham ret eller at kunne erindre meget af ham. Endnu mindre synes han at have forstaaet ham; hvor kunde han ellers aldeles glemme een af hans vigtigste Regler:

Intererit multum — —

Maturusne senex, an adhuc florente juven-
venta

Fervidus loquatur.

Heelt forskjælligt det er — — —

Enten den modne Olding, eller fyrige blom-
strende Yngling

Taler) — ?

Og hvor kunde han ellers saa bagvendt anvende en anden, som ved hans her omtalte Indvendinger imod Personernes Sprog, synes at have foresvævet ham; nemlig denne:

Intererit multum, Davusne *) loquatur
an Heros.

(Heelt forskjælligt det er, om en Helt eller
Davus mon tale)?

Horats siger her, at Davus, en ringe Slave, maa ei tale et Sprog, som han var en Helt (Halvgud) eller en Fribaaren. Recensenten troer at han siger: Intet Menneske af lavere Stand, ligemeget om Fribaaren eller Slave, kan i Dramet føre poetisk Tale; sligt er kun for Helte og fornemme Herrer. Dette, som Horats aldrig har sagt, eller (saasom han var en kyndig Mand) kunnet sige (han kiendte sikkert Theocrit eller sin Landsmand Virgils Bucolica dertil alt for got) bringer nu vor Criticus til den Slutning, at William, som er af lav Stand, (men, hvilket han glemmer, ingenlunde en Træl eller Tjener) ikke kan være Helt eller tale et idealt Sprog; han skal tale som en Davus! Af lignende Misforstaaelse kommer nu ogsaa hans Feiltagelse med Ridder Harry, thi denne er rigtigt nok en H e r r e

*) Mogle læse Divusne og forklare da Stedet anderledes end her er sleet, men neppe med god Grund.

(Cherus, som nogle Udgaver have istedetfor heros) men langt fra ingen Helt, og allermindst Stykkets Helt. I det nu Recensenten med Reglen om heros og Davus svævende halv dunkelt i Erindringen, søgte efter en Davus i det criticerte Drama at anvende den paa, greeb han aldeles Feil, da han greeb William, og ligeledes da han, samlende i sine Reglers Mærke, tog Robin med; thi hvad Davus = Trælle- eller Ejener-Natur findes vel hos nogen af disse? Den egentlige Davus i Stykket har han, ved alle disse Feilgreeb været saa forblindet slet ikke at blive vaer, skøndt han dog stod ham saa nær. Denne Davus er Gjanten Dick; havde Digteren ladet ham tale et poetisk eller heroisk Sprog, og derimod William et trivielt, eller havde han lagt Dick's Phraser i Munden paa Sir Harry, da havde han syndet mod Horatii Regel og da kunde Recensenten med Grund have tilraabt Poeten med samme Horatius: non erat his locus (her var ei Stedet til sligt) istedetfor at dette Tilraab nu, som han har anbragt det, er ligesaa upassende, som de øvrige i Recensior- nen indpiinte horatsiske Reminiscenser.

Det bør endnu anmærkes, at Recensenten, ved at anføre en Deel af Harrys og Williams Replikker, har revet disse aldeles ud af den Sammenhæng, de i Dramet have med de øvrige Personers Replikker, hvortil de svare; og at de altsaa, saaledes som

de i Recensionen ere anførte, blive for en Deel ganske uforstaaelige. Paa samme Maade har han ogsaa af den versificerede Dialog anført, og skrevet som Prosa imellem hinanden, hele og halve Vers, med Udelukkelse af de til disse halve svarende og dem udfyldende Replikker og mindre Verslinier, saaledes, at det ved første Blik (thi Versenes Halvhed er ingensteds anmærket) seer ud som disse Vers vare aldeles feilagtige. Efter at have kylet disse Versstumper paa sliq Maade imellem hinanden, og berøvet dem Sammenhæng og Mening, — beder han Læseren at bedømme Versificationen. Hvilken Uredelighed! tillige forsikkrer han naturligtviis selv (paa sin Recensent: Samvittighed) *) „at, hvis vor Digters Columnne-Linier ere Vers, saa har (have) alle de Forfattere i solut Stil, der ikke ret have forstaaet at skrive Prosa, skrevet Vers uden selv at vide det.“ Man kunde med nogen Forandring, og med langt større Grund, sige: at, hvis denne Recensents Danska-Composition af ubeviste Beskyldninger og uforstaaede Skældsord **) er en Critik, saa er ogsaa enhver, som i solut eller løs Stil

*) Han raaber meget paa „samvittighedsfuld“ Critik.

**) B. Er. Juffer, Rættelovnsprofessor, Fornustløs &c.

forstaaer at skælde, uden at bevise, en Criticus, uden selv at vide det.

Jeg kunde maaskee hermed slutte den lange Opregnelse af Recensentens Synder mod Billighed, Critik, Smag, og Philosophie; thi den, der i Bedømmelsen af saa mange Dele af Stykket, som jeg nu har giennemgaaet, har viist sig saa lidet samvittighedsfuld og paalidelig, kan man vel vente, at han vil være det i nogen større Grad i det øvrige? Men deels for eengang at giennemgaae en Baggensens Critik i alle dens Stykker, deels fordi hans Critik over Dramets lyriske Dele er om muligt endnu uretsfærdigere og skævere end alle hans øvrige Domme, bør selv hiin lille Critik, saa smaalig som den er, dog ikke aldeles med Tausshed forbigaaes. Dog maae det her være nok at omtale den i Almindelighed.

Fra hans tidligere Critiker over Dehlenschlägers Dramata er allerede den mere parodierende, end critiserende Maade bekendt, paa hvilken han recenserer Poesien i disse Dramer Linievis. Gierne recenserede han saaledes hvert Ord for sig, om Rummet og Læserens Taalmodighed tillode det; fordi han som Recensent især elsker at holde sig til Bogstaven, medens han skyer at gjøre sig fortroelig med Manden. Naar han derfor taler om denne, saa er hans Dom saa vrang, at enten maae han paa den skammeligste Maade fornægte sin egen Følelse, eller

ogsaa han i sin vrede Lidenstabs Hæftighed ikke er istand til at fatte noget høiere Andeligt. Maaskee undviger Anden ham selv, netop fordi han med Bogstaven vil ihjelslaae den i Poesien. Den Lyst og Salvelse, hvormed han søger at udføre dette, er nu i hans Critik over Sangene i Ludlams Hule ligesaa umisakiendelig, som det forsærligen Misforstaaede og Fordreiede, det Falske og Skæve, det Smaaelige og endeligen det Trivielle og Gemeene *) deri, vil være umisakiendeligt for enhver, som maatte værdige Recensionen en meer end flygtig Giennemlæsning, og som maatte sammenholde den med det, som er recenseret. De faa rigtige Bemærkninger ere druknede i en undertiden temmelig ureen Flod af fjasende Indfald og upassende, stundom uteerlig, Spot. Enkelte Sange ere saaledes satte under Band formedelt denne Flod, der synes at hidrøre fra en Oversvømmelse i Vindsvinesøen, at Ordcritiken over en Sang undertiden er næsten to Gange saa lang som Sangen selv! Han er i denne lille Critik, som slutter Recensionen, gaaet saavidt, som ingen af Laugs Midcritiserende Recensent hidtil var kommet. Det er kun muligt at han selv kan overtræffe sig heri.

At giennemgaae denne Recension over enkelte Ord og Linier ligeledes Ord for Ord og Linie for

*) Beviser for det her Sagte ere anførte i Tillægget.

Pinie, vilde kræve en Videtøftighed, hvilken var ligesaa trættende og upassende, som den ogsaa er unødvendig. I den til Slutning vedføjede Note til S. 128 har jeg i Korthed omtalt enkelte Dele deraf, tagne uden strengt Valg af Recensionens Overflødighed. Her vil jeg allene nævne hvorledes Recensenten, ved en, i lavere Klasser og blandt dem, der hinde Gemeenheder, meget gangse Fortolkningsmaade af det Alvorlige og Skønne, faaer Smudsigheder ud af Klaras Sang i Riddersalen *). Denne Maade er ligesaa trivial, som den er uanstændig og den pleier gierne at være Beviis paa en fordærvet og ureen Phantasie. At Recensenten, (som eensgang kaldte sig Gratiernes Kieledægge) selv henhører blandt hine Yndere af det Gemeene, det har han ydermere viist i sin fortræffelige, ret *con amore* skrevne, Commentar over „Peter Trimps Bag.“ Hertil har han taget Anledning deraf, at i Dicks Romance i første Acts første Scene fortælles, at Peter Trimp har den af Ludlam laante Kiedel hjem paa sin Bag. Denne Brug af Ordet istedetfor Ryg er ikke uden Hjemmel i vort gamle Sprog. Heller ikke er det faldet nogen ind, i Visen om Ridder Hage og Gomsfru Else, hvor det i samme Betydning

(*) Her sad' de gamle Fædre &c.

forekommer, at give det en flig gemeen Fortolkning, som Recensenten. Hans smudsige Commentar fylder to hele Sider, og meget characteristisk er hans vidtløftige Engstelighed for at man ei skal forstaae de Gemeenheder, han ved denne Leilighed faaer sagt. Paa intet Sted i Recensionen er Salvelsen og Bergeistringen mere fiendelig og uaffecteret end her. Den Materie, han af hiint Ord tager Anledning til at udbrede sig over, synes at være hans rette Element. Det er Pindsvineparkens Dunsfreds, i hvilken han da dvæler, og ligesom man fra Søndagsbladene veed, hvor kjær denne er ham, saaledes er det og intet Under, at han imod Slutningen af Recensionen, efterat han med Uvillie har maattet opholde sig saa længe i Digterens reenere Sphære, styrter sig saa dybt ned i hiin lavere, som muligt. Jeg sagde, at han opholdt sig med Uvillie i en reenere Sphære; thi vi have af Maaden, hvorpaa han heelt igiennem har behandlet de skønneste Dele af Poesien i det recenseerte Drama, saavel som af hans jævnlige Tvetydigheder om Klaras Dyd, seet hvor besværlig denne Sphæres Reenhed var ham, og hvor ideligen han ved mindste Leilighed stræbte nedad mod det Lave. Dog Leiligheden var da for ubetydelig. Men neppe slap han fra Dramets vigtigere Dele (ja han slap, som vi skulle see, ikke engang rigtigt fra dem) før han gribsk snappede Ordet „Dag“ udaf Bisen

om Peter Trimp, og med denne ham saa klare Deel begav sig ned i de omtalte lave Regioner. Der, hvor han i Slutningen af Recensionen med megen Selvtilfredshed dvæler, ville vi nu indtil videre, eller til han igien vover sig frem, lade ham forblive.

Kun noget om hans Recension i Almindelighed skal endnu tilføies, og deraf først dette, at ligesaa slet som vi have seet denne Danfana's Critik at være i Hensyn til dens indre Egenskaber, saa vandskabt er ogsaa dens ydre Form. Den er kedsommeligen vidtløftig om Smaaating *), men aldeles kort og ufuldstændig om det Væsentlige. Dette vil Læseren erfare af følgende Fortegnelse over det, som Recensenten ganske har glemt og forbigaaet at omtale, uagtet han, vel følende at det nødvendigen burde findes i en saa vidtløftig Critik, virkeligen selv udtrykkeligt i Recensionens Begyndelse gav Løfte derom: (ethvert af de lovede men glemte Stykker anføres med hans egne Ord)

- I. „Critik af (over) det Heles (i: hele det recenseerte Dramas) Tenders.“ (lovet i Danfana for Marts d. A. S. 281.)

§ 2

- *) Han frygter selv (Danf. Mai S. 477) „at hans Recension overskrider en moerende Længdes Grændser.“

2. „Betænkning over Anden, som hersker i dette Mikmak“ (derved forstaaer han ikke sin Recension, men Dramet.) Denne er lovet i Danfana's Aprilhefte S. 346; med denne Betænkning skulde Recensionen „sluttes.“
3. „Om en høist oprørende Profanation af Kirkens Mysterier paa Skuepladsen i al mulig Pomp ved den gemeeneste Leilighed.“ (Lovet i Marts S. 281, da sligt i Forbigaaende omtaltes (sammenl. S. 75 herovenfor) men sagdes at skulle „siden berøres nærmere og alvorligere end noget andet.“ Det maae dog kun have været Spøg altsammen.)
4. „En egen alt belysende Kritik over Ridderfals-Tryllespillet fra Klaras Indtrædelse med Borkablen til Chorets Udgang igien med Faklerne, for at vise hvorvidt Tankeløshed, Føleløshed, Sandfælsløshed og Smagløshed kan gaae.“ (Recensentens Tankeløshed, Sandfælsløshed, og Troeløshed i at opfylde sine Recensent-Lovter, sees dog at være gaaet endnu videre. Men om hiin belysende Kritik, som lovedes S. 260 i Martsheftet, er talt her ovenfor S. 65.)
5. „Beviis at i Stykket findes endeel baade aa For- og Bagbeenene lude lamme

Vers." (lovet i Noten S. 271 i Martsheftet, men uden tvivl allene for at faae denne Vittighed frem.)

6. „Beskuelse af dette Syngeſpil fra Sprogets Side" (lovet i April S. 346, hvor denne Beskuelse endog ſagdes at ſkulle blive „med aabne Øine," hvilket lader formode, at det Øvrige af Stykket er reſcenseret med Luſte, noget ſom man ogsaa i hele Recenſionen finder tydelige Spor af.)

Af denne Fortegnelse over Recenſentens peccata omiſſionis eller Lade-Synder ſees nu, at uagtet han til en Recenſion over et Drama ſmaa ſyv Ark har anvendt halvtottende Ark, ſaa har han dog, al denne Vidtleſtighed uagtet, glemt eller forbigaaet det Vigtigſte. Af alle hine gyldne Løfter, hvormed han ſaa ſmukt begyndte, har han ikke holdt et eenſte. Kun for ſin Uordſkyldighed i Hensyn til det ſidſte, om Syngeſpillets Betragtning fra Sprogets Side, giver han i Recenſionens Slutning en Undſkyldning, ſom er meget artig. Naarſagen, hvi denne Beskuelse ikke leveres, ſiger han, er deels at Fiſkeren imidlertid er udkommet, deels Foraarets tidligere og blidere Ankomſt, end han havde formod-

det, endskiøndt det i Aar kom „sildigere end sædvanligt;“ (hvorpaa mon altsaa hine Formodninger vare byggede?) Og disse fortræffelige Grunde forklares nøiere derved, at Fiskeren har endnu flere „Digt- og Skriv-Feil end Ludlamshulen“ og at „Thoras, Flyvedigtene's og Gaadens Muse“ ikke kan befatte sig med sligt i den blide Aarstid, efterdi hun „saa lidt, som Naturen, kan dræbe Insecter paa den Tid, Sydvinden blæser.“ *) Naar man læser slige Grunde, fristes man til at troe, at hele den lange Recension er intet andet end Spøg, men slig Spøg med sine Læsere synes dog at være vel grov.

Enhver, som har gjort sig et nogenlunde rigtigt Begreb om hvad en æsthetisk Critik er, vil lettelig indrømme, at den sig selv saa kaldende Critik, hvilken vi her have giennemgaaet, ingenlunde er hvad den giver sig ud for. Det behøves næsten ei at siges, at den Critik ikke er en sand og sund, eller alvorlig og værdig Konstcritik, der ei allene er partisk, usand og upaalidelig i høieste Grad, men der er vidt:

*) She is but mad north, northwest; when the wind is southerly she knows a hawk from a hand-saw. (Shakspeare) 3: Hun er kun gal med Nordenvind, naar Vinden er sydlig har hun Fornuftens fulde Brug.

løst i at omtale uvæsentlige Smaating, fort derimod og vrang og ufuldstændig i at omtale det Væsentlige og egentligen Poetiske; der med ubegribelig Kulde og Føleløshed enten forbigaaer alt det Skønne og Gode, eller fordreier og misforstaaer det, men med den omhyggeligste Smaaheds-Aand udpiller og deels selv opfinder, deels forstørker Feil: som inddrager uvedkommende Ting og Personligheder; som, istedetfor med værdigt Alvor og Humanitet at fremsætte sin Roes eller Dadel, bedømmer alt enten i en fjasende Tone eller i Udbrud af tomme Declamationer og Skjældsord; som foragter Grundighed, men jager efter Vittighed og efter lav Scurrilitet; som endeligen ved umodne Domme over ældre Mesterværker røber Smags og Studiums Mangel: som er floddesløs og vidtløst i Stil, vaklende i Grundsætninger, uphilosophisk i Raisonnement.

Og ved en slig Kritik vil Baggesen bevise, at to Nationers Yndlingsdigter, at Forfatteren af Værker, der udgøre en saa vigtig Deel af vor poetiske Litteraturs Rigdom, er en Fuser, en vild og smagløs Phantast, og En, der kun i sit første tragiske Drama gav et Haab, han siden aldeles sveeg *)!

*) See f. Ex. det Sted i Danf. Marts d. N. (S. 243) hvor det blandt andet hedder: „Hakon's, som begyndende tragisk Digter, lidt for tidligt

At det Ublue i flige Beskyldninger ikke er mageløst i vor Literatur, dette kan naturligviis ei skyldes nogen anden, end Baggesen selv. Allerede for to Aar siden kaldte han i et lignende Angreep paa Rahbek ogsaa ham Stymper og Smagløse! At hans Beskyldninger mod denne Skribent i Nægenhed og Ubluhed staae ved Siden af de mod Dehlenschläger gjorte, derpaa kan den Fremstilling af hans Udsærd, hvilken Maanedsskriftet Athenæ gav, tjene til Beviis.

Skulde nogen Critik være istand til at godtgjøre, at Helges *) Digter har aftaget i Styrke

og for høit udbasunede Forfatter" ic. og samment. hermed de ældre Recensioner i Dannora og den nordiske Tilskuer.

*) Det er mærkeligt, at skøndt Baggesen gierne vil have sine Læsere til at troe paa Dehlenschlägers Aftagen siden Hakon Jarl, hans første Tragedie, saa skyer han dog bestandigen, naar han (som det synes for at bevise hiin Aftagen) opregner en Deel af Dehlenschlägers senere Værker med en kort og uforfæmmet Dom, at nævne de vigtigere af dem: undtagen Fiskeren; og at han i Forbittrelsen nævner denne paa sig Maade, dertil kan man uden tvivl læse Aarsagen i dette Digt selv S. 164-67 (Skruptudserne). Valnatøke har han saaledes stedse vogtet sig for at berøre, skøndt den er langt yngre end Hakon Jarl; ligeledes Helge samt Hagbart og Signe, som ere vor Digters yngste Værker næst Fiskeren.

og Modenhed, at Fiskeren eller Hagbart og Signe vidne om svækket Begeistring og Digterevne, eller om mat Phantasie? Dette er ligesaa lidet muligt, som det er muligt, at falske Critiker, som den jeg i det Foregaaende har fremstillet, kunne vinde almindeligt Bifald. Saaledes kan det Sande og Skønne i Konstens Rige ikke tilintetgøres.

Men at slige Critiker paa den anden Side ikke strax møde det almindelige Mishag og den dybe Foragt, de fortjene, dette er vel sørgeligt, skiondt ingenlunde besynderligt: Thi Misgiendelse i en vis Grad, og til en vis Tid, undgik intet udmærket Menneske i Verden, følgerigen heller ingen udmærket Digter. Vi behøve ei at søge Exempler langt borte: de findes i vor egen Literatur og ligge ei langt fra Haanden. Vi vide, at Ewald mødte Kulde og Misgiendelse, medens han levede, og først efter Døden tilfulde paastrønnedes. Den store Holberg kæmpede ei allene i Livet mod jævnlige Angreb af Misundelse og Smaaheds-Aand *) (Angreb hvilke han oftest lode directe uændsede og ubesvarede), men selv længe efter hans Død maatte en Deel af hans Værker gienngaae forskiellige Grader af Misgiendelse og Tilfidesættelse. Næsten først nu, —

*) See mere herom i Tillægget.

Da længst i Gravens Noe hensmuldred' er hans
 Been, —

Man slaar paa anden Stræng, i anden Tone spiller.
 Hvorledes skulde nu Døhlenschläger mere und-
 gaae Misfiendelse og Kvind, end hans Forgængere?
 Ingen dansk Digter, siden Holberg, blev saa almin-
 deligen læst, og ingens Værker saa hurtigen udbredte
 i de tre nordiske Riger *), som hans (dette er et
 Factum, som selv ikke hans bittreste Fiender kunne
 nægte): og en sliq Lykke, hvilken skyldes, ikke tom
 Ordpragt og løs Glitterglands, men Materiens og
 Tankernes indre Tilgholdighed i simpel og naturlig
 Indflødning, en sliq Lykke skulde undgaae Misun-
 delse? Saa maatte der ikke mere gives svage, par-
 tistiske eller snæverhjertede Mennesker i Verden.

Dog med almindelig Kulde vil Samtiden al-
 drig møde en Digter, hvis Værker den har at takke
 for saamegen Gavn og Glæde, hvis Værker den skyldes
 saamange høie og ædle Følelser. Det kan aldrig
 glemmes, hvad disse Værker have været og ere for
 vor nordiske Literatur: eller hvorledes denne Digter
 har vækket Interessen for vore Forsædres Bedrifter
 i den fjerne Oldtid og fremstillet dens Aand og
 Storhed i levende Scener for Samtidens Øine. Skul-

*) Ogsaa i Tydskland have de vundet, og vinde
 netop i denne Tid endnu mere, ualmindelig An-
 delse og Bifald.

de Hakon Jarl, Palnatoke, Arel og Valborg, Stærk-
odder, Helge, og Hagbart og Signe, Bærker ud-
mærkede ved herlig Poesie og vidnende om en sjælden
Fremstillings-Evne, kunne glemmes, saalænge Spro-
get selv ei gaaer i Forglemmelse? Eller skulde Dig-
terens øvrige ei mindre fortræffelige Bærker, der
behandle et Stof, hvis Natur for det meste er heel
forskjellig fra hine nordiske Emner, og som derved
vidne om hans rige og frugtbare Genie, skulde, f.
Ex., Correggio, Aladdin, Fiskeren, Aly og Gulhyn-
dy, eller skulde hans mange lyriske Digte nogensin-
de lade ham savne Læsere og Yndest? Slikt er kun
tænkeligt ved en almindelig Tilbagegang til Naahed
eller Hensynken til Sløvhed og Smagløshed.

Næsten uden Mæge i nogen anden Literatur ere
Critiker, som Baggensens over denne Digters Bær-
ker; og intet cultiveret Menneſke, med Upartiskhed
og Følelse for Sandhed og Billighed, kan læse slige
Critiker uden dyb Indignation. Den Tone, som
disse Critikers Forfatter, formedelst den uværdigste
Anvendelse af udmærkede Evner, først har indført i
vor Literatur, og som han selv ikke blot vedligehol-
der, men forstærker, synes dagligen at udbrede sig
og optages af Flere. Det er Tid at noget Alvor-
ligt gøres til Udrøddelsen af et saa omgribende Onde.

For Upartiske behøver det nærværende Skrift der-
for neppe nogen videre Retfærdiggjørelse; for Bage

gesens Venner, eller for dem, der i den her omtalte Sag dele Mening og Sindelag med ham, for dem, som kunne læse hans Stridskrifter med sympathiserende Følelse, og uden ved Læsningen at undersøge sig paa Forfatterens Begne, for Saadanne vilde ethvert Forsvar for den modsatte Mening nu være uden Nytte: Og dette vil det være saalange, indtil Tiden har dampet Lidenfabeligheden og bragt flige Partiske ud af Forhold og private Hensyn, der for Øieblikket gjøre dem det umuligt at dømme roeligt og uden Fordom.

Kiærlighed til Literaturen, og til Digterens saaafskaffent og uretfærdigt behandlede Værker, har tilskyndet mig at begynde et Arbeid, der, forsaavidt som det beskæftiger sig, ikke med hine Værker alene, men tillige med deres ubillige Recensent, kun har liden Belønning i sig selv, et Arbeid, hvis Fortjeneste, om det endog var lykkedes, dog kun er temporair og hurtigen glemt. At det vil blive misfændt af Nogle, forudsæer jeg; men slig Misfændelse kan intet Arbeid af dette Slags undgaae. Jeg venter ligeledes, at Recensenten i Danskene, om han nogensinde værdiger de her begyndte Anticritikker Omtale, ikke vil undlade, i det han fordreier og søger at ridiculere det Sagte, tillige at udraabe mig for een af Digterens „Chordrenge, Vaabndragere, og Trompetere,“ eller hvad hans

urbane Udtryk nu hedde: Men deels veed jeg, at alle sige Ord i hans Pen ikkun betyde En, som er af anden Mening om Oehlenschlägers Værker end Recensenten selv; deels har jeg det Haab, at hvad jeg i denne Sag har skrevet, dog vil kunne vise, at Forfatteren er ude af Drenges- og Ungdoms-Narrene, at han ikke drager Nogens, men bruger egne Vaaben, og at der er Forskiæl paa, at give Digterens Værker den Roes og Fortjeneste, dem tilkommer, og paa at støde i Trompeten til hans overdrevne Berømmelse. Har Nogen gjort dette sidste, da er det vist, at neppe Nogen har gjort det højere, end Baggesen selv, og det i forskjellige Skrifter fra den Periode i hans Liv, da han var hiin Digters ligesaa berusede Tilbeder, som han nu er hans sig selv ikke mægtige fiendske Angriber.

E i l l æ g.

Til Side 118.

Til Recensentens besynderlige Domme om Shakspeare hører ogsaa den (i Danfama Apr. S. 365): om „Shakspeares ikke saameget paa en Læseverden, som paa Skueplads-Auditoriet beregnede, for en stor Deel blot skizzeerte Dramer.“ Mon den, der kan skrive saaledes, har læst, jeg vil ikke engang sige forstaaet, Shakspeare? Hvad det angaaer om Beregning paa Skueplads-Auditoriet, da er det en meget trivial, men især om Shakspeare en meget skæv Bemærkning; thi for det første kan den ligesaa godt, ja uden tvivl langt bedre anvendes paa Sophokles f. Ex., eller paa een af de franske Tragikere, eller paa hvilken som helst Digter, der har frestet for Theatret, og hvis Værker i det Hele langt mere end mange af Shakspeares synes at være „paa Skueplads-Auditoriet beregnede“ og mon saadanne derfor ere mindre udarbejdede, eller blot skizzeerte? Dernæst maae man vel spørge: om Shakspeares historiske Dramer ikke skikke sig bedre for en Læseverden end til at opføres paa et Theater? Og nu Shakspeares Dramer blot skizzeerte! Findes der blandt alle, jeg tør sige baade gamle og nye Poetter, nogen, der fuldere tegner sine Characterer end han? Kan man nævne en Skribent, hvis Dramata ere omstændeligere end hans, hvilke endog maae forføres for at opføres? Disse Dramata skulde for

en stor Deel være blot skizzeerte! Shakspeare skal endvidere, efter Recensenten, være en gothisk Eschylus! Dette er at røbe ligesaa meget Ubekiendtskab med Eschylus som med Shakspeare; og naar Recensenten endvidere kalder Shakspeares Levetid en barbarisk Eventyr-Epoche (man skalde næsten troe han kiendte ikke Forskiellen mellem Epoche og Periode) saa røber dette en temmelig skæv Kundskab om den engelske Literatur i Shakspeares Tid. Sandeligen, enten lægger al denne Recensentens Tale, saavelsom hvad han imellem tillader sig at sige om de gamle Classikere, stor Ukyndighed for Dagen, eller dens Hensigt maae være at føre Andre bag Lyset. Men i dette sidste Tilfælde, maae Læseren vel tilraabe Recensenten: Itane contemnor abs te? (foragter du mig saa dybt?) thi hvilken Ukyndighed maae man ikke tiltroe sin Læser, naar man selv kan vove at snakke saaledes hen i Veiret? — Det ovenfor anførte, som her kun i Korthed kunde yttres, kan dog ogsaa være et Bidrag til at sætte Recensentens Critik i Almindelighed i sit rette Lys. Det kan vise, at denne Recensent, som eengang blandt andet udfældte en Mand, hvis Discipel han til eget Gavn endnu synes at kunne være, for en særld Pedant, i det mindste ikke selv behøver at frygte for med ringeste Grund at blive udfældet saaledes; thi vel er der Smaaælighed og Pedanterie nok i hans Recension, men hvad Lærdommen angaaer, da mangler denne desværre aldeles.

Til Side 128.

Recensentens Critik over Sangene i Ludlams Hule bestaaer deels af Fordreielser, deels af falske og skæve, smaaelige og trivielle Bemærkninger, deels af smudsige og uanstændig Skæmt:

Fordreielser. Tilstrækkelige Exempler paa disse ere alt anførte ovenfor, hvor Ridderfals: Scenen,

og Klaras Sang sammesteds, omtales. Ogsaa Choret, som de uddragende Skotter synge, kan siges at være fordreiet, da ved de ud af deres Sammenhæng revne Stykker, hvilke Recensenten af dette Chor anfører, Læseren faaer et aldeles urigtigt Begreb om det Hele. Noget af det meest Latterlige er Recensentens Paastand: at i bemeldte Chor, „Flora's, Singals og Guds Beskiærmelse paa eensgang anraabes.“ Her gjør han en Blomsterbuss, som William har faaet af Klara og sat i sin Hjelm, til Gudinden Flora (hvis Navn ligesaa lidet er nævnet i Choret, som der findes den fjerneste Hentydning dertil eller til den Mythologie, til hvilken denne Gudinde hører) og de fire Linier af William, hvori disse Blomster apostropheres:

O søde Blomster! I skal smykke

Med Eders Buss min blanke Hat!

Afværge Fiendens Slag i Nat

Og være Vidner til min Lykke!

gør han ei allene til en Anraabelse af Floras Beskiærmelse, men til en Anraabelse paa eensgang af Floras og Guds Beskiærmelse! Hvad Singal angaaer, da findes i hele Choret aldeles intet, som i nogen Maade kan kaldes en Anraabelse om hans Beskiærmelse. Recensenten fører nu endvidere til: at denne (af ham selv, som vi have seet, opdigtede) Anraabelse „er i høieste Grad blasphemisk.“ (Da Blasphemien nu ganske kommer fra ham selv, saa maae han selv see til hvorledes han kan forsvare den.)

Falske og Klæve Bemærkninger. F. Ex. de over Tommelidens Romance, i hvilken allene Indførelsen tilhører Digteren; hvorimod hele Fortællingen er taget af et Folke-Eventyr. Recensenten critiserer ikke Indførelsen, men Folke-Eventyret, og finder at „kun Daarekister kunne tage til Takke med slige Digtninger. Hvo fle-

der ikke fra Barndommen Historien om Tommeliden, og
 hvo har ikke, ei blot taget til Takke med den, men glædet
 sig over den? Rec. synes at troe, at det Hele er en
 Fiction af Forfatteren til Ludlams Hule! og det
 er derfor han behandler det saa haardt. Recensentens
 Phantastie, som er meget for at detaillere alt
 paa det omstændeligste og noget vel sandselig, kan
 ikke imaginere sig Giftermaalet mellem Prindses-
 sen og Tommeliden (der var kun en Tomme lang)
 uden at finde, som han udtrykker sig, „denne Par-
 ring stødende“ ikke blot hans, men selv „en
 fiirbeenet Indbildningskraft“ (hans er kun to-
 beenet). Han kan ikke tænke sig et slegt Egtteskab,
 uden at han endeligen tillige maae forestille sig, og
 ved Hjælp af sin egen Indbildning tilføie, indtil de
 mindste Omstændigheder, hvoraf han selv nævner:
 „Redknælingen paa Puden for Alteret — Præsten
 der vier dem — og Ringverlingen“!! Jeg vil dog
 ikke haabe, at Recensentens Phantastie virkeli-
 gen skulde være saa fordærvet, eller saa tvær, som han
 her søger at vise den. — Naar Rec. synes at tage
 Forargelse af, at „et saadant Bryllup helligholdes
 i Kirken“ (her har den ovenfor omtalte altfor
 udsøvende Phantastie uidentvivel saaret ham til at
 tænke paa, at Prindsessen jo ligesaa let kunde have
 løst Kongebrev og holdt Stue-Bryllup); saa fore-
 kommer mig hans idelige Indbragen af det Hellige,
 og af Guds Navn selv, paa upassende Steder, at
 have saamegen Liighed med Gudske Klokkers Udfærd
 i Barselstuen, at man ogsaa til ham kunde sige
 hvad sammesteds i sig Anledning til hende er sagt,
 kun med en meget ubetydelig Forandring, saaledes:
 Jeg vil gierne bede Monsieur, at Han lader vor Her-
 re være her udenfor; det er en slem Bane, at mis-
 bruge saaledes Guds Navn. — Der kan neppe tæn-
 kes nogen mere bagvendt Maade at lægge sit devote

Gemyt for Dagen paa, end den, som denne Recensent betjener sig af. — Til det Falske og Skjæve hører endvidere: at „vi vel alle tilsidst maae gaae samme Vej som Fru Klaras Egteherre“ (altsaa blive myrdede!): at det blandt andet paa-
staaes om Klaras Harpesang om Elskovs De, at Gis-
land eller Grønland her „er valgt til Billede paa
Elskov,“ og det fordi Ordene Gis og Grønt
forekomme deri! (Det hedder, at naar man

Har overvundet Sjældets Gis,

Da bag de gølge Toppe

Grønt smiler Paradiis):

at et Gienfærd, en Skygge, ei maae bede om Roe
for sine trætte Been: at disse Been ei paa et an-
det Sted i Dramet maae kaldes møre: og at Gien-
færdets Bøn til Klara: „o skænk mig atter Roe!“
forklares af Recensenten, som om dette atter nød-
vendigen maatte betyde, „at Klara havde skænket
hende Roe for;“ endskiøndt det er langt naturligare
at tage disse Ord i den Mening, hvori Digteren
vil have dem tage, nemlig at Gienfærdet ønsker
sig den Sjælens Roe tilbage, hun dog vel eensgang
forhen, inden hun begik de Synder, for hvilke henz-
des Aand straffes med Uroe efter Døden, maae have
havt. Dog, Rummet er her meget for indskrænket
til Opregnelse af alle de smaabitte Skjæve og falske
Bemærkninger den lange Recension indbefatter.

Smaalige og trivielle Anmærknin-
ger. Af slige er Overflødigheden naturligviis ikke
mindre end af de falske og skjæve. De fleste af disse,
som ovenfor anførtes, ere desuden tillige aldeles
smaalige. Jeg vil her kun tilføie, at Recensenten
ansører det som en stor Forbrydelse, at en smuk
Mund i Romancen om Tommeliden kaldes „rød og
rund som et Kirsebær“ (en Pignelse, som enhver
sund Dømmekraft uden tvivl netop her vil finde rig-
tig og harmonerende med Tonen i det Hele); at

han ei vil tillade at den stjerneklare Nat kalbes et Billede paa Døden, fordi, siger han, den er et Billede paa Evigheden; — at han anmærker, at „en Mellespand“ burde hedde: en Spand Mælk; at han vidtløftigen forklarer det Urigtige i at tale om den gule Naane i den mørke Midnat, og at lade Naanen se e giennem Buse og Krat (hvilken hans sidste Bemærkning egentligen hører endnu mere blandt de skæve og falske, end blandt de smaalige og trivielle); og endeligen at han af en ubetydelig orthographisk Feil (rædder for: redder) tager Leilighed til den (dobbelte skæve) Sprogbemærkning: at rædder (!!) er et stærkere Udtryk for skræmmer. (Selv har Rec. begaaet en grovere orthographisk Bommert ved to Gange at skrive appellere for appellere (Danf. Mai, S. 464 i Noten, og 463, Lin. 6.)

Smudsig Skæmt og Scurriliteter. Hertil kan regnes Recensentens Spotten over Klaras Dyd og Uskyld, hvortil han, saa tit det er muligt, trækker Leiligheden efter Haarene, og hvorved han faaer sagt hende adskillige Evetydigheder af det Slags, hvilke en uskyldig Pige gierne maae høre, naar hun er saa uheldig at geraade i slet Selskab. (See, foruden hvad i det Foregaaende er anført, to Steder, S. 458 og Noten 454, i Danf. f. Mai d. A. samt flere Steder. De her citerede ere identivis de værste af dem alle.) Fremdeles hører herhid de allerede ovenfor omtalte Lystigheder om Peter Trimps Dag med flere i samme Smag (f. E. S. 470, hvor Rec. har været saa heldig at faae en Smudsigheid anbragt i Anledning af „den gule Naane“) samt endeligen nogle Slibligheder i en anden Smag, f. Ex. S. 473 hans Anmærkning om Verset: „de slumrede tilsammen.“

Hvad der nu i Hensyn til disse Uanstændigheder kan siges til Recensentens Forsvar, er dette:

at da han, som af hans egne Yttringer sees, har med Grund befrygtet at falde Læserne besværlig ved sin Recensions Længde, saa har han meent ved en fjasende Tone, ved adskillige Pudsenmagerier, og derislands ved indblandede Scurriliteter og Smudsigheder, at kunne holde dem skadesløse for Længden. Om saadant ved slige Midler er lykkedes ham, eller om ikke snarere denne hans Mening om Læsernes Smag er en nye Fornærmelse imod dem, vil jeg lade dem og ham paa bedste Maade selv afgjøre med hinanden. Men jeg nægter ikke, at det ved de mange Uhovsigheder i Danfana-Recensionen ofte er rundet mig i Tanke, hvad Hans Mikkelsen, hvem denne Criticus engang bebreidede, at han lod sine dramatiske Personer af ringe Stand sige vittige Plumpheder, i denne Anledning svarede ham: at Recensenten dog selv var langt mere plump naar han talte i egen Person, end Hans Mikkelsen naar han lod de meest uopdragne Personer i sine Dramer tale overensstemmende med deres Character og Sæder.

For at gjøre det aldeles Brange i den Maade, hvorpaa de her omtalte enkelte Dele af Synge-spillet ere critiserede, endnu mere iøinefaldende, vil jeg, saafremt det maatte findes nødvendigt eller saafremt Recensenten skulde fremture i denne vrang Critik, med det første udgive et Par Critiker til deels i Baggesens egen Maneer over nogle af hans egne lyriske Digte. En Critik i denne Maneer over hans bekendte Romance Lyna er færdig. Disse Critiker ville da vise, deels at al Poesie kan ridiculeres paa samme Maade, som Recensenten har anvendt paa Oehlenschlägers, deels at hans egen især kan ridiculeres saaledes, og deels, at der i Poesier af denne Recensent findes langt værre Feil, end de, hvilke han troer at have opdaget hos andre.

Til Side 134.

Recensenten benævner sin Muse blandt andet: Thoras, Flyvedigtenes og Gaadens. „Flyvedigtenes“ kunde allene være en tilstrækkelig tydelig Benævnelse paa hende, thi det hedder: denominatio fit a parte potiori. Det er en smuk Idee af Recensenten, at kalde sine Poesier Flyvedigte og sin Muse Flyvemusen, (ad modum Flyvegrille, Flyvelyst ic.) dog kunde denne Musens Benævnelse endnu passeligere, med Hensyn til hendes ustadige og uvisse Flaggren, forandres til Flaggermusen. At denne Muse er endnu flygtigere „i den blide Aarstid,“ end ellers, er meget naturligt, og at hun har havt meget med Danfars-Recensionen at bestille, det viser dens Flygtighed og Løshed desværre alt for tydeligt. Men siden den blide Aarstid nu hindrer saavel Thoras, som Flyvedigtenes og Gaadens Muse fra saa priselige Arbejder som slige Recensioner, skulde da *Windsvinet's* Muse ikke i hines Forsæld kunne paatage sig hele Arbejdet allene? — Recensenten siger fremdeles, at hans Muse, saalidet som *Naturen* (en Lignelse der er noget stolt og paa en dobbelt Maade falsk) kan dræbe Insecter med Søndenvind. Eftersom han alt iforveien har lignet *Dehlenschlägers* Digte, som hans Muse skal dræbe, ved *Fluer*, og da man veed at Insecter dræbe hinanden; saa havde han mere passende, end med *Naturen*, kunnet ligne sine Recensioners insectdræbende Muse, i Hensyn til denne dens Egenskab, med *Edderkoppen*, et Dyr der dog ogsaa hører til *Naturen*.

Til Side 137.

Den Behandling, hvilken Holberg i sin Tid maatte lide, tildeels ogsaa af en ubillig og fiendsk Recensent, har megen Lighed med den, der er overgaaet *Dehlenschlägers* Bærker. (Det, som derom med-

beesles her, er, forsaavidt Holberg angaaer, for det meste uddraget af: Holbergs Skrifter udg. ved Rahbek, 7 Deel, S. 402, 394, 396, it. XII, XVI & XVIII.) Holberg klager i sine Fortaler dels over løgnagtige Beskyldninger i lumpne Skandskrifter, dels over høist ubillige Critiker af en vis Recensent, som skrev de saakaldte Nova Literaria (et critisk Blad paa Latin *), og hvem han kalder „den gode Mand, som trykker de lærde Aviser.“ Denne gode Avis = Criticus havde ogsaa (siger Holberg) Læsere udenfor Danmark; vi see ligeledes, at en tjenstvillig Mand eller Haand har skaffet Danfnas periodiske Criticus Udlandets Bekjendtskab ved at udbasune hans Critik i tydske Aviser. Hiin critiske Avis = Trykker beskyldte i sin Tid Holberg for „at han skrev for at fortjene Penge,“ de tydske critiske Avisforivere have nu (sikkert ikke uden velvillig Indskydelse fra Haandlangere her hjemme) beskyldt Oehlenschläger for det samme. Endvidere: den gode Mand, som trykkede de lærde Aviser, lod sin Stræben efter at nedsætte Holbergs poetiske Værker gaae saa vidt, at han kaldte dem gemeene Skrifter og Autor en slet Poet; den gode Mand, som skriver Danfnas ulærde Critiker, lader samme Jver see mod Oehlenschlägers Værker, bruger netop ligeledes det Udtryk gemeene om dem og kalder Forfatteren en F u s k e r. Holberg klager i de nævnte Fortaler over, at hans Recensent allene havde sin Lyst af at drille ham og faae ham til at forløbe sig, hvilket han forsikkrer ei skulde lykkes: Oehlenschläger har ikke mindre Grund til at føre samme Klage over sin Recensent, men det er ligeledes at haabe, at hverken Drilleriet eller Recensentens Forsøg paa at lokke ham ind paa

*) Af Etatsraad Andreas Højer; det udk. i 1721 v. fl. A., i enkelte Nummere, to Gange om Maaneden og anonymt.

sin uanstændige Kampplads vil lykkes. Ogsaa har Holberg beklaget sig over, at man critiserede hans Vers i et heelt Værk med samme Strengthed, som om det var et Epigram paa faa Linier; da der vel i et større Værk kan indløbe nogle Feil, men for hvis Skyld ingen billig Criticus fordømmer hele Værket: Liigheden mellem denne Critik over Holberg og den, man nu underkaster Oehlenschlägers Værker, behøver neppe her at paapeges. Efter slig Critik kan det bedste Konstværk, f. Ex. et Malerie af en Raphael eller Correggio, blive fordømt; thi hvor let opdager ikke en Critik, der, uden at sandse eller fatte Indtrykket af det Hele, ængstligen og med den bedste Villie til at finde Feil stirrer paa de mindste Partier, hvor let opdager ikke den en Haand, en Arm eller et Been, der kan være fortegnet eller mindre correct udført. Mon nu nogen Criticus af Aand og Konstsands vilde forlange et heelt Værk udslettet for slig en enkelt Feils Skyld, eller mon han ikke hellere besteden vilde bede Konstneren udslette Feilen for Værkets Skyld?

Endnu en Liighed mellem Holbergs Recensent i *Nova Literaria* og Oehlenschlägers i *Danfana*, bør, saa overordentlig frappant, som den er, ikke her forbigaaes; det er denne: at hiin Recensent driver Ubilligheden og sit Had mod Holbergs Værker saavidt, at han sætter Holbergs Poemata langt under Falsters, ligesom Danfanas Criticus gierne vilde have sat Oehlenschläger som Dramatiker langt under Ingemann, ja allerede taler om dennes Seier over hiin! O lepidum caput! Man skulde ved dette og flere lystige Steder i Recensionen næsten troe, enten at Recensenten vil holde Læseren for Nar, eller vil selv gjøre sig til Nar for ham.

Om

højst

B a g g e s e n s

under Navnet

P e r B r ø v l e r

udgivne Critik,

med et Par Ord om hans Indblanding i Sagen
angaaende Friias Alter.

Af

Peter Wegner.

Kjøbenhavn 1816.

Trykt paa Forfatterens Bekostning
hos G. Græbe.

2m

Handwritten text, likely a title or header, appearing as a series of stylized characters.

Handwritten text, possibly a date or a reference number.

Handwritten text, possibly a name or a location.

Handwritten text, possibly a name or a location.

Handwritten text, possibly a name or a location.

Handwritten text, possibly a date or a reference number.

Handwritten text, possibly a name or a location.

Handwritten text, possibly a name or a location.

Handwritten text, possibly a name or a location.

Det Skrift, hvilket Baggelsen under Navnet
Per Brøvler nyligen har udgivet, er, meer
end noget af hans foregaaende Døgnskrifter,
et Bidnesbyrd imod ham selv. Meer end eens
gang har han kundgjort, at det var hans Hen-
sigt ved en skarp og grundig Critik at hævde
Konsten i dens hellige Grændser, (for at bruge
hans egne Udtryk *), han har anmeldt denne
Critik for Publicum som „en artistisk eller li-
terarisk“ (for atter at lade ham selv tale),
han har — kaldende sig selv en philoso-
phisk og æsthetisk Bedømmer af
offentlige Phænomener — forsikket
at ingen i Danmark kunde være en
mere upartisk Criticus end han, og
han har ved alt dette uafsladeligen beraabt sig
paa sin æsthetiske Samvittighed. **)

Hvorlidet de Critiker, han, under slige Forsik-

*) I Critiken over Pudlams Hule.

**) See f. Ex. Høsts Dannora No. 12 og 13, den
19de og 26de Juni 1814, og den nævnte
Critik.

Eringer, fremlagde, svarede til Bebudelserne, derom var uidentvivel det sande Publicums Stemme ikkuns een. Selv Saadanne, hvilke fandt stort Behag i disse saakaldte Critiker, vovede dog ikke at forsvare den Personlighed og den aldeles uæsthetiske Hensigt, der saa tydeligen aabenbarede sig i dem. Men Bittighederne, som de troede at finde deri, og hvilke ere af den Art, at de især kunne moere Mennesker med en Slags Halv-Dannelse, samt de mange Bitterheder (for ei at sige Grovheder) gottede dem. Og endnu var ingen anden Forfatter fremstaaet for med Alvor og Beviser at fremstille Critikernes hele Mangel paa Sandhed og Grundighed. Saalænge en slig offentlig Modsigelse ikke fandt Sted og et vist Parties Bifald desuden (ligesom endnu) vedvarede, var det slet ikke forunderligt at Baggesen fremturede i den eengang begyndte Maade at kritisere paa, og at han selv troede, eller lod som han troede, at Critikerne fuldkommen svarede til de givne Løfter. Men efterat hiint Tilfælde er indtruffet, efterat hiin hans Critikers totale Mangel netop paa alle de Egenskaber, hvilke han havde lovet at give dem, er ved alvorlige Grunde og Beviser, uden alle Personligheder og uvedkommende Indblandinger, lagt for Dagen; saa

var der neppe andet for en Forfatter, der havde Agtelse for sig selv og Publicum, at gjøre, end enten (hvis han kunde) at giendrive hine Beviser, eller i modsat Tilfælde stiltiende at forandre Tonen og Maneren i sin Kritik. Ingen af Delene har Baggesen gjort. Paa det af mig udgivne Skrift, hvilket indeholder hine Beviser og en heelt igiennem documenteret Giendrivelse af hans vidtløftigste Recension, har han svaret med en nye vidtløftig Kritik, hvilken endnu mere mangler hine ovennævnte Egenskaber, end nogen af hans forrige. Den er intet andet end en vidtløftig Samling af Skældords *) og Scurriliteter til Moroe for Ligefindede og Saadanne, der ei fik Smag paa noget bedre **). Ikke et eeneste af de

*) Han har ved disse Skældords aldeles opfyldt hvad jeg forudsagde i mit Skrivt om Ludlams Hule S. 140 nederst.

**) Det Heles Titel er følgende: „Der Brøvlers (det er J. Baggesens) yderst grundige Commentar over den uhyre Digter N. Dehlenschlägers sidste genialste Sang ved Julefydningen d. 8de August 1816. Paa Nim (Nim) udsat til (for) en Ven, der har glemt Nutidens (o: Dehlenschlägers) Vers, og ikke forstaaer vore Dages (o: Baggesens) Prosa; og i (til) Trykken befordret for de Venner af Litter-

mod ham førte Beviser har han
 vovet sig til at giendrive. I mit
 nævnte Skrift er det beviist, at hans
 ældre Critik er intet andet end et vidtløftigt
 Væv af Fordreielser, Scurriliteter og Modsig-
 gelser, at den er aldeles flæk og usand, og
 at den røber en forbausende Aandsforvildelse.
 I sit Svar under Titlen Per Brøvler har Bag-
 gesen intet af alt dette fralagt sig, han har
 snarere bestyrket ethvert af disse Udsagn. Hans
 sidste Skrift er en Indrømmelse af alt hvad jeg
 mod hans Critik har beviist. Jeg har til denne
 hans Tilstaaelse ikkun at føie nogle faa Be-
 mærkninger, som det maatte være mig tilladt
 her at meddeele uden stræng Orden, og ligesom
 de falde mig i Pennen.

„raturen, der ikke kunne læse Skrift. Med
 „et Par enfoldige (men vidtløftige) An-
 „mærkninger af Knud Siøllandsfar
 „(quem) Nebulæ malusque Jupiter
 „urget. Ved Jens Immanuel Bag-
 „gesen.“ Man seer Autor har nævnet
 sig tre Gange paa Titelbladet under for-
 skjellige, men dog eenslydige, Navne: Per
 Brøvler — Knud Siøllandsfar — Jens
 Baggesen. Han er, som bekendt en stor
 Elsker af Navne, hvilket han ogsaa i denne
 Piece paa flere Maader har tilkiendegivet.

Det undrer mig aldeles ikke, hvad jeg fast almindeligen hører fortælle, at dette Baggesens nyeste Skrift har foraarsaget hans ivrigste Venner megen Bedrøvelse og Misfornøielse. Thi dette Skrift er, som sagt, intet andet end en indirecte Bekiendelse om, at han aldeles har tabt sin critiske Sag, og at hele hans Være, som Criticus, er ruineret. Vel er det sandt, at den vilde være dette, om endog hans egen Tilstaaelse derom aldrig var kommen for Lyset. Men man maae dog indrømme hans Venner, at det er sørgeligt, naar en Mand, istedetfor at tie med sin Skam, selv udbreder den endnu mere. Hvad denne hans Venners billige Sorg endvidere angaaer, da veed jeg ikkun een Trøst for disse „Gode“, som han selv kalder dem: Og dette er den Ungdommelighed, hvilken han især har lagt for Dagen i hiint Skrift; en Ungdommelighed, der er saa stor, at man næsten skulde troe, Forfatteren endnu ikke havde opnaaet Unglings-Alderen.

Naar man til denne Ungdommelighed, hvilken yttres sig i hver Linie i hans Skrift, lægger den Vidtløftighed, hvormed han i 210 Vers og paa $7\frac{1}{2}$ Aar har snakket frem og til-

bage om en Vise paa fem Vers *), og om adskillige uvedkommende Ting og Personer; saa har man det meest Characteristiske i Skriftet Per Brøvler. Det er et Billed paa den modneste Geertwestphalerskhed foreenet med den grønneste Ungdom. Om det tillige skal være et Billed paa Baggesens af ham selv og Andre saa kaldte evige Ungdom, vil jeg her ikke nærmere undersøge. Hine Baggesens 210 Vers kunne iøvrigt ansees for ligesaa mange Spande fordærvet Bland, hvormed han har villet overgyde Dehlensslågers Vise; men hvilket han alt sammen i egentligst Forstand spiller paa sig selv.

I de mange tilføiede Noter vil han efterligne Just Justesens satiriske Commentar over Søndagsfriverens (Immanuel Baggesens) Apologie for sit Hjerte. Han har fulgt den gamle Regel: Man bør ogsaa lære noget af sin Fiende **). Men mig synes at han kun

*) Hr. Prof. Dehlensslågers Sang for Skydeselskabets. Denne var, saavidt mig bekiendt, ikke forhen offentlig trykt. Men Hr. Justitsraad Baggesen havde Forfatterens Tilsladelse til at lade den trykke? Ellers maae denne hans Afsæd staae ved Siden af hiin, da han efterskrev afdøde Mænds Navne under en parnassisk Tremarks-Dom.

**) Fas est & ab hoste doceri. Ovid.

maadeligen har fattet Lærdommen; thi hans Imitation er ligesaa mat og ulærd, som den er vidtløftig og udtværet. Hvert Dieblif hændes det ham at falde ud af den satiriske Tone og at lade sin slet skjulte Forbittrelse stikke frem. Disse lange Noter, der istedet for at være satiriske, ere kun en Fortsættelse i Prosa af de vandede Vers, bevise intet andet end at Brede ikke altid, som Horats paastaar, er et kort Raserie, men at den ogsaa kan udarte til en lang Rase.

Det mærkeligste Sted i bemeldte Noter og ubestriktli hele Piecen, er følgende: „Naar Peter Wegner, som ikke kan nægtes“ (dette intetsigende Magtsprog er hele Beviset for det Efterfølgende) „heelt igiennem i sin Anticritik bestyrker Baggesens Critiks Rigtighed, og bestyrker samme med nye høist overflødige Beviser“ (Ah Corydon! Corydon! quæ te dementia cepit!!*) „saa skeer dette blot af en naturlig-

*) D. e. Af Corydon! Corydon! hvad Sindssforvirring betog Dig? Men siden Justitsraad Baggesen skælder dette virgilske Udraab for „gemeent“, og siden det for ham er forbundet med Reminiscenser, ikke fra Virgil, men, som han selv tilstaaer, fra Slagelse Skoles fjerde Lectie; saa burde jeg maaskee

viis til Raserie grændsende Harm
derover." (Dette kan umueligen bedrage
andre Læsere, end saadanne, som slet ikke
kiende Baggesen, og som aldrig have læst Peter
Begnens Bog. Videre:) „Intet kan fuldkom-
nere fordømme Baggesen (nyeligen var
han alvorlig, nu er han ironisk!) end den Om-
stændighed, at hans bittre Sandhe-
der (!!!) gjøre de Trufne (!!!) som væge sig
derimod, saa desperate, at de, saa at sige,
rende sig dem selv i Livet"*) (!!!!)
— Denne kaade Trodsen imod de soleklareste Be-
viser for hans critiske Uretfærdighed og Grund-
løshed, ligner forstøffede Synderes i den bor-
gerlige Verden, naar de i deres sidste Tid ikke
ville omvendes: Saadanne spotte frækt og
fornægte al Sandhed.

hellere have betjent mig af det liignende hos
Theocrit: $\Omega\text{Κυκλωψ}$, Κυκλωψ , $\pi\alpha\tau\alpha\varsigma\ \phi\rho\epsilon\nu\alpha\varsigma$
 $\epsilon\kappa\tau\epsilon\pi\omicron\tau\alpha\tau\alpha\iota$; d. e. O Cyclops, Cyclops, hvor-
hen er Forstanden udflyet? Fra ovennævnte
fjerde Lectie kommer det nok ogsaa at han
skræver cæpit for cepit (Der Brøvler S. 92);
thi slikt kunde neppe hendes Mogen, som var
kommet videre frem.

*) Jacob v. Eyboe kan ikke prale stærkere af
sine brabandiske Seirvindinger.

De Beviser, hvilke jeg i min Anticritik har anført paa Baggesens Mangel paa classisk Erudition, have opbragt ham meget; dog har han heller ikke desangaaende søgt at retfærdiggjøre sig. Men han har (skøndt forgiæves) stræbt at redde dog lidet af sin lærde Reputation ved saa vaersomt som mueligt at berøre et Par Steder i min Bog om Ludlams Hule, hvor han bilder sig ind at have grebet mig i philologiske Bommerter. Ordet *θυμοβόρος* har jeg i en Note oversat: sjælanstrængende, Baggesen mener det bør hedde: aandøfortærende. Jeg har kaldet det sjælanstrængende (hvilket kun i Baggesens Mening er en svar Forbrydelse) fordi jeg vilde anvende det paa den Kamp, jeg nævnede som den værdigste mellem to Digtere, en venstabelig Kappen om at frembringe de uforgængeligste Værker. En slig Kamp kunde ikke vel kaldes aandøfortærende, som Nogle oversatte *θυμοβόρος*, eller Hjertet nagende, som Andre fortolke det.

Διατρύγειν (*διατρυγῶ*) troer Justitsraad Baggesen at jeg (i samme Note) har oversat ved: „de stillet atter“; men her har han enten overseet eller ikke forstaaet det lille *ὑπα*

verbum *αὐτ'* (*αὐτῆς*) paa dansk: igien, atter, der gaaer foran og hører til Ordet *διετμαγεν*. *)

Opposita juxta se posita magis illucescunt maae, efter Baggesens Mening, ikke paa Dansk kaldes: modsatte Ting, sammenholdte, falde end mere i Diet. Jeg mener dog, at naar, f. Ex., Lessings Critiker sammenholdtes med Baggesens, saa vilde hines Skarpsind og humane Aand falde end mere i Diet ved Siden af disse Lomhed og Inhumanitet.

Jeg har nævnet heroes (semidei, Halvguder) som *dii minorum gentium*, eller Guder af anden Klasse (om Ludlams Hule S. 41).

*) *Ἡδ' αὐτ' ἐν φιλοτινίᾳ διετμαγεν ἀρθμίσαντε.*

(Og i ventlig Hengivenhed skiltes de eenige atter).

Det er pudseerligt nok at den, der i Oversættelser af tre forskellige Fragmenter af Homer har, som Baggesen, lagt sin Udygtighed til at fatte og overføre hans Aand og Bogstav for Dagen, at en saadan troer at kunne bedømme Andres Oversættelser af denne Gamle. Gikun den, som er aldeles ubekiendt med Homer, eller som aldrig fik Aand til at begribe ham, kan finde Smag i Baggesens Oversættelser af ham. Jeg har i Moerskabsbogen S. 32-34 allerede givet Prøver paa denne Oversættelses Uhomerskhed; endnu en Prøve skal gives nedenfor.

Baggesen tillægger mig følgende Ord: „at heroes ere det samme som dii minorum gentium,“ hvilke tvetydige Ord ikke findes i mit Skrift. Hvorhen han sigter med denne Usandhed, eller hvad ny mythologisk Inddeling han maaskee har opfundet, derom har han ikke forklaret sig nærmere.

De mange af Baggesen mod mig udøste Skældords, kunne ikkun bestæmme den, der har brugt dem, og ere langt fra at irritere mig. Listen paa de Mænd, han fra Tid til anden i sin Breves asfægtige Convulsioner har udfældet, vorer bestandig *). Man kan vente den maanedligen forøget, saafremt Maanedsskriftet Danfana ellers ikke, formesdelt Udgiwerens Arbejde paa det herlige Wit-tigheds-Værk Per Brøvler, skulde være aldeles standset. Baggesen har i Hensyn til Skældord erhvervet sig en fuldkommen Frihed i Literaturen. Denne herlige Frihed, den eneste literaire Herlighed han nu har uimodsagt til-

*) Bøye, E. C. Bruun, Gøthe, Grundtvig (som han blandt andet skældte for Brøvler), den afdøde Knudsen, Mølbech, J. Møller, Napoleon, Dehlenschläger, Rahbek, Tieck og flere, staae allerede paa denne Liste.

bage, bør man lade ham ligesaa uforstyrret, som den er ham aldeles umisundt.

Ikkun bedrøver det mig paa hans Begne, at han, ifølge sin egen Mening, ei kan benytte sig af denne sin Skældefrihed i dens fuldkomneste Udstrækning imod mig; thi da han ikke vil antage Peter Wegner for mit rette Navn, saa kunne, i hans Tanker, hans Skældsord ei have den fulde Birkning. Det er allene mod Navne og Personer, og med Skældsord, han sægter. Sag og Videnskab har han intet at gjøre med. Derfor samler han saa comist om efter Navne og Personer i sin sidste Bog, og denne Samlen er det eneste ægte comiste i hele Bogen. Derfor trækker han snart En, snart en Anden ind, for dog eensgang at træffe den Kette. Derfor gjør han sig selv til John Bull for dog endeligen at kunne, som han selv siger, „rive mig Navnet ud af Hiertet“! Saa gridst er han paa dette Navn! Saavidt gaaer hans personlige Raserie! *) For at tjene ham, vil

*) Det er: hans Raserie efter Personer. I dette Raserie har han endog giættet paa Professor Dehlenschläger! — Det er comist hvor megen Umage han gjør sig for at faae denne til at svare paa sine Angreeb. Han føler selv

jeg her nævne hvad jeg forhen har skrevet imod ham, om dette maaskee kunde hjælpe ham paa nærmere Spor efter min Person: Hans Mikselsens Epistler til Søndagsfriveren; Justustesens Commentarer over samme Skrifter, samt alt hvad foruden disse, første Gang i Athene trykte Stykker, findes i Moerskabsbogen; endvidere: Rahbek forsvaret mod Baggesen, samt: I Anledning af Baggesens Expectoration mod bemeldte Forsvar, (begge de sidste Stykker i Athene). Flere Efterretninger om mig vil Baggesen finde i Rahbeks Tilskuer No. 32 og 33 for Aaret 1815.

Til de to og tyve smaae Usandheder og Fordreielser, om hvilke jeg har overbeviist Justitsraad Baggesen i mit Skrift om Ludlams Hule, kan endnu lægges den, at han alvorligen erklærer og paastaar, at „hans eneste Udladelse“ om Dehlenschlägers og Ingemanns Fortrin for hinanden i Digtekunsten findes i et

undertiden hvilken maadelig Rolle han i denne Kamp spiller, og da gaaer hans Brede, over at Dehlenschläger slet ikke ændser ham, udenfor alle Grændser. Etsteds udbryder han: og du min lurende min lumskke Fiende!!! Hvorledes Dehlenschläger, der, (ifølge Danfana April S. 342) aldrig læser ham og aldrig søger ham, kan lure paa ham, er, besynderligt!

Epigram i Danfana for Februar Maaned. Dette er usandt. I Danfana for Marts pag. 244-45, altsaa kun een Maaned efter at hlint Epigram var udkommet, har han endvidere „udladt sig“ saaledes om Dehlenschläger og Ingemann: „Der vilde være lidet vundet „ved Ingemanns Seier over Dehlenschläger, „hvis Tingenes Uorden forresten blev den samme; man vilde forandre Regent uden at for- „andre Regiering og Fortrylleses. Slaveriet „i den forstyrrede Stat vilde blive det samme.“ *) Om' han nu ogsaa vil paastaae, at dette heller ikke er saaledes meent, at han anseer Ingemann for at have vundet Seier over Dehlenschläger, saa skal han dog ikke nægte, at naar han anfører det nævnte Epigram som sin eneste Udladelse i denne Henseende, saa har han atter sagt en Usandhed.

I høieste Grad pudseerligt er det, at Baggesen, i sit nyeste her omtalte Skrift prøver paa at give Dehlenschläger et ganske andet Svar paa dennes poetiske Svar til

*) I Skriftet om Ludlams Hule S. 151, har jeg netop peget til dette Sted. Jeg har blandt andet sagt: „Danfana's Criticus taler allerede om Ingemanns Seier over Dehlenschläger! O lepidum caput!“

ham i Aaret 1807 *), end det han gav i sine Nye blandede Digte (udkomne 1807) S. 360-74. I dette Gienfvar, (hvori han paa det fiærligste forligede sig med Dehlenschläger, og denne har aldrig siden været den først udæffende **), dømmer han saaledes om hiint Dehlenschlägers Svar:

— — Dit Svar

Paa min med Alvor blandte lette Spøg,
Gienkaldte mig det hele Tryllerie,
Hvormed din Hakon mig beruste; meer
End noget andet Qvad, dig Musen huld
Indgav, det viste mig i fulde Glands
Din Modenhed og Manddom. — —

Dette samme Dehlenschlägers Svar, som i 1807 „beruste Baggesen med samme Tryllerie som Tragedien Hakon Jarl“, dette Qvad, som efter hans eget Vidnesbyrd, meer end noget andet viste ham Dehlenschlägers Modenhed og Manddom i fuld Glands, dette Svar kal-

*) Svar til Baggesen paa hans Brev Moureddin til Aladdin. Kh. 1807.

**) Hvor jammerligt er det Konstgreek, at han vil undskyldte sine nærværende Grovheder mod Dehlenschläger med dennes tidligere Smaaes Angreek for syv, ja for elleve Aar siden, Angreek som Baggesen alt førend hiint Forlig i 1807 havde giengielbet!

der han nu i 1816: „Splittergale
 Vers, giorte i Brede“, noget som in-
 deholder „megen Lebe og Rebe“, og bruger
 fem Sider til paa sin Viis at criticere
 og ridiculere endog blot en Deel deraf. Kan
 man ofte nok tilraabe denne Mand: quæ re
 dementia cepit! *) og er han ikke endnu no-
 get mere, end hvad han selv kalder sig: **) en
 søesyg Criticus, svag og brufende? Thi det
 er endnu noget meer end Søesygge og Brusen,
 som hersker giennem hele hans sidste Skrift, det
 er den Korvirring, som ledsager Bredens yderste
 Grad. Dersom jeg maatte sammenligne smaae
 Ting med store, saa vilde jeg paa denne hans
 sidste Fremkomst for Publicum anvende, med
 en liden Forandring, Homers Ord om Aga-
 memnon, da han, stærkt angrebet af Brede,
 staaer op at tale til Folket:

— — — — For Folket nu opstod
 Dogn. Blækheldenes Helt, vidtprøvende
 Korsørianer, ***)

*) Eller τῇ τῆς ὀφθαλμοῦ ἐκτετατάτῃ;

**) Med Hensyn til Dehlenschlägers Ord i 1805.

***) I Originalen:

„Helten Atreus Søn, vidtherkende Drot
 Agamemnon“

At jeg har lempet Oversættelsen lidet efter
 Leiligheden, og at jeg derfor blandt andet og-
 saa har kaldet τὴν en Glød og πρὸς τὴν snøs,

Breed; af rasende Harm det rundt om
mørknede Hjerter

Fyldtes; en luende Glød da liigned'
Dinene baade:

derfor haaber jeg Justitsraad Baggesens Til-
givelse, saa meget mere, som han selv i sin
egen Oversættelse heller ikke er saa streng og
nøieregnende. Jeg vil her til videre Oplys-
lysning af det citeerte homeriske Sted fuld-
stændigen anføre Originalens Ord med bemeldte
Baggesens Version:

Homerus:

Ἦτοι ὄγ' ὡς εἶπὼν κατ' ἀρ' ἔξετο. Τοιαὶ δ' ἀνέστη
Ἦως Ἀτρείδης, εὐρυκρείων Ἀγαμέμνων
Ἀχυρμένος. μένος δὲ μέγα φρενὲς ἀμφιμέλαιναν
Πυρπλάυτ', ὅσσοι δὲ οἱ πυρὶ λαμπέτοισι εἴκλιν.
Καλχάντα πρῶτιστ' αὐτὸν ὀσσομένοιο προσέειπε.

Baggesen:

Saa han talte med Fynd, og satte sig.

See! men nu fremstod

(Med Fynd og See ere Oversætterens
Tilleg; slikt findes ei hos Homerus).

Atreus herskende Søn, Folks hæv-
dingen, Drot Agamemnon,

(Højs (Helten) er bleven til herskende!)

Optændt; Hiertet i Varmen omstrømt
af kaagende Galde

Evulmede høit, og af Dinene foer
vildtflammende Gnister.

(Homerus siger kun at hans Dine lignede en
stinnende Gld; de vildtflammende Gnister fare
allene ud fra Oversætteren.)

Først paa Calchas et Blik henlys-
nende, hæftig han udbrød.

(Homer siger ligesom: Med et Afsyn der var:

Seende biftert, *) han snøs — —

Saaledes omtrent maae hans Tilstand have været ved Udarbejdelsen af hans sidste Skrift. I hans Spot stikker Breden bestændigen frem; den forleder ham til at gjøre sig selv latterlig, og det er som en uforsonlig Nemesis drev ham langt bort fra al Sindighed og Overlæg. Dette beviser blandt andet den Forvirring, der betager ham, i det han erklærer Digteren Dehlenschläger paa eengang for den ufsælske Stympen **) og for Autor til et Digt, hvis halve Deel var nok til at gjøre ham evig udødelig. ***). Selv naar denne Roes betragtes som et Kunstgreek, for at vinde de bløde Gemytter, hvilke det dog syntes, at Baggesen imellem behandlede Dehlenschläger alt for

lede Ondt, tiltalte han først Calchas. Om „et Blik først henlynet (!) paa Calchas“ veed Homer intet: dette lynende Blik tilhører ligeledes kun Oversætteren, som og det „heftige Udbrud“, hvor Homer siger ganske simpelt προσέειπε (tiltalte). Læseren seer, at denne lille Prøve af Baggesens Oversættelse er, med Hensyn til Keilene, taget uden Valg, og man kan altsaa desiffrere efter den bedømme Resten.

*) καὶ ὀσσομένοσ δ: κακὸς ὀσσομένος, som Nogle forklare det og som det her er meest passende. κακὰ ὀσσομένος er ellers den rigtigste Fortolkning.

**) See hans Critik og Noter i Per Brøvler.

***) See Baggesens Brøvler S. 64, Vers 177.

haardt; saa er dette Greeb alligevel saa affindigt og plumpt, at man ikkun i Bredens høieste Bedøvelse kunde benytte sig deraf. Og saa synes det at være Literaturens Nemesis, som har maget det saaledes, at det her omtalte Bredesproducts udvortes Skønhed maae gjøre dets indre Hæslighed end mere iøinesaldende. I endog Omflagets sidste Side, hvor en farveløs Bladfletning omgiver den næsten eneste uplettede Deel af Bogen, er en træffende Satire paa hele Bærket.

Endnu maae jeg allene tilføie, at jeg har vigtigere Syssler at varetage, end de, der synes at være Baggesens eeneste; (han synes allene at føle Kald til at moere de lavere Klasser og de aandeligen Umyndige). Men endog uden at have slige Syssler, vilde jeg holde det for Tidens uværdigste Anvendelse, at besvare ethvert af hans smaaelige, Sagen uvedkommende, Angreeb. — I øvrigt henholder jeg mig til den i Slutningen af mit Skrift om Syngeespillet Ludlams Hule givne Erklæring. Personligt Had til Baggesen er ikke Bevæggrunden til mine Skrifter imod ham: Thi jeg hader intet Menneſte, men ikkun det Menneſket Uværdige. Saalænge han derfor vedbliver at nedværdige vor Literatur, og saalænge han vedbliver uværdigen at behandle Mænd, hvis

Skrifter fortjene Agtelse og Kiærlighed, saa længe skal denne hans Udfærd af mig finde Modstand. Det skal ikke nytte ham, at ville snøe sig fra Sagen ved Sidespring, søgte Bitigheder og udtværede Vers. Han kan tillægge mig saa mange Skældsord og Ogenavne ham lyster; han kan trække mig ind sine smudsige Dansana. Niim, saa gemeent og saa ofte han vil; (det undrer mig endog at han ikke alt har gjort det): Men kunns Børn og svage Menneſker kunne ændse ſlig afmægtig Arrighe^d. Jeg kan roeligen lade det upartiske Publikum dømme, hvo af os, Baggeseu eller Peter Wegner, der har stridt med Skældsord og Scurriliteter, og hvo, med Bevise og Grunde.

Efterat dette var skrevet og alt henlaae over en Maaned utrykt formedelst andet Arbeide i Trykkeriet, er Baggeseus Dansana for August udkommet midt i October. At det saaledes i to hele Maaneder standsede Skrift, og netop nu, fortsættes, derfor maae Læseren ubentviol allene takke Dehlenshlågers Skrift „Zil Publicum“. Den hele sidste Dansana (og maae ſee den næste, hvorpaa der trykkes, med) er udgivet for at Baggeseu kunde faae Leilighed til at blande sig med et Par Skældsord i hiin nye Strid. Om denne Indblanding vil jeg her tilſøie et Par Ord, fordi den er et nyt Bidrag til sin Forfatters Characteristik. *)

Efterat have i en halv Snæes Linjer udskialdt Dehlenshlågers ovennævnte Skrift, slutter han med

*) Jeg vil ei engang her nævne hans L i b e r l i g e Digt i bemeldte Dansana.

den Erklæring, at han „blot vil anmelde“ det, da det „egentligen er stilet mod Theater-Censurerne“. Men neppe har han gjort denne, alt ved de foregaaende Skjældsord usandsfærdige, Erklæring, for han atter gjør denne Erklæring til Usandhed ved i næste Stykke at persiflere det samme Skrift og den samme Forfatter. Heraf seer man den særegne Betydning Ordet: anmelde maae have i Baggesens Sprog; det er eenstydigt med udskielde. Saaledes er det han har anmeldt Axel og Baldborg, Correggio, Hugo von Rheinberg, Røverborgen og Ludlams Hule. Hans her omtalte sidste Anmeldelse er ikke allene uædel i Hensyn til Form, men og i Hensyn til Materie; thi uædelt er det paa denne Maade at indblande sig i Andres Strid, uædelt er det i en Sag, som lægges for Publicums Domstoel, og i hvilken alle Parter ei engang endnu ere hørte, at fremstaae, ikke for med Grunde at bringe mere Lys og Orden i Sagen, men allene for med Skjældsord, Fordreiser*) og usle Spidsfindigheder at fornærme een af de Stridende. Ingen Skribent med Sindighed, og som ei blot er Mand i Alder, men og i Fornuft og Ernsomhed, tillod sig en saa hæderløs Udfærd. Ikkun naar man alt forhen har gjort saa mange Skridt fra Klogskab og fra alt hvad der udgjør en Skribents Hæder, kan man gjøre endnu dette lille, for at komme aldeles paa den modsatte Side.

Men den Skribent som er kommet saavidt; hvor er det muligt, at han endnu kan finde Læsere og Parti? — Thi spurgde man selv den Ringeste af dette Parti: om han gad spille en saadan Skribent-Rolle? om han gad været en Udskielder, en Angriber og Skænsør blandt Skribenter? — man kunde i Forveien være vis paa et benægtende Svar. Selv den Ringeste af hine vilde flaae sig ved at være, hvad han dog bisfalder at en anden er! Hvor urimeligt og upærdigt! — Fra Dannebergs Selskaber bliver den med Rette ude-

*) Det jammerlige Procurator-kneeb, at trække en Forfatters Ord ud af Sammenhængen, for at forbreide dem til hans Fornærmelse, dette forslidte og ægte Kneeb, bliver mere og mere Mode i Døgnets Literatur. Og saa deri har Baggesen foregaaet med sit Exempel.

luft, som ved uædel Drætte forstyrer Selvfabs- Freen-
den og den gode Tone, eller som ved Tænkemaades og
Sæders Raahed viser sig uværdig til ædle og culti-
verede Menneffers Dmgang. Og den, som i Literatu-
ren forstyrer Freen ved de uædlestes Skælderier, som
vil forjage al anstændig og human Tone, for at om-
bytte den med en raue og inhuman, burde han værdis-
ges dannede Læseres Opmærksomhed? burde man ikke
for længe siden, privat og offentligen, have ladet ham
føle det tydeligste Mishag over hans Udsæd og den
dybeste Misbilligelse? Høist uværdigt er det, endog
paa den fjerneste Maade at opmuntre en Forfatter til
Skrifter, der vanære Literaturen, og som sigte til in-
tet mindre end at berøpe en anden Skribent sin hele
Ugtelse; og opmuntrer man ikke til Sligt, naar man
værdiger Baggesens Stridskrifter Opmærksomhed?

At, foruden flere af hine, der troe sig i Besiddelse
af den finere Smag, ogsaa den hele Læser- Væbel end-
nu steds er paa Baggesens Side, eller i det mindste sin-
der Behag i hans Skrifter, dertil ere flere Aarsager
forhaanden. Een af disse kan udledes af et Sted i
Shakspears Hamlet, omtrent saaledes lydende: „Der
gives Folk, som gierne gjøre sig selv latterlige, blot
for at faae en Flok dumme Tilskuere til at lee; dette
er usfelt, og det røver en høist erbarmelig For-
fængelighed i den, som bruger det“. Man kien-
der al Slags Væbels Lyst til Griin og det plumpeste
Glas, og man veed, hvor ofte forfængelig Higen efter
at oppække Latter forleder Baggesen til de laveste Puds-
senmagerier. Man veed ogsaa, hvor gierne han giver
sig selv til Priis, naar han kun troer man tillige vil
lee ad dem, hvis Skribent-Nat han ønsker at nedbryde.
Han kan, i Hensyn til denne Priisgiven af sig selv,
med megen Ret hedde hvad han „allersænest“ har kal-
det sig: „Danfaas sig selv op offren-
de Præst.“

